Projekti

TORNIO
YLEISKAAVA 2040

Aihe

VALMISTELUVAIHEEN (KAAVALUONNOS) PALAUTE JA VASTINEET 5.11.2026 / JL, MI

Tornion yleiskaava 2040 valmisteluaineisto on ollut nähtävillä 29.1.-31.3.2025 välisenä aikana.

Seuraavaan on kirjattu yleiskaavan valmisteluvaiheessa saadut lausunnot (21 kpl) ja mielipiteet (24 kpl) sekä niihin laaditut vastineet. Seuraavat tahot ilmoittivat, ettei heillä ole lausuttavaa tai mielipidettä valmisteluaineistosta:

- Lapin poliisilaitos 6.3.2025
- Finavia Oyj 1.4.2025
- Yliraumon osakaskunta 21.3.2025
- Vojakkalan kyläyhdistys 4.2.2025

Lisäksi kohtaan 4 on kirjattu luonnosvaiheen nähtävilläolon ulkopuolisia mielipiteitä (4 kpl).

HUOM!
Suomennokset ruotsinkielisistä palautteista on tehty tekoälyllä (RamGPT).

1 LAUSUNNOT SUOMESTA 4
1.1 Lapin ELY-keskus 4
1.2 Tornionlaakson museo 17
1.3 Lapin liitto 19
1.4 Metsähallitus 22
1.5 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) 23
1.6 Väylävirasto 23
1.7 Tulli 23
1.8 Fingrid Oyj 24
1.9 Erillisverkot Oy 25
1.10 Keminmaan kunta 25
1.11 Skyborn Renewables Offshore Finland Oy 27
1.12 Meri-Lapin lintutieteellinen yhdistys Xenus ry 27

2 LAUSUNNOT RUOTSISTA 29
2.1 Länsstyrelsen Norrbotten (Norrbottenin lääninhallitus) 29
2.2 Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio 31
2.3 Sveriges geologiska undersökning SGU (Ruotsin geologinen tutkimuskeskus) 32
2.4 Haparanda (Haaparannan kaupunki) 33
2.5 Samediggi (Saamelaiskäräjät) 35
2.6 The Swedish Civil Contingencies Agency (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) (Ruotsin pelastusvirasto) 36
2.7 Energimyndigheten (Energiavirasto) 38
2.8 Sjöfartsverket (Merenkulkulaitos) 38
2.9 Swedish Environmental Protection Agency (Ruotsin ympäristösuojeluvirasto) 39

3 MIELIPITEET 43
3.1 Laivajärven kyläyhdistys ry 43
3.2 Mielipide 2 (yht. 2 nimeä) 43
3.3 Mielipide 3 (mielipiteessä on 4 allekirjoittajaa) 44
3.4 Mielipide 4 44
3.5 Mielipide 5 (Tanskinsaaren maanomistajat ja tiekunnan osakkaat) 44
3.6 Mielipide 6 47
3.7 Mielipide 7 48
3.8 Mielipide 8 Lapinniemen osakaskunta Tervola 48
3.9 Mielipide 9 48

3.10 Mielipide 10 49
3.11 Mielipide 11 51
3.12 Mielipide 12 51
3.13 Mielipide 13 (Korkeatien tiekunta) 51
3.14 Mielipide 14 52
3.15 Mielipide 15 / As Oy Patokarsina 53
3.16 Mielipide 16 53
3.17 Mielipide 17 55
3.18 Mielipide 18 55
3.19 Mielipide 19 56
3.20 Mielipide 20 56
3.21 Mielipide 21 57
3.22 Mielipide 22 57
3.23 Mielipide 23 57
3.24 Mielipide 23 58

4 MUUT LUONNOSVAIHEEN NÄHTÄVILLÄ OLON ULKOPUOLISET MIELIPITEET 60
4.1 Mielipide 24 (yht. 3 nimeä) 60
4.2 Mielipide 25 (yht. 3 nimeä) 61
4.3 Mielipide 26 62
4.4 Mielipide 26 63

5 YHTEISVASTINE TUULIVOIMASTA 64

6 LIITTEET 66
6.1 Meri-Lapin ympäristölautakunnan lausunto 17.3.2026 §26. 66

1 LAUSUNNOT SUOMESTA

1.1 Lapin ELY-keskus

Ylitarkastaja Antti Pöllänen, Hydrogeologi Anne Lindholm, Johtava vesitalousasiantuntija Niina Karjalainen, Ilmastoasiantuntija Juuso Puurula, Ylitarkastaja Vesa-Matti Määttä, Ylitarkastaja Matti Prakkula, Ympäristövastaava Tarmo Oikarinen, 28.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista.

Sovellettava lainsäädäntö

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) nimike on muutettu lailla maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (752/2023), joka tuli voimaan 1.1.2025. Uusi nimike on 1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaki (AKL). Maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta annetun lain mukaan alueidenkäyttölain voimaan tullessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun soveltaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Rakentamislaki on tullut voimaan 1.1.2025. Rakentamislain 194 §:n mukaan rakentamislain voimaan tullessa vireillä oleva asia käsitellään loppuun soveltaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tornion yleiskaava 2040 on tullut vireille 19.6.2023, eli asia on tullut vireille maankäyttö- ja rakennuslain ollessa voimassa ja asia käsitellään loppuun soveltaen maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä. ELY-keskus muistuttaa, että ympäristöministeriön asetus maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta (Katja-asetus) astui voimaan 11.6.2024. Asetuksen myötä maankäyttö- ja rakennuslain (alueidenkäyttölain) mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä 31.3.2000 annettu ympäristöministeriön asetus kumottiin. Asetus sisältää siirtymäsäännöksen, jonka mukaan kumottua merkinnöistä annettua ympäristöministeriön asetusta voidaan asetuksesta tarkemmin ilmenevin reunaehdoin soveltaa vuoden 2028 loppuun asti. ELY-keskuksen käsityksen mukaan yleiskaavaluonnoksessa ei ole käytetty Katja-asetuksen mukaista esitystapaa.

1.1.1 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE:

Kaavaluonnoksen laadinta on aloitettu jo vuonna 2023, jolloin Katja-asetus ei ollut vielä voimassa, eikä Katja-asetuksen mukaista esitystapaa ole käytetty luonnosvaiheessa. Sekä KATJA-asetuksen mukaiset kaavamääräykset että myös aiemmat ympäristöministeriön yleiskaavamerkinnät ja -määräykset -oppaan mukaiset määräykset ovat rajallisia, eivätkä ne kaikilta osin sovellu suoraan Tornion yleiskaavan sisällön kuvaamiseen halutulla tavalla, jonka vuoksi kaavatyössä on osin käytetty räätälöityjä merkintöjä. Räätälöityjen merkintöjen käyttö pitäisi olla ympäristöministeriön infon mukaan edelleen mahdollista. Nyt laadittavassa Tornion yleiskaavassa 2040 toimitaan asetuksen siirtymäsäännöksen mukaisesti.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ja maakuntakaavan ohjausvaikutus

MRL 24 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. ELY-keskus katsoo, että kaavaselostusluonnoksessa on tunnistettu yleiskaavoitusta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, sekä alustavasti kuvattu kuinka yleiskaava toteuttaa tunnistettuja tavoitteita. Kaavaselostusluonnoksessa suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on arvioitu jo varsin kattavasti. ELY-keskus katsoo, että kaavaehdotusta laadittaessa tulee arviota tarvittaessa tarkentaa vielä laadittavien selvitysten tulosten ja vaikutusten arvioinnin perusteella. MRL 32 §:n mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Kaavaselostusluonnoksessa on tunnistettu Länsi-Lapin maakuntakaavassa yleiskaavoitettavalle alueelle osoitetut merkinnät ja määräykset. Koko maakuntakaavaa koskevien yleismääräyksien osalta on tyydytty toteamaan, että Länsi-Lapin maakuntakaavassa on annettu myös koko maakuntakaava-aluetta koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä, rakentamisrajoituksia ja suojelumääräyksiä. ELY-keskus katsoo, että yleiskaavaselostuksessa tulee tunnistaa yleiskaavoitusta

koskevat maakuntakaavan yleismääräykset sekä esittää, miten maakuntakaava on ollut ohjeena yleiskaavan laatimisessa.

1.1.2 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE:
Kaavan suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on täydennetty tarvittavilta osin uusien selvitysten valossa. Myös maakuntakaavan yleisistä suunnittelumääräyksistä keskeisimmät on lisätty osaksi kaavaselostusta.

Selvitykset ja vaikutusten arviointi
MRL 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Natura 2000:
Luontoselvityksessä on tunnistettu useita Natura-alueita, joihin kaava kohdistaa eri suuruisia haitallisia vaikutuksia. Näiden luontoselvityksessä tunnistettujen Natura-alueiden osalta ELY-keskus edellyttää Natura-arvioinnin tai Natura-arvioinnin tarpeen selvityksen:

- FI1301911 Pajukari–Uksei–Alkunkarinlahti SAC/SPA
- FI1301912 Tornionjoen ja Muonionjoen vesistö SAC
- FI1301903 Kusiaiskorpi, Palojänkkä, Alkumaa, Isokummun jänkä SAC
- FI1301913 Karunginjärvi SPA
- FI1301904 Rakanjänkkä SAC
- FI1301908 Karsilonmaa SAC
- FI1301909 Hurujärvi–Iso-Mustajärvi SAC/SPA

ELY-keskus huomauttaa, että yleiskaavassa osoitetun uuden maankäytön vaikutukset voivat ulottua kauemmaskin Natura-alueiden ulkopuolella liikkuvien eläinten, kuten lintujen kautta. Lintujen muutto- ja ruokailulentoreitit on tunnistettava ja vaikutukset niihin arvioitava. Luonnonarvoihin kohdistuvien yhteisvaikutusten ja toimintojen vaikutusalueen tunnistaminen ja voimakkuuden arvioiminen korostuu tarkasteltaessa olemassa olevia hankkeita ja suunnitelmia sekä yleiskaavaan uutena osoitettua maankäyttöä.

Natura-alueiden rajausmerkintä on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan havaittavuudeltaan heikko ottaen huomioon sen merkityksen luonnonarvojen heikentymättömyysperiaatteen osalta. Strategiatasolla kaavaa hyödyntävien toimijoiden pitäisi nähdä selkeästi hankealueiden sijainnin suhteessa ympäröiviin Natura-alueisiin. ELY-keskus muistuttaa, että mitä rakenteita merkintä "ulkoilun yhteystarpeesta" pitääkin sisällään, täytyy niiden vaikutukset Natura-suojeluperusteisiin kyetä arvioimaan Natura-arvioinnin tarpeen selvityksellä, milloin ne osuvat päällekkäin Natura-alueen kanssa Rakanjänkkällä ja Hurujärvi–Iso Mustajärvellä. Sama edellytys Natura-alueen tarpeen selvitykseen koskee Tornionjoen (FI1301912 SAC) rannalla tapahtuvaa uutta ja jo toteutunutta maankäyttöä, joista ei saa koitua merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Tornionjoen uomaan.

1.1.3 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE:
Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvitys on laadittu lausunnossa vaaditusta Natura-alueista kaavaluonnosvaiheen maankäyttötilanteeseen perustuen (Tornion yleiskaava 2040, Natura-arvioinnin tarpeellisuuden selvitys, Ramboll Finland Oy 29.12.2025). Selvityksen mukaan ainoastaan kahden Natura-alueen (Tornionjoen ja Muonionjoen vesistö, Pajukari-Uksei-Alkunlahti) osalta ei Tornion yleiskaavan 2040 toteuttamisen heikentäviä vaikutuksia suojeluperusteisiin luontotyyppeihin ja muuhun huomionarvoiseen lajistoon voida täysin sulkea pois. Tämän vuoksi tarpeellisiin kaavamääräyksiin on lisätty maininta Natura-arvioinnin tarpeesta tarkempien suunnitelmien myötä seuraavasti:

- *Oikeusvaikutteisen osayleiskaava-alueen rajaus, 1. Tornion keskeisen kaupunkialueen osayleiskaava ”Arctio”. Tornion keskeisen kaupunkialueen yleiskaavaa muutettaessa tai asemakaavaa Pajukari-Uksei-Alkunkarinlahti Natura-alueen välittömään lähiympäristöön tehtäessä on laadittava luonnonsuojelulain 35 § mukainen Natura-arviointi.*
- *Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve. Yhteystarpeen tarkemman suunnittelun yhteydessä on laadittava luonnonsuojelulain 35 § mukainen Natura-*

arviointi, mikäli yhteystarve sijoittuu Tornionjoen ja Muonionjoen vesistön Natura-alueelle (FI1301912) tai sen välittömään lähiympäristöön.

- *Liikenteen yhteystarve. Yhteystarpeen tarkemman suunnittelun yhteydessä on laadittava luonnonsuojelulain 35 § mukainen Natura-arviointi Tornionjoen ja Muonionjoen vesistön Natura-alueen (FI1301912) osalta.*

Natura-alueiden rajausmerkintää on muokattu kaavan jatkotyöstössä. Toteutumattomia, uusia ulkoilun reittimerkintöjä (poislukien jalankulun ja pyöräilyn yhteystarvemerkinnät Parasniemellä ja Kukkolankoskella) ei ole kaavaehdotuksessa osoitettu Natura-alueille. Alkunkarinlahdella (Koivuluodon itä- ja koillispuolella) on Natura-alueelle osoitettu olemassa olevat luontopolun linjaukset. Matomaalla olemassa oleva latureitti sivuaa pieneltä osin Vaarajänkä-Rovajänkä (FI1301901) Natura-aluetta Matomaalla. Lisäksi olemassa oleva moottorikelkkaura sivuaa vähäisesti Hurujärvi – Iso-Mustajärvi (FI1301909) Natura-aluetta.

Luontoympäristö:
ELY-keskus katsoo, että lainsäädännöllä suojeltujen kasvi- ja eläinesiintymien huomioiminen kaavassa on puutteellista, eikä lainsäädännön turvaamien lajien esiintymiä ollut käytetty täydessä laajuudessa luontoselvityksen aineistoissa (esim. lajitietokeskuksen tietokanta). Näin ollen viranomaisneuvottelussa 4.10.2023 peräänkuulutettua selvitysten riittävää laajuutta ei ole saavutettu, jotta kaavaluonnokseen merkityn uuden maankäytön luontovaikutuksia voisi arvioida riittävällä tavalla. On tärkeää tunnistaa kaavassa luonnonsuojelulain (LSL) nojalla suojellut lajit suhteessa suunniteltuun maankäyttöön. Esimerkiksi tällaisia ristiriitaisia kohteita ovat Kalkkimaan kaivos ja ympäristönsä vaatelias kasvilajisto, sekä Rakanjänkkän itäpuolen luhtakultasiipiesiintymät ja yleiskaavaluonnoksessa osoitetut aurinkovoimala-alueet. ELY-keskus edellyttää, että muutettavilla maankäyttöalueilla ja niiden läheisyydessä nämä esiintymät osoitettaisiin s-1-merkinnöin ja asiaankuuluvin suojelumääräyksin, joissa on maininta LSL:n 74 §:n tai 78 §:n kielloista sekä viittaus AKL 41.2 §:een (suojelumääräykset).

1.1.4 *KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /luontoympäristö:*
Luontoselvityksen lajihavainnot on haettu luontoselvityksessä kuvatuilla rajauksilla ja sisältävät myös ELY-keskuksen mainitsemat havainnot. Osa lajitiedoista on kuitenkin salassa pidettäviä, minkä vuoksi niitä ei ole esitetty julkisessa raportissa.

Tornion yleiskaava 2040 on hyvin laaja-alainen, koko kunnan alueen kattava strategisen tason kaava. Strategisen kaavan tasolla ei ole perusteltua esittää kaavan luettavuuden ja mittakaavan vuoksi kaikkia pieniä /yksittäisiä suojelutietoja, jotta kaavakartta ei mene lukuisista merkinnöistä ”tukkoon”. Yksittäisten lajitietokohteiden osoittaminen vain pienelle osalle kaava-aluetta ei myöskään ole kaavan loogisuuden kannalta perusteltua, sillä se antaisi olettaa, että ko. lajitiedot on esitetty kattavasti koko kaavakartalla. Lisäksi osa rekisteritiedoista on vanhoja, eikä strategisen kaavan kyseessä ollessa tehdä kohteiden maastokartoituksia. Edellä todetun perusteella on katsottu riittäväksi, että ko. kohteet (suojellut kasvi- ja eläinesiintymät) ovat infona kaavan lähtöaineistoina olevassa kirjallisessa luontoselvityksessä sekä myös kaavaselostuksen yleispiirteisenä teemakarttana.

Muissakaan strategisen tason laaja-alaisissa koko kuntaa koskevissa kaavoissa ei yleensä esitetä yksittäisiä lajitietoja. Tämän tyyppisissä strategisissa kaavoissa on yleensä katsottu riittäväksi merkitä Natura- ja suojelualueiden (SL) lisäksi vain luontotyyppipäätösten alueet luo-merkinnällä. Muut luonnon kannalta tärkeät kohteet osoitetaan ja selvitetään tarkemmissa osayleiskaavoissa ja asemakaavoissa.

Lupa- ja valvontaviraston (aiemmin ELY) asiantuntemus kulloinkin tarvittavista selvityksistä on tärkeää, jotta kaavatöissä ei ali- tai ylimitoiteta kullakin kaavatasolla kaavan tehtävään ja tarkoitukseen nähden tarvittavia selvityksiä. Viranomaisten näkökanta Tornion yleiskaavatyössä tarvittavista selvityksistä nostettiin esille kaavatyön ensimmäisessä viranomaisneuvottelussa (asialistalla ollut

kysymys viranomaisille) ja asiaan saatiinkin osin hyvää ohjeistusta. Tuolloin ei kutenkaan edellytetty tehtävän maastoselvityksiä luonnon osalta. Toki yleinen suositus mahdollisimman laajoista selvityksistä tuotiin ELY:n puolesta esille. Tornion yleiskaavatyön aikana yksityiskohtaisempien luontoselvitysten tarvetta on harkittu ja päädytty siihen, että koska kyseessä on strategisen tason laaja-alainen yleiskaava, luontopuolen maastoselvitykset tehdään myöhemmin tarkemman suunnittelun yhteydessä, tarkempia osayleiskaavoja ja asemakaavoja laadittaessa. Näin on menetelty myös muissa strategisen tason kaavatöissä.

Edellä käsitellyistä asioista on keskusteltu ELY:n kanssa työneuvottelussa 17.6.2025 sekä Lupa- ja valvontaviraston kanssa 2.6.2026. Keskustelujen perusteella ehdotusvaiheen kaavakarttaan on lisätty yleismääräys 12 (ajantasaiset maastoselvityksiin perustuvat luontoarvot).

ELY-keskus toteaa, että kaavaluonnoksessa kaavoitettavan alueen pohjoisosan tuulivoimala-alueet on esitetty täydessä YVA-menettelyn hankkeiden laajuudessa. ELY-keskus edellyttää, että tuulivoima-alueita osoittaessa (EN-tv, selvitteillä olevat) on hyödynnettävä YVA-menettelyjen luontoselvitysten tuloksia ja otettava huomioon yhteysviranomaisen perustellut päätelmät tuulivoimala-alueiden laajuuden osoittamisessa. ELY-keskus suosittelee, että Tornion koko kaupungin yleiskaavassa pohjoisosan tuulivoimaosayleiskaavoitettavat alueet rajataan siten, että ratkaisulla jo turvataan mm. suurten petolintujen pesiminen, lintujen muuttoreitit ja etäisyys asutukseen.

ELY-keskus toteaa, ettei Karhakkamaan, Martimon, Haapamaan ja Kolopetäjä–Rovavaaran tuulivoimahankkeiden muuttolintuselvityksissä ole voitu täysin poissulkea kaikkia haitallisia vaikutuksia eikä etenkään näiden hankkeiden yhteisvaikutuksia näiden alueiden läpi ja pohjoispuolen Natura-alueille pesimään/levähtämään muuttaville linnuille. ELY-keskus viittaa asiasta 26.3.2025 Tornion kaupungin sekä Ylitornion ja Tervolan kuntien kanssa käytyyn neuvotteluun ja katsoo, että yleiskaavassa on turvattava ekologisten yhteyksien säilyminen yhtenäisen tuulivoimala-alueen läpi sekä osoitettava muuttoreitit yleiskaavaan em. tuulivoima-alueiden väliin ja Tornionlaaksoon rajaamalla tuulivoimaosayleiskaavoitettavia alueita ja esimerkiksi viheryhteystarve-merkinnällä.

Rovavaaran, Martimon, Haapamaan ja Valkiavaaran tuulivoima-alueet sijoittuvat kaikki osittain suuren uhanalaisen petolinnun ydinreviirille. Kyseessä on lintudirektiivin liitteen I laji, ja se kuuluu suuriin petolintuihin, joiden pesäpuut on suojeltu LSL 73 §:n nojalla. Edellä mainittujen EN-tv-alueiden sijoittamisessa on otettava huomioon hankkeiden yhteisvaikutukset, jottei alueen kyky ylläpitää suuren petolinnun reviiriä vaarannu. Myös muut LSL 73 §:n mainitsemat suuret petolinnut pesäpuineen on otettava huomioon yleiskaavassa.

1.1.5 *KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /luontoympäristö:*
Torniossa vireillä olevien tuulivoimakaavojen aluerajaukset (kaava-alueen rajaus) on tarkistettu 10/ 2026. Rovavaaran tuulivoima-alue on poistettu kaavaehdotuksesta hanketoimijan luovuttua hankkeesta. Myös Vinsanmaan hanke on poistettu, sillä se kaatui kaupungin hyväksymiskäsittelyissä syksyllä 2026.
Vireillä olevien tarkempien tuulivoimaosayleiskaavojen rasterimerkintä nyt laadittavassa strategisessa yleiskaavassa vastaa tarkemman tuulivoimapuiston kaava-alueen rajausta. Rasterimerkinnän määräystekstistä käy ilmi, että kyseessä on mahdollinen tuulivoima-alue ja että alueen käyttö tutkitaan tarkemmalla osayleiskaavalla. Tuulivoimapuistojen laajuutta ei siis ratkaista nyt laadittavan strategisen kaavan tasolla, vaan nimenomaan tarkemmalla osayleiskaavalla.

Tarkempien tuulivoimakaavojen selvitysten ja vaikutusarvioinnin perusteella nyt laadittavaan strategisen yleiskaavan ehdotusvaiheen kaavakarttaan on osoitettu linnuston kaksi keskeistä muuttoreittiä ”ekologinen kehittämisvyöhyke” merkinnöillä seuraavasti:

- *välille Martimo-Aronpää (Karhakkamaan tuulivoimapuiston ja Martimon tuulivoimapuiston väliin)*
- *välille Varajärvi-Kantojärvi (Martimon tuulivoimapuiston itälaidalle).*

Muilta osin tarkempien osayleiskaavojen selvitysten tuloksia ei ole perusteltua osoittaa nyt laadittavassa strategisessa yleiskaavassa kaavan yleispiirteisempi taso huomioiden.

ELY-keskus pitää kiitettävänä tapaa, jolla luo-3 ja luo-4 on esitetty kaavaluonnoksessa. ELY-keskus kuitenkin muistuttaa, että dolomiittialueiden rajaus perustuu kallioperämalliin, joka on vain suuntaa antava työkalu kasvillisuudeltaan herkkien alueiden tunnistuksessa. Lapin kolmion alueella tapahtuvaa maankäyttöä tulee aina tarkastella varovammin muuhun maahan nähden, ja siksi ELY-keskus katsoo, että emäksisten ja karbonaattisten kivilajien kallioperän alueilla kaavassa tulee osoittaa luontoselvityksessä tunnistetut lainsäädännöllä turvatut laji- ja luontotyyppiesiintymät, jotta ne ohjaisivat muuttuvan maankäytön suunnittelua.

ELY-keskus on aiemmin viranomaisneuvottelussa 4.10.2023 peräänkuuluttanut selvitysten kohdentamisen tärkeyttä merkittävien vaikutusten arvioimiseksi. Kaavoitusta varten laadittu luontoselvitys on kuitenkin luonteeltaan hyvin yleispiirteinen. Sen perusteella voi tehdä vain osin päätelmiä kaavaluonnoksessa esitetystä alueidenkäytöstä ja sen vaikutuksista LSL:n turvaamiin kasviesiintymiin tai lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin tiukasti suojeltujen eläinlajien osalta. Tarkemmat suunnitelmat maastossa tapahtuvien erillisselvitysten kohdentamisesta suhteessa uusiin aluevarauksiin on esitetty vain yleisluonteisesti. ELY-keskus muistuttaa, että strategisessa yleiskaavassa selvitykset tulee tehdä kaavamuodolle kuuluvalla tarkkuudella ja selvitysten tulokset otetaan huomioon kaavassa. Se tarkoittaa, että kaavan muutoskohteiden laji- ja luontotyyppikohtainen erillisselvitysten tarve tarkemmassa alueidenkäytön suunnittelussa tunnistetaan ja tarvittaessa otetaan huomioon asianmukaisesti esimerkiksi suunnittelumääräyksillä (ks. LUOPAS-opas). ELY-keskus tähdentää, että olemassa oleva tieto luontodirektiivin liitteen IV lajeista sekä rauhoitetuista lajeista on tärkeää esittää kaavakartalla ja - määräyksissä asianmukaisesti maankäytön suunnittelun ja toimenpiteiden helpottamiseksi.

1.1.6 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /luontoympäristö:

Edelleen tulee huomioida nyt laadittavan kaavan strateginen taso. Katso kaavan laatijan osavastine 1.1.4.

Torniossa esiintyvät LSL 64 ja 65 §:n luontotyypit on tunnistettu kaavaselostuksessa, mutta niitä ei ole otettu huomioon kaavamerkinnöissä tai -määräyksissä. ELY-keskus huomauttaa, että kyseisten luontotyyppien heikentäminen ja vaarantaminen on kielletty ja epäilys niiden esiintymisestä rakentamiselle osoitettavalla alueella velvoittaa selvitykseen. ELY-keskus katsoo, että yleiskaavan yleismääräyksen kohtaan 5 tulisi lisätä kielto LSL 64 §:n mukaisten meren rannoilla sijaitsevien luontotyyppien heikentämisestä ja vaarantamisesta. Tämä koskisi hiekkarantoja, merenrantaniittyjä ja rannikon metsäisiä dyynejä.

1.1.7 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /luontoympäristö:

Kaavan yleismääräykseen 5 on lisätty kielto LSL 64 § mukaisten meren rannoilla sijaitsevien luontotyyppien heikentämisestä lausunnossa esitetyn mukaisesti.

Lähteet:
ELY-keskus katsoo, että kaavaselostusluonnoksessa on tunnistettu luonnontilaisten lähteiden olevan vesilain (VL 2 luku 11 §) nojalla suojeltuja. Kaavaselostusluonnoksen mukaan Torniossa on 40 maastotietokantaan merkittyä lähdettä. ELY-keskukselle jää epäselväksi, onko kohteiden tietoja tarkoitus tarkentaa maastoinventoinnein ja onko näitä kohteita tarkoitus osoittaa yleiskaavassa. Kaavaluonnoksessa lähteille ei ole osoitettu omaa kaavamerkintäänsä, mutta joitakin metsälain 10 §:n kohteita on osoitettu merkinnällä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo-1). ELY-keskus katsoo, että mikäli suunnittelualueella tai jossakin sen osassa on tarkoitus tehdä luontoselvityksiä, tulee luonnontilaiset lähteet sisällyttää selvityksiin, ja näkökulma tulee olla nimenomaan vesilaissa. Metsälaki ei ole riittävä turvaamaan lähteen luonnontilaa. ELY-keskus myös muistuttaa, että lähteen luonnontilan vaarantaminen vaatii aina vesilain mukaisen poikkeamisen. ELY-keskus huomauttaa, että kaavaselostuksessa viitataan lähteiden osalta vesilain 11 §:ään. ELY-keskus tarkentaa, että vesilaki on jaettu lukuihin, joissa

pykälien numerointi alkaa ykkösestä. Vesilaissa on siten useampi ”11”§. ELY-keskus katsoo, että kaavaselostukseen tulee tarkentaa oikea vesilain luku.

1.1.8 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /lähteet:
Kaavatyössä ja sen merkinnöissä tulee huomioida strategisen kaavan taso. Lähteet ovat yksittäisiä ja hyvin pienialaisia kohteita, eikä niitä ole perusteltua esittää kaavakartalla kaavan luettavuuden vuoksi. Ne löytyvät kirjallisesta luontoselvityksestä sekä luontoselvityksen kuvaotteena kaavaselostuksesta.
Kaavaselostuksen viittaus vesilain 2 lukuun pykälän 11 yhteydessä on korjattu kaavaehdotusvaiheen selostukseen.

Maa-ainesten ottoalueet ja aurinkovoima:
Kaavaselostusluonnoksen mukaan olemassa olevat maa-ainesten ottoalueet on osoitettu kaavassa maa-ainesten ottoalueiksi (EO), mutta niille on osoitettu myös vaihtoehtoinen käyttötarkoitus aurinkoenergian alueina (EN-au). Kaavaselostusluonnoksen mukaan vaihtoehtoinen käyttötarkoitusmerkintä mahdollistaa maa-ainesten ottoalueiden kehittämisen maa-ainesten oton päätyttyä aurinkoenergian tuottamiseen.

ELY-keskus toteaa, että kaavaselostusluonnoksessa ei ole esitetty alueita koskevia tarkempia tietoja, eikä kaavaselostusluonnoksesta käy ilmi, onko EO-alueiksi osoitettavilla alueilla tehty arviota esimerkiksi (jäljellä olevan) otettavan aineksen määrästä. ELY-keskus katsoo, että yleiskaavassa tulee osoittaa maa-ainesten ottoon vain sellaisia alueita, joilla toimintaa voidaan harjoittaa kestävästi jatkossakin. ELY-keskus katsoo, että esimerkiksi luokitelluilla pohjavesialueilla ja valtakunnallisesti arvokkailla geologisilla kohteilla ei välttämättä ole edellytyksiä maa-ainesten ottamisen jatkamiselle, minkä vuoksi yleiskaava saattaa tältä osin olla toteuttamiskelvoton ja tarjota toimijoille harhaanjohtavaa tietoa alueen soveltuvuudesta edellä mainittuun käyttötarkoitukseen.

ELY-keskus katsoo, että edellä todettu koskee myös aurinkovoimaa. Valmisteluaineistossa ei ole selvitetty aurinkovoiman soveltuvuutta maa-ainesten ottoalueille, eikä arvioitu aurinkovoiman toteuttamisesta aiheutuvia vaikutuksia. ELY-keskus katsoo, että varsinkin luokitelluilla pohjavesialueilla ja valtakunnallisesti arvokkailla geologisilla kohteilla maa-ainesten ottamisen jälkihoitotoimenpiteet liittyvät kasvillisuuden palauttamiseen ja alueen metsittämiseen. Näillä toimenpiteillä turvataan pohjavesialueilla pohjaveden määrää ja laatua sekä lievennetään valtakunnallisesti arvokkailla geologisilla kohteilla muodostumien arvioihin kohdistuneita vaurioita. Yleiskaavaluonnoksessa osoitetun toiminnan sijoittaminen alueelle estäisi alueen jälkihoitoon liittyvien tavoitteiden toteutumisen. ELY-keskus huomauttaa, että maa-ainesten ottoalueiden jälkihoito- ja maisemointitoimenpiteet määritetään lupapäätöksissä. ELY-keskus katsoo, että tulevaisuudessa esimerkiksi vanhan, jälkihoidetun ottoalueen uudelleen avaaminen (puuston poistaminen jne.), maanpinnan muotojen tasoittaminen ja aurinkovoimakentän rakentaminen alueelle ei ole sellainen toimenpide, jota alueelle suositellaan tai johon tulisi pyrkiä.

1.1.9 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /maa-aineiston ottoalueet ja aurinkovoima:
Meri-Lapin ympäristölautakunnalta pyydettiin lausunto Tornion yleiskaavan 2040 alueella olevien maa-ainesottoalueiden tilanteesta ja jäljellä olevien maa-ainesten määrästä. Lausunto saatiin 17.3.2026 (ks. kohta 6.1). ELY:n sekä Meri-Lapin ympäristölautakunnan lausuntojen perusteella kaavaa on muutettu poistamalla EO/EN-au merkinnät pohjavesialueilta ja valtakunnallisesti arvokkailta geologisten muodostumien alueilta.
Laivakankaan, Laivajärven, Rahkosenkankaan ja Hanhirovan alueille on poistetun EO/EN-au merkinnän sijaan osoitettu aurinkovoiman selvitysalueet (se-au). Kyseisten alueiden edellytykset aurinkovoiman tuotantoon selvitetään tarkemmalla suunnittelulla, jolloin alueiden käyttötarkoituksen harkinnassa huomioidaan pohjaveden pilaamiskielto tai arvokkaat geologiset muodostumat. Mikäli alueelle ei voida selvitystyön perusteella rakentaa aurinkovoimaa, säilyy alue maa- ja metsätalousalueena.

Pohjavesi:
ELY-keskus katsoo, että kaavaselostusluonnoksessa on riittävästi tunnistettu Tornion kaupungin alueella sijaitsevat luokitellut pohjavesialueet. Yleiskaavaluonnoksessa

pohjavesialueet on osoitettu merkinnällä pohjavesialue (pv1–3). Pohjavesialueille on myös annettu yhteinen kaavamääräys. ELY-keskus katsoo, että pohjavesialueita koskeva kaavamääräys on riittävä turvaamaan pohjaveden määrää ja laatua, mutta kiinnittää huomiota siihen, että kaavaluonnoksessa pohjavesialueille on osoitettu sellaista alueidenkäyttöä, joka voi vaarantaa pohjaveden määrää ja laatua. ELY-keskus katsoo, että pohjavesialueille osoitettu alueidenkäyttö voi siten olla ristiriidassa pohjavesialueen kaavamääräyksen kanssa.

ELY-keskus muistuttaa, että pohjavesialueet on pidettävä käyttökelpoisina tulevaisuuden tarpeita ja esimerkiksi mahdollisia kriisitilanteita varten. Rahkosenkankaan pohjavesialueella sijaitseva noin 500 m3 /d, Kyläjoenkankaalla sijaitseva noin 200–300 m3 /d ja Laivakankaalla sijaitsevat yhteensä noin 3000 m3 /d tuottavat tutkitut vedenottamonpaikat voivat olla tällaisissa tilanteissa merkittäviä lisä- tai varavedenhankintalähteitä. ELY-keskus katsoo, että yleiskaava saattaa olla pohjavesialueille osoitettujen maa-ainesten ottoalueiden ja energiahuollon aurinkovoima-alueiden sekä logistiikka-alueiden osalta toteuttamiskelvoton, koska toiminnoille ei välttämättä ole vesilain, ympäristönsuojelulain tai maa-aineslain mukaisia edellytyksiä.

ELY-keskus muistuttaa, että niin sanotun puhtaan siirtymän hankkeita ei tule toteuttaa siten, että niillä vaarannetaan yhdyskuntien huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimintojen, kuten talousvedenhankinnan, edellytyksiä. ELY-keskus katsoo, että edellä mainitut toiminnot tulee ensisijaisesti sijoittaa luokiteltujen pohjavesialueiden ulkopuolelle.

ELY-keskus kiinnittää huomiota etenkin siihen, että Laivakankaan (1285110) ja Rahkosenkankaan (1285108) muille vedenhankintaan soveltuville (2-luokka) pohjavesialueille on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu maa-ainesten ottoalueita, joita on mahdollista kehittää aurinkovoima-alueina nykyisen käyttötarkoituksen päätyttyä (EO/EN-au). Lisäksi Kyläjoenkankaan (1285109) muulle vedenhankintaan soveltuvalle (2-luokka) pohjavesialueelle on osoitettu logistiikka-alue (LTA). LTA-alue on varattu erilaisille logistisille toiminnoille sekä niitä täydentäville teollisuus- ja varastotoiminnoille. Kaavaselostusluonnoksessa ei ole tarkemmin avattu, minkälaista teollisuus- ja varastointitoimintaa LTA-alueelle on mahdollista sijoittaa. Keltunmäen (1285140) muulle vedenhankintaan soveltuvalle pohjavesialueelle on esitetty vihreän siirtymän selvitysaluetta (se-vi), joka kattaa pohjavesialueen eteläpuoliskon. Kaavaselostusluonnoksessa ei ole tarkemmin avattu, mitä ja minkälaisia toimintoja vihreän siirtymän selvitysalue käytännössä tarkoittaa.

ELY-keskus toteaa, että kaavan tulee perustua riittäviin selvityksiin. Valmisteluaineistossa ei ole selvitetty pohjavesialueiden maaperä- ja pohjavesiolosuhteita, kuten maaperän laatu, pohjaveden pinnantaso ja pohjaveden virtaussuunta, joiden perusteella toimintojen sijoittamisen edellytyksiä luokitelluille pohjavesialueille olisi mahdollista perustella. ELY-keskus katsoo, että olemassa olevat tiedot eivät ole riittäviä, vaan alueilla on tarpeen tehdä kattavia harjun rakenneselvityksiä. ELY-keskus huomauttaa, että selvitysten johtopäätös voi myös olla, että edellytyksiä sijoittamiselle ei ole. ELY-keskus katsoo, että yleiskaavan valmisteluaineistossa ei ole arvioitu pohjavesialueisiin kohdistuvia vaikutuksia eikä tuotu esiin, että kyseisten toimintojen sijoittaminen pohjavesialueelle voi vaatia esimerkiksi vesilain mukaista vesitalouslupaa.

Maa-ainesten ottamisen osalta ELY-keskus huomauttaa, että Laivakankaan alueella maa-ainesten ottamisessa on jo todettu ongelmaksi pohjaveden pinnantason päälle jätettävän suojakerrospaksuuden riittämättömyys. Tältä osin ELY-keskus tuo esiin, että maa-ainesten ottotoimintaa on alueella pyritty päättämään ja alueet jälkihoitamaan, jotta pohjavesialueen käyttökelpoisuus talousveden hankinnassa turvataan myös tulevaisuudessa.

ELY-keskus kiinnittää huomiota myös siihen, että EO/EN-au-alue kattaa Laivakankaan pohjavesialueesta arviolta kaksi kolmannesta. Vaikka aurinkovoiman käytön katsotaan olevan päästötöntä, liittyy sen rakentamiseen ja ylläpitoon toimenpiteitä, joista voi aiheutua vesilain tai ympäristönsuojelulain vastaisia vaikutuksia. Rakentamisen ja esimerkiksi maakaapelointiin liittyvien rakennustöiden yhteydessä vaikutuksia voi aiheutua, jos kaivu ulottuu pohjaveden pintaan saakka. Vaikutukset korostuvat vanhoilla soranottamisalueilla, joilla pohjaveden päällä oleva suojaava maa-aineskerros on usein ohut. Varsinkin Laivakankaan alueella pohjaveden pinnan päällä oleva suojakerrospaksuus on paikoin

erittäin ohut. Hankkeen toteuttaminen (muun muassa perustusten rakentaminen ja maakaapelointien toteuttaminen) saattaa Laivakankaan alueella vaatia pohjavedenpinnan alentamista. Laaja aurinkopaneelikenttä voi myös muuttaa pohjavedeksi imeytyvän veden määrää ja muuttaa alueen pohjavesiolosuhteita. ELY-keskus toteaa, että yleiskaavaratkaisun täytyy olla toteuttamiskelpoinen ja kaupungin tulee yleiskaavaa laadittaessa ottaa huomioon mm. ympäristönsuojelulain 17 §:ssä sekä vesilain 3 luvun 2 §:ssä ja 3 §:ssä säädetty. Niiltä osin, kun kaupunki ei teetä tarkkoja selvityksiä strategisessa yleiskaavassa, sen tulee selkeästi kaavamääräyksillä ohjata seuraavaa suunnitteluvaihetta ja määräyksin tulee kieltää haitallisten vaikutusten aiheutuminen.

1.1.10 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /pohjavesi:
Katso kaavan laatijan osavastine 1.1.9. Lisäksi myös Laivakankaalla, pohjavesialueella kaavaluonnoksessa osoitettu laaja logistiikka-alue (LTA) on poistettu kaavaehdotuksesta.

Valtakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat:
ELY-keskus katsoo, että kaavaselostusluonnoksessa on tunnistettu valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat ja valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet. Kohteet on osoitettu kaavaluonnoksessa merkinnällä valtakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat, ge-1–3. Merkinnälle ei ole annettu kaavamääräystä. ELY-keskus katsoo, että ge-alueille tulee antaa asianmukaiset kaavamääräykset, joilla ohjataan muun muassa alueille sijoittuvaa rakentamista ja muuta maankäyttöä. Ge-alueille toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa on myös huolehdittava, että arvokkaiden geologisten muodostumien geologiset ja maisemalliset arvot turvataan. Lisäksi toimenpiteet tulee ge-alueilla toteuttaa niin, että maanpintaa rikotaan mahdollisimman vähän ja esimerkiksi rakennuspaikan rakentamattomat osat tulee säilyttää luonnontilaisina.

ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että kaavaluonnoksessa muutamille valtakunnallisesti arvokkaille geologisille kohteille on osoitettu maa-ainesten ottoalueita, joita on mahdollista kehittää aurinkovoima-alueina nykyisen käyttötarkoituksen päätyttyä (EO/EN-au). Edellä mainittuja toimintoja on osoitettu ainakin Käärmekankaan–Viitakankaan (MOR-Y13-001) ja Rovamaan (MOR-Y13-011) valtakunnallisesti arvokkaille moreenimuodostumille. ELY-keskus katsoo, että valtakunnallisesti arvokkaille moreenimuodostumille ei tule osoittaa maa-ainestenottoalueita, sillä kohteet käsittävät maa-aineslain 3 §:n mukaisia erikoisia luonnonesiintymiä, joilla ei ole edellytyksiä maa-ainesten ottamiselle. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan mahdollisten olemassa olevien lupien päätyttyä alueille ei enää lähtökohtaisesti tule myöntää uusia lupia. ELY-keskus katsoo lisäksi, että aurinkovoiman tuotantoon suunnitellut alueet tulee lähtökohtaisesti sijoittaa valtakunnallisesti arvokkaiden moreenimuodostumien ulkopuolelle.

1.1.11 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /valtak. arvokkaat geologiset muodostumat:
Katso kaavan laatijan osavastine 1.1.9.

Kulttuuriympäristö ja maisema:
Yleiskaavan selostusluonnoksen mukaan kaavoituksessa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia aineistoja ja selvityksiä rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteista (ml. voimassa olevan Tornion yleiskaavan 2021 laatimisen yhteydessä laadittu kulttuuriympäristöselvitys). Selostusluonnoksen mukaan kaavoituksen yhteydessä laadittavan modernin rakennusperinnön selvityksen toteuttaminen on vielä epävarmaa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät selvitykset ovat osa yleiskaavoituksen perusselvityksiä, joten aiemman yleiskaavoituksen yhteydessä laadittujen selvitysten ajantasaistaminen ja modernin rakennusperinnön selvityksen toteuttaminen olisi ensisijaisen tärkeää rakennetun kulttuuriympäristön asianmukaisen huomioinnin kannalta. Lisäksi maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden osoittamisessa tulee huomioida Länsi-Lapin maakuntakaavassa tunnistetut kohteet.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan olisi suositeltavaa tarkastella yleiskaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden vaikutuksia Eteläisen Tornionlaakson valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen (VAMA) yhdessä alueen muun maankäytön ja erityisesti

kaavaluonnoksessa uutena esitetyn maankäytön kanssa, yhtenä merkittävimmistä ollen uudet valtatie- ja raidelinjaukset.

ELY-keskus kiinnittää huomiota kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden merkintätapaan yleiskaavaluonnoksessa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kohteiden tunnukset tulee yleiskaavassa osoittaa sr-tunnuksella pelkän numerotunnuksen sijaan. Kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden kohdemerkinnöissä tulee käyttää ainoastaan neliösymbolia Ympäristöministeriön asetuksen mukaisesti.

1.1.12 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /kulttuuriympäristö ja maisema:

Tornion kaupunki ja Tornionlaakson museo ovat keskustellet rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden selvitysten päivittämistä kaavaluonnosvaiheen jälkeen ja sopineet, että Tornionlaakson museo tekee tarvittavat päivitykset MIP-portaaliin. Päivitykset on tehty kevään 2026 aikana ja päivitetyt MIP:n tiedot on huomioitu kaavaehdotuksessa. Viimeksi kulttuurihistoriallisten arvokohteiden kaavamerkintöjä on käyty läpi Tornion kaupungin ja Tornionlaakson museon kesken kesäkuussa 2026.

Nyt laadittava kaava on selvitystarpeineen laaja, ja Tornion kaupungin on resursoitava työmäärää usealle vuodelle, jonka vuoksi modernin rakennusperinnön inventointi tehdään osana Tornion kaupungissa meneillään olevaa kiinteistö- ja rakennustietojen tarkistamisprosessia. Ko. projekti on ollut käynnissä kaksi vuotta, ja se jatkuu edelleen. Projektissa käydään läpi koko rakennuskanta kaupungin alueella ja sen myötä saadaan selville rakennusten tarkat sijainnit sekä pinta-alat, ja valokuvataan rakennukset (julkisivut yms.). Hankkeessa kerättävä aineisto antaa erinomaisen lähtöaineiston modernin rakennusperinnön inventointiin, joka tehdään kiinteistö- ja rakennustietoprojektin valmistuttua. Tarvittaessa modernista rakennusperinnöstä tehdään oma vaiheyleiskaava. Tornion kaupungin kaavoitus on keskustellut asiasta Tornionlaakson museon kanssa. Koko kaupungin rakennuskannan tarkastelulla varmistetaan kattavan lähdeaineiston luominen modernin rakennuskannan inventointiin.

Lausunnossa esiin nostettu toive tuulivoima-alueiden tarkastelusta suhteessa Eteläisen Tornionlaakson valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen (VAMA) on huomioitu yleispiirteisesti ehdotusvaiheen päivitetyssä kaavaselostuksen vaikutusarvioinnissa. Tarkempi maisemallinen arviointi mahdollisten tuulivoima-alueiden ja VAMA-alueen välillä tehdään yksityiskohtaisempien tuulivoimahankkeiden YVA-selvitysten ja osayleiskaavoitusten yhteydessä, kun laaditaan tuulivoimaloiden layouttien mukaiset näkemäalueanalyysit sekä havainnekuvat kuten tuulivoimahankkeissa tapana on.
Tornion strategisessa kaavassa osoitetut uusi ohjeellinen valtatielinjaus ja uusi ratalinja rata ovat jo aiemman, yleiskaavan 2021 kaavavarauksia, eikä niiden linjauksia ole muutettu (lukuun ottamatta uuden valtatien vaihtoehtoisen kierto-osuuden poistoa Vojakkalassa). Näidenkin osalta yleispiirteisen maisemavaikutusarvioinnin katsotaan riittävän laadittavan strategisen kaavan tasoon nähden.

Kulttuurihistorialliset kohteet on muokattu kaavaehdotukseen sr-alkuisiksi numerotunnuksiksi, kuten lausunnossa toivotaan. Kohteiden symbolit (neliö, kolmio, ympyrä) on haluttu kaavamerkintöjen luettavuuden vuoksi eritellä valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaisiin. Kohteiden merkinnöistä on keskusteltu Tornionlaakson museon kanssa.

Kaupunkikuva:
ELY-keskuksen näkemyksen mukaan yleiskaavaluonnoksessa keskustatoimintojen alueille (C- ja C2) osoitetut määräykset ovat viihtyisän kaupunkikuvan huomioinnin osalta hyvin yleispiirteisiä. ELY-keskus esittää harkittavaksi tarkemmin alueiden asemakaavoitusta ohjaavien, esimerkiksi rakentamisen korkeutta ja tehokkuutta koskevien määräyksien osoittamista. Yleiskaavoituksen tueksi olisi hyvä laatia kaupunkikuvaselvitys, joka osaltaan tukee tarkempien määräysten asettamista

1.1.13 KAAVAN *LAATIJAN OSAVASTINE /kaupunkikuva:*

Tornion yleiskaava 2040 on strategisen tason kaava, eikä C-alueiden osalta katsota tarvittavan tarkempia määräyksiä. Rakentamisen korkeutta ja tiiveyttä tutkitaan tarkemmin asemakaavavaiheessa tai mahdollisilla osayleiskaavoilla, jolloin voidaan laatia myös yksityiskohtaisempia kaupunkikuvaselvityksiä eri osa-alueille. Tornion yleiskaavan keskustatoimintojen alueille ei ole odotettavissa sellaista suurta rakentamispainetta, jonka vuoksi tarkempien kaupunkikuvallisten selvitysten laatiminen strategisen yleiskaavatyön yhteydessä olisi tarpeen.

Virkistysalueet:
MRL 39 §:n mukaan yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon mm. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu virkistysalueiden lisäksi olemassa olevia ulkoilureittejä sekä ohjeellisena kehitettäviä ulkoilureittejä mm. yleiskaavaluonnoksessa osoitetuille maa- ja metsätalousalueille (M, MU, MY). Myös yleiskaavaselostuksessa on huomioitu, että virkistykseen käytetään laajasti tarkennusalueiden ulkopuolisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita. ELY-keskus katsoo, että kaupunkialueella tulisi huolehtia strategisessa yleiskaavassa myös lähivirkistysalueiden säilymisestä ja miettiä, missä suhteessa maa- ja metsätalouteen osoitetut alueet eivät ole tähän tarkoitukseen riittäviä. Esimerkiksi RakL 53 §:n mukaista maisematyölupaa puiden kaatamisen osalta ei voi edellyttää yleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi osoitetulla alueella. Yleiskaavoituksessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, olisiko virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys varmistettava osoittamalla selkeästi virkistysalueita ja maisematyölupaa velvoittavalla kaavamääräyksellä.

1.1.14 *KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /virkistysalueet*:

Tornion strategisen yleiskaavan asumisen reservialueille ei ole odotettavissa suurta rakentamispainetta, sillä Torniossa on paljon toteutumatonta jo asemakaavoitettuja asumisen alueita ja tontteja. Koska APres alueiden toteutumisen ajankohdasta ei ole tarkempaa tietoa, ja koska osa alueista voi jäädä myös toteutumatta, ei niiden ympärille ole katsottu olevan tarpeen strategisen kaavan tasolla osoittaa laajoja lähivirkistysalueita. Näin etenkin yksityisen maanomistuksen vuoksi, jotta metsätalouskäyttö ja metsälain soveltaminen ennen asemakaavoitusta olisi edelleen mahdollista. Asemakaavoitettavien asumisen reservialueiden (APres) lähiympäristön virkistysalueet määritellään tarkemmin asemakaavoituksen yhteydessä. Kyläalueiden osalta rakentamispaine on vielä vähäisempää kuin APres alueilla.

Nyt laadittavaan Tornion strategiseen yleiskaavaan 2040 ehdotuksen yleismääräykseen 1 on lisätty huomio riittävien virkistysalueiden ja toisiinsa kytkeytyvien viherverkostojen tarpeesta tarkemman suunnittelun ja kaavoituksen yhteydessä.

Tulva:
Lausuttavassa aineistossa on tunnistettu kaavoitettavalle alueelle kohdistuva tulvariski sekä Tornionjoen vesistötulvan, että merivesitulvan osalta. Aineistossa on myös tunnistettu tulvariskien hallintaa koskeva valtakunnallinen alueidenkäyttötavoite. Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu 1/100a tulva-alue sinisellä viivarasterilla. Kaavaselostusluonnoksessa on todettu, että tulva-alueelle ei ole osoitettu uudisvarauksia lukuun ottamatta pieniä ET- ja TT/kem -alueita Kyläjoki– Laivakankaan teollisuusalueen länsiosissa. Kaavaselostusluonnoksen mukaan tulva-alueelle osuvilla ET- ja TT/kem -alueilla maanpinnan korotuksen tarve on suhteellisen maltillinen. Pienydinvoiman selvitysalueilla Koivuluodossa ja Kyläjoella edellytetään kaavamääräyksen mukaan 1/1000a meritulvan huomioimista.

ELY-keskus katsoo, että pienydinvoiman selvitysalueiden osalta kaavamääräys tulviin liittyen on muutoin asianmukainen, mutta Kyläjoen pienydinvoiman selvitysalueen tulvariski aiheutuu Tornionjoen kautta Liakanjokeen tulevasta vesistötulvasta eikä merivesitulvasta. Näin ollen pienydinvoiman osalta Kyläjoella tulisi ottaa huomioon 1/1000a vesistötulva.

ELY-keskus pitää hyvänä asiana, että kaavakartalla on esitetty 1/100a tulvavaara-alue, mutta huomauttaa, että osalla kaava-alueelle suunnitellusta alueidenkäytöstä tulee suunnittelun lähtökohtana käyttää vielä harvinaisempaa tulvaa (mm. teollisuusalueilla vähintään 1/250a ja ydinvoima-alueilla vähintään 1/1000a vesistö- tai meritulva). Tällöin

yleiskaavassa esitetty tulva-alue voi joissakin tapauksissa antaa virheellisen kuvan erityisesti teollisuusalueisiin ja ydinvoima-alueisiin kohdistuvasta tulvariskistä. Eri alueidenkäyttömuotojen suunnittelussa käytettävät tulvatoistuvuudet olisi hyvä ottaa huomioon tarkemman tason kaavoituksessa.

Tulva-alueelle osuvien ET- ja TT/kem -alueiden osalta ELY-keskus toteaa, että vesisyvyys sekä 1/100a että 1/250a tulvatilanteessa on monin paikoin 1–2 metriä, jolloin maanpinnan korotuksen tarve on kohtalaisen suuri.

Lisäksi ELY-keskus ilmoittaa tiedoksi, että Tornionjoen tulvavaarakartat päivitetään alkuvuoden 2025 aikana. Päivityksessä mm. tarkennetaan maanpinnan korkeustietoja Ruotsin puolelta ja tarkistetaan tulvamallin kalibrointi kevään 2023 tulvan tiedoilla. Päivitys voi aiheuttaa muutoksia tulvavaara-alueisiin ja laskennallisiin tulvakorkeuksiin. Päivitetyt kartat pyritään julkaisemaan ennen kesälomia.

1.1.15 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /tulva:

Pienydinvoiman selvitysalueen (se-y) kaavamääräystekstiä on muokattu niin, että Koivuluodon osalta suunnittelussa on otettava huomioon 1 /1000a meritulva ja Kyläjoen osalta 1/1000a vesistötulva. Lisäksi se-y kaavamääräystekstiin on lisätty maininta, että pienydinvoimalta kulloinkin edellytettävän suoja-alueen tulee jäädä yleiskaavan yleispiirteisyys huomioiden se-y merkinnän sisään.

Kaavaselostuksen kirjausta Kyläjoki-Laivajärven teollisuusalueen länsilaidalla tarvittavista maatäytöistä suhteessa tulvaan on korjattu kaavaselostukseen. Tulvakarttojen päivitykset on huomioitu ehdotusvaiheen aineistoon.

Ilmastovaikutukset:
Tornion yleiskaavan ilmastovaikutuksia on arvioitu KILVA-työkalulla. Yleiskaavan vahvuudet ja heikkoudet on tunnistettu ilmastovaikutusten osalta. ELY-keskus katsoo, että kaavaehdotusta laadittaessa tulisi ottaa huomioon KILVA-työkalun avulla tunnistetut kaavan tai sen selvitysten heikkoudet. Kaavaselostuksessa tulee kuvata, kuinka edellä mainitut heikkoudet on otettu huomioon kaavoituksessa.
ELY-keskus toteaa, että yleensä kaavojen merkittävimmät ilmastovaikutukset syntyvät yhdyskuntarakenteen eheyden, liikenteen ja uusiutuvan energiantuotannon vaikutuksista. Yleiskaavaluonnoksessa sekä yhdyskuntarakenteen eheyttä että energiantuotantoa on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kehitetty hyvällä tavalla.

ELY-keskus huomauttaa, että Tornion kaupungissa valmistellaan parhaillaan Ympäristöministeriön rahoituksella kaupungin ilmastosuunnitelmaa, jonka tavoitteet tulisi ottaa huomioon yleiskaavassa.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kaavoituksella voidaan erityisesti vaikuttaa liikenteen päästöihin. Yleiskaavaluonnoksessa osoitettu uudisrakentaminen ja sen laajuus tukevat yhdyskuntarakenteen eheyttä eikä siten merkittävästi lisää kaupungin kasvihuonekaasupäästöjä. Tiivis yhdyskuntarakenne myös mahdollistaa vaihtoehtoisten liikennevälineiden kuten pyöräilyn tai joukkoliikenteen käytön.

Yleiskaavaluonnoksessa on kuvattu sekä pyöräilyn pääreitit että yhteystarpeet jalankulun ja pyöräilyn osalta. Tämä edistää kestävämmän kulkutapajakauman aikaansaamista. Myös rautatieliikenteen kehittäminen ja yleiskaavassa osoitetut joukkoliikenteen yhteydet tukevat kestävämpää kulkutapajakaumaa ja päästöjen vähentämistä.

ELY-keskus katsoo, että yleiskaavan valmisteluaineistossa ei ole esitetty merkittäviä keinoja tieliikenteen päästöjen vähentämiseksi. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan esimerkiksi valtatien 21:n uusi reitti ja tieliikenteen edistämiseen liittyvät hankkeet saattavat lisätä autoilun määrää alueella. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan yleiskaavassa voitaisiin ottaa huomioon Tornion asema logistiikan solmukohtana esimerkiksi osoittamalla vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin paikkoja esimerkiksi raskaan liikenteen sähköistymistä ajatellen.

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty kaikki aurinko- ja tuulivoimarakentamisen alueet, mitä ELY-keskus pitää ilmastotavoitteiden näkökulmasta hyvänä ratkaisuna energiantuotantoalueiden yhteisvaikutusten ja kokonaisuuden huomioinnin kannalta. Vaikka ELY-

keskuksen näkemyksen mukaan Tornion alueelle suunnitellut energiantuotannon hankkeet edistäisivät toteutuessaan merkittävästi uusiutuvan energian tuotantoa ja sitä kautta päästövähennyksiä, tulee yleiskaavaa laatiessa ottaa huomioon aiemmin tässä lausunnossa mm. luontoympäristöstä, pohjavesistä ja maa-ainesten otosta lausuttu. Voimaloiden rakentaminen myös tuottaa päästöjä, jotka tulee arvioida kohdekohtaisesti tarkemmassa suunnittelussa. Yhteisvaikutusten osalta merkittävimmäksi voi nousta maankäyttösektorin eli hiilinielujen ja - varastojen pienentyminen.

Yleiskaavaluonnoksessa on tunnistettu, että ilmastonmuutoksella voi olla vaikutuksia alueidenkäyttöön. Ilmastonmuutokseen on varauduttu esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutusten minimoinnin huomioivalla yleismääräyksellä sekä osoittamalla uusi maankäyttö pääosin tulvariskialueiden ulkopuolelle. Tulvariskien huomioinnin osalta yleiskaavoituksessa tulee vielä ottaa huomioon aiemmin tässä lausunnossa todettu.

ELY-keskus huomauttaa, että ELY-keskus ja Lapin liitto toteuttavat parhaillaan maakunnallista ilmasto- ja energiastrategiahanketta, jossa selvitetään ilmastonmuutoksen vaikutuksia koko Lapin tasolla ja tuotetaan Lapin sopeutumissuunnitelma. Ilmatieteen laitoksen selvitys ilmastonmuutoksen vaikutuksista Lapissa valmistuu huhtikuussa 2025 ja sopeutumissuunnitelma syksyn 2025 aikana. Näitä selvityksiä ja suunnitelmia kannattaa hyödyntää myös yleiskaavoituksessa, jotta tunnistetaan Tornion kannalta merkittävimmät ilmastonmuutoksen vaikutukset ja niihin osataan varautua.

1.1.16 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /ilmastovaikutukset:
Kilva-työkalulla tehdyn ilmastovaikutusten arvioinnissa tunnistettujen ilmastovaikutusten heikkouksien huomiointi strategisen kaavan tasolla on haastavaa, sillä pääosa tunnistetuista heikkouksista ovat seikkoja, joita ei juurikaan voida strategisen kaavan tasolla hallita.

Tornion kaupungin ilmastosuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 31.3.2025 § 29. Info ilmastosuunnitelmasta on lisätty ehdotusvaiheen kaavaselostukseen ja ilmastosuunnitelman toimenpidekohtia on peilattu kaavaehdotukseen yleisellä tasolla kaavan vaikutusarviointiosuudessa.

Lausunnossa esitetty toive tuoda Tornion asema logistiikan solmukohtana esille osoittamalla kaavaan vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin paikkoja ei ole suoraan strategisen kaavatason asia, sillä kyseisiä varauksia on mahdollista toteuttaa yksityiskohtaisemman asemakaavoituksen myötä useiden eri strategisen kaavan pääkäyttötarkoitusmerkintöjen alle, kuten LTA, TT, Tkem, TY ja jakelupisteiden ollessa ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia yksiköitä tapauskohtaisesti myös muille alueille. Raskaan liikenteen sähköistykselle on valmiiksi asemakaavoitettu alue Torpin teollisuusalueella. Kromilaakson II-vaiheen asemakaavassa (lainvoima 2025) on myös huomioitu uudet energiamuodot (sähkö, biokaasu, vety) Kromitien (seututie 922) varrelle. Tarvittavat raskaan liikenteen sähköistyksen/vaihtoehtoisen polttoainejakeiden tankkaustoimintojen vaatimat alueet tullaan huomioimaan tulevissa asemakaavoissa silloin kun se on tarkoituksenmukaista. Kaavaehdotuksessa on mahdollistettu Rail Nordica esisuunnitelmassa mainittujen siirtokuormausalueiden toteuttaminen tarkempien suunnitelmien mukaisesti.

Ilmatieteen laitoksen selvitys ilmastonmuutoksen vaikutuksista Lapissa ja Lapin Liiton ja Lapin ELY:n laatima Lapin ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelma on lisätty kaavaselostuksen listaukseen taustaselvityksistä.

Pilaantuneet maa-alueet:
Lausuttavan aineiston mukaan maaperän pilaantumista koskevia asioita ei ole selvitetty yleiskaava-alueelta. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan pilaantuneisiin maa-alueisiin liittyvät selvitykset ovat osa yleiskaavoituksen perusselvityksiä ja tältä osin valmisteluaineistoa tulee täydentää. Pilaantuneen maaperän selvityksillä pyritään varmistamaan ennakkoon se, että elinympäristön terveellisyydelle asetetut vaatimukset pystytään turvaamaan siten, ettei alueen käyttäjille aiheudu terveysriskejä- ja haittoja mm. pilaantuneesta pohjavedestä- tai maaperästä. Yleiskaavalla on myös mahdollista ohjata alueidenkäyttöä niin, että pilaantuneet maa-alueet sekä riskikohteet jätetään kokonaan

rakentamatta tai pilaantuneille alueille suunnitellaan sellaisia toimintoja, jotka eivät ole niin herkkiä pilaantumisen vaikutuksille.

Maaperän pilaantumista koskevaa tietoa on esim. saatavilla Maaperän tilan tietojärjestelmästä (MATTI), joka on ympäristöhallinnon valtakunnallinen tietojärjestelmä, ja jota alueelliset ELY-keskukset ylläpitävät alueellaan. MATTI-tietojärjestelmä sisältää tietoja maa-alueista, joilla nykyisin tai aikaisimmin harjoitetusta toiminnasta on saattanut päästä maaperään haitallisia aineita ja alueista, jotka on tutkittu tai puhdistettu. MATTI-järjestelmä toimii työkaluna maankäytön suunnitteluun liittyvissä kysymyksissä, rakentamisen ohjauksessa sekä maaperän, pohjaveden ja vesistöjen suojeluun liittyvissä tehtävissä. MATTI-kohteita voivat esim. kunnat tarkastella Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän Karpalo-karttapalvelun kautta tai vaihtoehtoisesti ELY-keskukselle voi tehdä tietopalvelupyynnön selvitettävästä alueesta / kohteista, jolloin kohteiden tiedot tullaan samalla myös tarkastamaan sekä tarvittaessa päivittämään.

1.1.17 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /pilaantuneet maat:
Karpalo-tietopalvelun tiedot pima-kohteiden (pilaantuneet maat) yleispiirteisestä sijainnista ja -määrästä on lisätty kuvana kaavaselostukseen. Koska pima-kohteita on paljon ja ko. kohteet ovat yleensä pienialaisia, niitä ei ole perusteltua merkitä strategisen yleiskaavan kartalle selvyyden ja luettavuuden vuoksi, vaan asia on enemmänkin asemakaavavaiheessa tai tarkemmilla osayleiskaavoilla huomioitava asia. Lapin ELY-keskukselta saatiin syyskuussa 2025 listaus Matti-tietojärjestelmän kohteista ja kohteiden kohderaportit (148 kpl). Aineisto ei ollut paikkatietomuotoista, eikä erillistä karttaa kohteita ollut, joten strategisen kaavan tasolla Karpalo-tietopalvelun karttakuva pima-kohteista riittänee.

Liikenne:
ELY-keskus katsoo, että lausuttavassa aineistossa on riittävällä tavalla kuvattu kaavoitettavan alueen maantieliikenne ja erikoiskuljetusreitit. Yleiskaavaluonnoksessa on otettu huomioon mahdolliset uudet liikenneyhteystarpeet ja kehitettävät kohteet. Raideliikenteen osalta laadittu meluselvitys on myös riittävä. ELY-keskus katsoo, että yleiskaavassa tulee selvittää meluvaikutukset myös maantieliikenteen osalta.

1.1.18 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /liikenne:
ELY:ltä ei ole saatavissa Tornion osalta tieliikenteen teoreettisia melualueita, kuten yleensä yleiskaavatöissä saadaan. Syksyllä 2025 osana Tornion yleiskaava 2040 työtä on laadittu tieliikenteen meluselvitys mallintamalla keskeisten maanteiden osalta (Tornion yleiskaava 2040, Tieliikenteen meluselvitys, Ramboll Finland Oy 18.12.2025). Selvityksen perusteella kaavaehdotukseen on osoitettu ennustetilanteen 2040 yöaikaisen tieliikenteen melukäyrä (45 dB) sekä tarkennusalueen karttaan melusuojaustarvemerkintä Kromitien varteen johtuen läheisen Tornion leirintäalueelle (Camping Tornio) ulottuvista tieliikenteen meluvaikutuksista.

<u>Kaavamerkinnät ja -määräykset</u>
Sen lisäksi, mitä ELY-keskus on jo edellä yleiskaavamerkinnöistä ja - määräyksistä todennut, lausuu ELY-keskus yleiskaavamerkinnöistä ja - määräyksistä vielä seuraavaa.
ELY-keskus huomauttaa, että mikäli yleiskaavassa ei käytetä Katja-asetuksen mukaista esitystapaa, tulee kaavamerkinnöissä ja - määräyksissä noudattaa kumottua merkinnöistä annettua ympäristöministeriön asetusta Katja-asetuksen siirtymäsäännöksen mukaisesti. Kaavamerkintöjen tulee olla ympäristöministeriön yleiskaavamerkinnät ja -määräykset -oppaan mukaisia niin väritykseltään kuin käytettyjen symbolien osalta. Merkintöjen ja määräysten tulee olla yksiselitteisiä.
ELY-keskus katsoo, että yleiskaavaluonnoksen MU- ja MY-merkintöjä tulee täydentää ulkoilun ohjaamistarpeen ja erityiset ympäristöarvot huomioivilla määräyksillä.
Useassa kaavaluonnoksessa osoitetuista kaavamääräyksistä on viitattu MRL:n mukaisiin pykäliin ja lupamuotoihin. ELY-keskus katsoo, että vaikka yleiskaava laaditaan kaavan vireilletulon aikana voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti, tulisi yleiskaavan kaavamääräykset osoittaa valmistelun ja hyväksymisen aikana voimassaolevan lainsäädännön mukaisina.

1.1.19 KAAVAN LAATIJAN VASTINE /kaavamerkinnät ja määräykset:
Sekä KATJA-asetuksen mukaiset kaavamääräykset että myös aiemmat ympäristöministeriön yleiskaavamerkinnät ja -määräykset -oppaan mukaiset määräykset ovat rajallisia, eivätkä ne välttämättä kaikilta osin suoraan sovellu Tornion yleiskaavan sisällön kuvaamiseen halutulla tavalla, jonka vuoksi kaavatyössä on osin käytetty räätälöityjä merkintöjä. Räätälöityjen merkintöjen käyttö pitäisi olla ympäristöministeriön infon mukaan edelleenkin mahdollista. Nyt laadittavassa Tornion yleiskaavassa 2040 toimitaan asetuksen siirtymäsäännöksen mukaisesti.
MU ja MY merkintöjä on täydennetty lausunnossa esitetyn mukaisesti.
Kaavaluonnos ja kaavaselostus valmistuivat vuoden 2024 puolella (kaavan päiväys 22.11.2024), jolloin maakäyttö- ja rakennuslaki ei ollut vielä muuttunut alueidenkäyttölaiksi. Kaavaehdotuksen asiakirjoihin on muutettu viittaukset ehdotuksen laadinnan aikaisiin lakipykäliin.

Yhteenveto
ELY-keskus edellyttää Tornion kaupunkia huomioimaan edellä lausuttu kaavaehdotusta laadittaessa.

1.2 Tornionlaakson museo
Museonjohtaja Titta Kallio-Seppä, rakennustutkijaTeija Ylimartimo, 31.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista.
Aiemmassa lausunnossaan museo on todennut, että Tornion yleiskaavan ajantasaistaminen edellyttää sen ajantasaistamista myös kulttuuriympäristön ja kulttuuriperinnön näkökulmasta. Museo on muistuttanut edellisen yleiskaavan jälkeen päivitetyistä valtakunnallisista inventoinneista tuonut esiin sekä Unescon maailmanperintökohde Struven ketjun, että Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle ehdolla olevan Tornionjoen koskikalastuskulttuurin säilymisedellytysten turvaamisen.

Arkeologinen kulttuuriperintö
Arkeologinen kulttuuriperintö on kirjattu kaavaluonnokseen Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä (09/2023). Kaavan muinaismuistokohteita täydennetään ehdotusvaiheessa tuulivoimahankkeiden yhteydessä tehtävien arkeologisten selvitysten tulosten valmistuttua. Lisäksi Tornion kaupunki on teettänyt arkeologisen inventoinnin, jossa mm. käydään tuulivoima-alueiden ulkopuoliset kohteet läpi niiden kunnon osalta.

22.11.2024 päivätyssä osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheen palaute ja vastine liitteessä annetaan vastine Tornionlaakson museon lausuntoon siten, että arkeologisen kulttuuriperinnön tila tullaan päivittämään ehdotusvaiheessa Tornion kaupungin teettämän arkeologisen inventoinnin tulosten pohjalta. Inventoinnin raporttia ei ole toimitettu museolle, joten museo ei voi ottaa kantaa arkeologisen kulttuuriperinnön selvitysten ja kaavamerkintöjen riittävyydestä tässä vaiheessa.

Kaavaselostuksen liitteessä nro 2 Arkeologinen kulttuuriperintö, joka on päivätty 22.11.2024, on lueteltu eri kohteita suunnitellun kaavan alueella. Kaavaselostuksen yhteydessä olisi hyvä tuoda esiin valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK 2024) inventointi ja kohteet Tornion kaupungin kaavasuunnitelman 2040 alueella. Valtakunnallisesti merkittäviä kohteita ovat Lapinkula (1000000993) pronssikautinen hautapaikka, Oravaisensaari (851500004) keskiaikainen ja historiallinen asuinpaikka, Piispankivi (851010117) keskiaikainen kivirakenne sekä varhaismetalli-rautakautiset kohteet Rakanmäki (851010002) ja Susihaudanmäki (1000000994), lisäksi Tornea (Alatornio) (1000014147) kirkko Struven ketjun pisteineen ja Tornion kirkko (1000034305) hautapaikkoineen.

Kaavaselostuksen kappaleessa 4.2 Muut taustaselvitykset ja suunnitelmat luetteloidaan myös arkeologinen inventointi ja sen teettäminen (02/2025). Arkeologinen kulttuuriperintö on huomioitu kappaleessa 3.1.8. Selostuksessa viitataan liite 2:een, jonka ”kohdelistaus tarkistetaan ja kaavakartalle lisätään tehtävien inventointien perusteella esiin tulevat mahdolliset uudet kohteet kaavatyön ehdotusvaiheessa”. Samoin asia otetaan esiin kappaleessa 10.4.3 Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön. Kaavasuunnitelman

alueella on myös muita kulttuuriperintökohteita ja mahdollisia muinaisjäännöksiä, joiden status saattaa muuttua 2025 teetetyn inventoinnin seurauksena. Muinaisjäännösrekisteri muuttuu koko ajan myös muuta kautta, joten kohdetietojen ja -luetteloiden päivittäminen ehdotusvaiheessa on todennäköistä ja paikallaan. Kaavaprosessin esityksissä on hyvä käyttää samoja symboleita arkeologisista kohteista, kuin muinaisjäännösrekisterissä on. Samoin nimet, tunnukset ja alueet tulee yhtenäistää muinaisjäännösrekisterissä esitettyjen mukaisesti.

1.2.1 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /arkeologia:
Inventoinnin laatija Mikroliitti on toimittanut raportin museolle vuoden 2025 aikana. Arkeologiset kohteet on päivitetty kaavaehdotukseen ja kaavaselostukseen muinaisjäännösrekisteristä 12/2025.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Kaavan valmisteluaineistossa on asianmukaisesti huomioitu valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sekä osoitettu maakunnallisesti ja paikallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Rakennetun kulttuuriympäristön osalta lähdeaineistona on käytetty olemassa olevia aineistoja ja kaavaselostuksen liitteenä on esitetty listaus edellisen yleiskaavan kohteista. Kulttuuriympäristötiedon ajantasaisuuden kannalta olennaista modernin inventointia ei ole tehty ja kaavaselostuksen mukaan inventointi toteutetaan vain, mikäli kaupungilla on resursseja.

Voimassa olevassa yleiskaavassa huomioituja maakunnallisesti tai paikallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä/kyläalueita ei ole osoitettu kaavakartalla eikä mainittu selostuksessa. Perusteluja aluemerkintöjen poisjättämiselle ei ole esitetty. Maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt on kaavaselostuksen mukaan tarkoitus lisätä ehdotusvaiheessa. Kaavaselostuksesta ei myöskään ilmene, miten Tornion kulttuuriympäristöohjelma on huomioitu.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on päivitetty niitä koskevien inventointien mukaisesti, aluemerkinnöille ei kuitenkaan ole osoitettu kaavamääräyksiä. Lisäksi kulttuurimaiseman säilymisen kannalta tärkeiden maisemallisesti arvokkaiden peltoalueiden (MA) rajaukset on syytä tarkistaa.

Tornionlaakson museo muistuttaa uudelleen, että kulttuuriympäristöstä huolehtiminen kestävällä tavalla on tärkeää elinkeinojen, väestön hyvinvoinnin ja alueiden identiteetin kannalta. Kulttuuriympäristön merkitys alueiden identiteetille ja sen vahvuuksiin perustuvalle elinkeinoelämälle sekä asukkaiden viihtyisyydelle on voimistumassa muun muassa kansainvälistymisen myötä.

Yleiskaavatason selvitykset ja kaavaratkaisut ovat keskeisiä koko kaupungin kulttuuriympäristön suojelussa. Koska suurella osalla Tornion kaupungin alueesta ei ole tätä yleiskaavaa tarkempaa kaavaa, tulee museon näkemyksen mukaan yleiskaavassa edelleen osoittaa valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen sekä maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävien yksittäisten kohteiden lisäksi kyläalueet ja muut kulttuuriympäristön kannalta merkittävät alueet ja laatia niille asianmukaiset kaavamääräykset, jotta kulttuuriympäristön vaaliminen tulee huomioiduksi.

1.2.2 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema:
Rakennetun kulttuuriympäristön ja arvokkaiden maisema-alueiden kaavamerkintöjä on täydennetty ja muokattu kaavaehdokseen. Asiasta on keskusteltu Tornion kaupungin ja Tornionlaakson museon kesken luonnosvaiheen jälkeen ja viimeksi kesäkuussa 2026.
Maisemallisesti arvokkaiden peltoalueiden (MA) rajaukset on harkittu pääosin jo luonnosvaiheessa. MA-alueet on määritetty suhteessa keskeiseen taajamakuvaan sekä kaavan muihin tavoitteisiin.

Aineeton kulttuuriperintö

Museo pitää hyvänä, että Tornionjoen koskikalastus on huomioitu selostuksen kappaleessa 3.1.7 Aineeton kulttuuriperintö ja se on huomioitu myös kaavan yleismääräyksissä omana kohtanaan. Museo esittää kaavamääräykseen lisättäväksi vaelluskalan

kutuvaelluksen turvaamisen päätöksenteossa. Kukkolankosken kalakentän valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on huomioitu kaavassa ja alue on osoitettu myös suojelualueeksi merkinnällä S1. Matkakosken osalta vastaavaa määräystä ei ole tuotu yleiskaavakartalle eikä sitä ole mainittu kyseisessä määräyksessä. Koska Matkakosken rantaosayleiskaavassa ei ole asiaa huomioitu, tulisi se museon näkemyksen mukaan huomioida vähintään koko kaupunkia koskevassa yleiskaavassa. Tornionjoen koskikalastuskulttuurin mahdollisen Unescon statuksen toteutuessa rantaosayleiskaavat eivät museon näkemyksen mukaan turvaa riittävästi kulttuuriperinnön vaalimista, etenkään Matkakosken osalta.

1.2.3 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /aineeton kulttuuriperintö:
Yleismääräystä 10 (Tornionjoen koskikalastuskulttuurin säilytysedellytysten turvaaminen) on täydennetty vaelluskalan kutuvaelluksen turvaamispyrkimyksellä päätöksenteossa.
Kukkolankosken S1 merkintä perustuu alueella voimassa olevaan ja strategisen yleiskaavan hyväksymisen jälkeenkin voimaan jäävään tarkempaan Kukkolankosken osayleiskaavaan. Matkakosken tarkemmassa osayleiskaavassa vastaavaa suojelumerkintää ei ole. Tornion kaupunki katsoo, että yleismääräys 10 (Tornionjoen koskikalastuskulttuurin säilytysedellytysten turvaaminen) on riittävä merkintä Matkakosken osalta.

Kaavan vaikutusten arviointi
Kaavan vaikutusten arvioinnissa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdassa elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat on mainittu vain kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta. Museo muistuttaa, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisia inventointeja ovat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY), valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) ja valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet (VARK). Kaavan suhde näihin tulee tunnistaa ja arvioida. Kaavan vaikutukset Unescon maailmanperintö Struven ketjuun tulee myös tunnistaa.

Kaavan vaikutukset maisemaan ja taajamakuvaan on tuotu esiin hyvin yleispiirteisesti. Esimerkiksi laajojen tuulivoima-alueiden aiheuttamaa merkittävää maiseman muutosta on tarkasteltu pääosin visuaalisesta ja keskeisimmän kaupunkialueen näkökulmasta. Vaikutuksia puolen kaupungin alueen luonteeseen tai maankäytön muutokseen ei ole tunnistettu. Kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten osalta on erikseen mainittu Kaakamon vahtitupa. Muita kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia ei ole tunnistettu, vaan todetaan, että kaavalla ei ole niihin suoria vaikutuksia.

Tornionlaakson museo toteaa, että kaavaselostuksen kulttuuriympäristöä koskeva nykytilan kuvaus sekä vaikutusten arviointi suhteessa kulttuuriympäristöön on suppea. Kulttuuriympäristön selvityksissä, kohdevalikoimassa, kaavaselostuksessa ja kaavamääräyksissä on vielä täydennettävää ja tarkennettavaa. Museon näkemyksen mukaan Tornion yleiskaava 2040 valmisteluaineisto on kulttuuriympäristön osalta puutteellinen. Museo esittää, että työneuvotteluja asian osalta jatketaan.

1.2.4 KAAVAN LAATIJAN OSAVASTINE /vaikutusten arviointi:
Vaikutusten arviointia on tarkennettu kaavaehdotusvaiheen kaavaselostukseen tarvittavilta osin.
Tuulivoimarakentamisen vaikutukset voidaan arvioida yksityiskohtaisemmin vasta hankekohtaisissa osayleiskaavoissa, sillä nyt laadittavassa strategisessa yleiskaavassa ei määrätä tuulivoimaloiden kokonaismäärää, eikä korkeutta.

1.3 Lapin liitto
Ympäristöasiantuntija Tiina Elo, Suunnittelujohtaja Paula Qvick, 27.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista ja kaavan sisällöstä (hankkeen kuvaus).

Suhde maakuntakaavaan

Tornion aluetta koskee 19.2.2014 vahvistettu Länsi-Lapin maakuntakaava. Maakuntakaavassa Tornion kaupungin alue kuuluu Perämeren kaareen, kansainvälisesti ja valtakunnallisesti tärkeään kehittämisvyöhykkeeseen. Merkinnällä osoitetaan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti tärkeä kehittämisvyöhyke. Kehittämisvyöhykkeen toimintojen verkostoitumista tulee edistää alueidenkäyttöratkaisuilla. **Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varauduttava palvelutasoltaan korkeatasoisiin kansainvälisiin liikenneyhteyksiin, erityisesti pääteiden liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantamiseen, raideliikenteen kehittämiseen sekä tietoliikenneverkostoihin**. Perämeren rannikon matkailu- ja virkistyspalvelujen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon veneilyreittien ja –satamien kehittämistarpeet sekä yhtenäisen kevyen liikenteen reitin kehittämismahdollisuus. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon maankohoamisen taloudelliset ja ympäristölliset vaikutukset sekä turvata maiseman ja luonnontalouden erityispiirteet ja luonnon kehityskulkujen alueellinen edustavuus. Maankohoamisrannikon luonnon- ja kulttuuriperinnön kansainvälisten arvojen säilymistä ja matkailullista hyödyntämistä tulee edistää.

Tornion kaupunkialue kuuluu myös kaupunkikehittämisen kohdealueeseen (kk 8500). Merkinnällä osoitetaan kaupunkiseutua, johon kohdistuu maakunnallisesti tärkeitä alueidenkäytöllisiä kehittämisen tarpeita ja niiden yhteensovittamista. Alueen suunnittelun lähtökohtana tulee olla kaupunkimaisen kokonaisilmeen muodostaminen yhdyskuntarakennetta täydentävällä ja eheyttävällä tavalla. Alueen suunnittelussa tulee turvata asuin- ja elinympäristön laatu sekä varautua palveluiden, teollisuuden ja energiantuotannon kasvuun sekä logistiikan muutoksiin. Suunnittelussa on otettava huomioon alueen luonto-, maisema- ja kulttuuriperintöarvot.

Tornion kaupungin alueita kuuluu Länsi-Lapin maakuntakaavassa myös matkailun vetovoima-alueeseen, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueeseen Tornio–Haaparannan kauppakeskittymä (mv 8412) ja Kukkolankoski–Matkakoski (mv 8414). Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistyksen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Aluetta tulee kehittää matkailupalvelukohteiden, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla. Kulttuuriperintö-, maisema- ja luontoarvoja tulee vaalia matkailun vetovoimatekijöinä.

Tornion alueelle sijoittuu myös maaseudun kehittämisen kohdealueet Liakka–Kainuunkylä (mk 8037) ja Aapajärvi-Sattajärvi-Arpela (mk 8036). Merkinnällä osoitetaan maaseutuvyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Pysyvän asutuksen sijoittumista tulee edistää olemassa olevaa rakennetta täydentäen.

Tornion–Muonionjoki on osoitettu maakuntakaavassa luonnonsuojelualueeksi (SL 4051). Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita tai kohteita.

Länsi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu erilaisia aluevarauksia Tornion alueelle kuten taajamatoimintojen alueita, asuntovaltaisia alueita, työpaikka-alueita, luonnonsuojelualueita, maatalousalueita, turpeenottoalueita, teollisuusalueita, vesialuetta sekä maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Lisäksi alueelle on Länsi-Lapin maakuntakaavassa osoitettu erilaisia kohdemerkintöjä mm. kulttuuriympäristöön ja maisemaan, rakennussuojeluun, matkailuun ja virkistykseen, tuulivoimaloihin, maa-ainesten ottoon ja pohjavesialueisiin liittyen. Länsi-Lapin maakuntakaavassa on lisäksi osoitettu maantieliikenteeseen, raideliikenteeseen, joukkoliikenteeseen, rajanylitykseen ja tietoliikenneyhteyksiin liittyviä merkintöjä.

Länsi-Lapin maakuntakaavassa on annettu myös koko maakuntakaava-aluetta koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä, rakentamisrajoituksia ja suojelumääräyksiä, jotka tulee ottaa huomioon osayleiskaavaa laadittaessa.

Lapin liiton hallitus päätti 2.12.2024 käynnistää Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 laatimisen, kuuluttaa vaihemaakuntakaavan vireille sekä asettaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville. Lapin turvallisuus- ja

liikennevaihemaakuntakaava 2050 kuulutettiin vireille 24.1.2025. Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on päivittää geopoliittisen tilanteen vuoksi voimassa olevia maakuntakaavoja ja vastata maankäytön suunnittelun osalta toimintaympäristön muutoksiin erityisesti liikennejärjestelmän ja turvallisuuden osalta. Keskeisenä tavoitteena on myös yhtenäistää seudullisten maakuntakaavojen suunnittelumääräyksiä. Tavoitteena vaihemaakuntakaavassa on osoittaa Lapin liikennestrategian 2050 mukaisesti liikennejärjestelmää koskeva kehittämistavoitteet sekä huomioida puolustusvoimien maankäytölliset tarpeet. Lisäksi tavoitteena on osoittaa keskeiset isot teollisuus- tai varastorakennusten alueet. Vaihemaakuntakaavan laadinnassa huomioidaan valtioneuvoston päätökset koskien kulttuuriympäristöä, maisema-alueita ja arkeologisia kohteita. Tavoitteena on myös selvittää laaja-alaisten M-alkuisten aluevarausten toimivuutta tässä toimintaympäristössä. Vaihemaakuntakaavassa voidaan osoittaa myös muita kaavaprosessin aikana esille tulleita tarpeita.

Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksessä 2023–2024 on tunnistettu maakunnallisesti merkittäviä potentiaalisia tuulivoima-alueita sekä näihin liittyviä mahdollisia vaikutuksia maakunta- ja kuntakaavoituksen tueksi. Selvityksessä tunnistettiin Lapin maakunnan alueelta yhteensä 48 potentiaalista tuulivoima-aluetta. Aurinkovoiman soveltuvuusmallinnuksen perusteella aurinkovoimalle potentiaalisia alueita paikannettiin 42 kappaletta. Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen 2023–2024 loppuraportti on julkaistu marraskuussa 2024. Selvityksessä Tornion alueelle tunnistettiin yksi potentiaalinen tuulivoima-alue ja yksi uusi aurinkovoimalle potentiaalinen alue. Selvityksessä tuulivoimapotentiaaliseksi alueeksi ei ole osoitettu julkisesti vireillä olevia tuulivoimaloiden alueita. Näiden osalta on meneillään yksityiskohtaisempi suunnittelu ja vaikutusten arviointi, jota kautta saadaan tarkempaa tietoa kuin maakunnallisessa selvityksessä.

Lapin maakunnassa ei ole kokonaisvaltaisesti ratkaistu tuulivoiman sijoittumista. Alueelle voi siis sijoittaa suuriakin tuulivoimapuistoja edellyttäen kuitenkin, että tuulivoimahankkeen seudulliset vaikutukset selvitetään kuntakaavoituksen ja YVA-menettelyn yhteydessä.

<u>Lapin liiton näkemys</u>
Lapin liitto on lausunut Tornion yleiskaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 17.8.2023.
Kaavaselostuksen kappaleessa *3.2.2 Maakuntakaava* on tuotu esille Tornion aluetta koskeva Länsi-Lapin maakuntakaava ja sen yleiskaava-aluetta koskevia kaavamerkintöjä. Kaavaselostuksessa on tuotu esille myös Lapin tuulivoimaselvitys 2022 sekä Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvitys 2023–2024.

Kaavaselostuksen kappaleen 3.2.2 kohtaa *Vaihemaakuntakaavoitus* on syytä päivittää Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 osalta. Kaavaselostuksen kappaleessa 4.2 *Muut taustaselvitykset ja suunnitelmat* olisi hyvä tuoda esille myös Lappi-sopimus. Vuoden 2025 aikana päivitetään Lappi-sopimus, joka sisältää maakuntasuunnitelman vuoteen 2045 sekä maakuntaohjelman vuosille 2026–2029.
Lapin liitto tuo esille, että eurooppalaisen raideleveyden selvityksen tässä vaiheessa on todettu tarve kaksoisraiteelle.

Valtatie 29 ja Laurila-Tornio-Kolari päärata ovat osa TEN-T Euroopan laajuista ydinverkkoa, joten niiden turvallisuus tulee taata yleiskaavassa sekä kaavamerkintöjen että suunnittelumääräysten tasolla. Lisäksi on syytä harkita T/kem -alueiden laajuutta, sijaintia ja suhdetta valtatiehen ja pääratataan.

Lapin liiton näkemyksen mukaan tuulivoimahankkeiden jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota maisemaan, asutukseen, loma-asutukseen, linnustoon ja muuhun eläimistöön, luontoon ja kulttuuriperintöön kohdistuviin yhteisvaikutuksiin ja niiden aiheuttamien haittojen lieventämiseen.

Lapin liiton virasto toteaa, että Tornion yleiskaavan 2040 valmisteluaineisto on Lappi-sopimuksen ja Länsi-Lapin maakuntakaavan tavoitteiden mukainen.

1.3.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Kaavaselostuksen kohtaa vaihemaakuntakaavoituksen osalta on päivitetty kaavaehdotusvaiheen aineistoihin Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 osalta.

Lappi-sopimus sekä Raideleveysselvitys on kirjattu mukaan kaavaehdotusvaiheen kaavaselostukseen.

Radan ja valtatien kaavamerkintätekstiä on tarkennettu ehdotusvaiheen aineistoon. Tornion yleiskaava 2040 on strategisen tason kaava, jolloin aluevarausten lopullinen suhde (etäisyys, liittymät, riittävä turvallisuus) valtatiehen ja pääratan määritellään myöhemmin yksityiskohtaisemman kaavoituksen kautta.

Vireillä olevien tuulivoimakaavojen aluerajaukset on tarkistettu Tornion yleiskaavan 2040 ehdotusvaiheessa vastaamaan tuulivoimapuistojen sen hetkistä kaava-alueen rajausta. Nyt laadittava strateginen kaavan on tuulivoimahakkeiden kaava-alueiden laajuuden suhteen toteava. Tuulivoimahankkeiden sisältö ratkeaa niitä koskevien osayleiskaavojen myötä, joissa tutkitaan myös hankkeiden vaikutukset yksityiskohtaisesti suhteessa voimaloiden määrään ja korkeuteen.

Kaavaehdotusvaiheen kaavakarttaan on osoitettu linnuston kaksi keskeistä muuttoreittiä ekologisina yhteystarpeina seuraavasti:

- *välille Martimo-Aronpää (Karhakkamaan tuulivoimapuiston ja Martimon tuulivoimapuiston väliin)*
- *välille Varajärvi-Kantojärvi (Martimon tuulivoimapuiston itälaidalle).*

Ko. ekologisten yhteyksien linjaukset perustuvat tuulivoimahankkeiden yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin.

1.4 Metsähallitus

Maankäytön erityisasiantuntijat Matti Hovi ja Aija Nieminen, 31.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista ja Metsähallituksen roolista lausunnonantajana.
Metsähallituksen Luontopalvelut hallinnoi Tornion yleiskaava 2040 -alueella Pajukari saaren luonnonsuojeluohjelmien aluetta (kiinteistöt 851-410-6-78, 851-410-6-64 ja 851-410-6-73), joka kuuluu Pajukari-Uksei-Alkunkarinlahti Natura-alueeseen (FI1301911, SAC/SPA). Lisäksi Luontopalvelut hallinnoi Röyttän merituulivoimapuiston osayleiskaavan kanssa päällekkäistä aluetta (osa kiinteistöä 851-893-10-1) sekä Perämeren kansallispuistoa, joka sijaitsee osittain yleiskaava 2040 -alueella ja lähimmillään n. 700 metrin etäisyydellä Röyttän merituulivoimapuiston osayleiskaavasta.

Metsähallitus on lausunut Röyttän merituulivoimapuiston osayleiskaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) (viite: Lausuntopyyntö 12.2.2024), jossa Metsähallituksen Luontopalveluiden hallinnassa oleva merituulivoimapuiston kanssa päällekkäinen alue on merkitty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi. Metsähallitus huomauttaa, että Tornion yleiskaavasta 2040 merkintä puuttuu ja toteaa, että luo -merkintä tulee lisätä myös Tornion yleiskaavaan 2040.

Tornion yleiskaavan 2040 kaava-alueella sijaitsee kaksi ekologisesti merkittävää vedenalaista meriluontoaluetta (EMMA). Perämeren kansallispuisto pohjoinen -EMMA-aluetta luonnehtivat luonnontilaisuus, maankohoamissaaristo ja monipuolinen vesikasvillisuus ja Tornio-Kemijokisuisto -EMMA-aluetta kalakannat ja monipuolinen vesikasvillisuus. Metsähallitus ehdottaa, että EMMA-alueet osoitettaisiin yleiskaavassa soveltuvalla merkinnällä. Se olisi strategiseen yleiskaavaan sopivaa luontoarvojen yleispiirteistä huomiointia. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan kaavan vaikutusarvioinnissa korostuvat laajaalaiset vaikutukset mm. viherrakenteeseen. Metsähallitus katsoo, että edellä mainittujen EMMA-alueiden vuoksi erityistä huomiota tulee kiinnittää vedenalaisiin luontoarvoihin, sekä luonnonsuojeluun varattujen alueiden luontoarvoihin. Kaavaselostuksen kappaleessa 10.9. on tuotu esille mahdollinen Natura-arviointi (FI1301911, Pajukari - Uksei - Alkunkarinlahti SAC/SPA). Metsähallitus ehdottaa lisättäväksi samaan yhteyteen, että

hankekohtaisessa suunnittelussa ja vaikutusarvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vedenalaisiin luontoarvoihin.

1.4.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE*:*

Tornion yleiskaava 2040 ei voimaan tullessaan korvaa Röyttän edustan merituulivoimapuiston osayleiskaavaa, vaan Röyttän kaava jää luo-merkintöineen edelleen voimaan. Röyttän osayleiskaavaan merkittyä luo-4 aluetta ei ole tällöin tarpeen määrittää yleispiirteisemmässä Tornion strategisessa yleiskaavassa 2040, vaan kyseessä olevat kalaston ja muun vesieliöstön luo-merkintöjen tarve ratkaistaan riittäviin selvityksiin pohjaten jatkossa vireillä olevassa Röyttän merituulivoimapuiston osayleiskaavan muutoksessa.

EMMA-alueet on lisätty ehdotusvaiheen kaavakartalle luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä alueina. Nyt laadittavalla kaavalla ei osoiteta merkittäviä muutoksia (kuten maaläjityksiä) vesialueille. Kyseessä on myös strategisen tason kaava, joten tarkempia selvityksiä vedenalaisluonnosta ei katsota tarvittavan.

Ehdotusvaiheen kaavaselostuksen kohtaan ”Mahdollisen vaikutusten huomiointi Pajukari-Uksei-Alkunkarinlahti Natura-alueen osalta” on lisätty lausunnossa toivottu maininta vedenalaisen luonnon huomioimisesta.

1.5 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Johtava asiantuntija Tanja Heinimaa, Ylitarkastaja Anna Pääkkönen, 25.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista ja kaavan sisällöstä.
Tukes pyytää huomioimaan rakentamisen ohjaamisessa ja kaavoituksessa verkkosivuillamme olevan aineiston kemikaaliturvallisuuslainsäädännön (390/2005) näkökulmasta: Maankäytön suunnittelu | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).
Suora linkki verkkosivuille aiheesta ”Kaavoituksessa huomioitavia asioita kemikaaliturvallisuuslainsäädännön (390/2005) näkökulmasta”: https://tukes.fi/teollisuus/maankayton-suunnittelu/tukesin-nakemykset-kaavoitukseen-ja-rakennusjarjestykseen#Tukesin-lausunto-kaavoituksesta.

1.5.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Lausunnossa mainittuja linkkejä on käytetty hyväksi kaavan vaikutusten arvioinnissa.

1.6 Väylävirasto

Osastonjohtaja Emmi Tourunen, Asiantuntija Malla Mälkki 31.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista ja kaavan sisällöstä.
Väylävirasto on tutustunut yleiskaavaehdotukseen ja antaa lausuntonsa rautateiden näkökulmasta. Väyläviraston näkemyksen mukaan yleiskaavaluonnoksessa on huomioitu rautateiden kannalta olennaiset tarpeet tulevien ja mahdollisesti tulevien rautatiehankkeiden varalta mm. kaksoisraiteisiin ja Eurooppalaiseen raideleveyteen liittyen. Kaava-aineistossa on kaavataso huomioiden riittävästi huomioitu myös melun, runkomelun ja tärinän vaikutuksia. Väylävirastolla ei ole lausuttavaa yleiskaavaluonnosta koskien.

1.6.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Merkitään tiedoksi.

1.7 Tulli

Toimipaikkaosaston johtajan sijainen Pekka Äijälä sekä Jukka Riekki, Heikki Lauhamaa, Tommi Laukkanen, 28.3.2025

Tulli toteaa, että Tornion Yleiskaava 2040 valmisteluaineistoon sisältyy kansallisesti ja kansainvälisesti tärkeitä Tullin sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten toimialaan, mm. huoltovarmuuteen ja varautumiseen liittyviä tulevaisuuden kysymyksiä ja pohdintoja. Kaavavalmistelussa ja -suunnittelussa on tärkeää huomioida ja turvata Tullin sekä muiden toimivaltaisten viranomaisten toimintaedellytykset mm. kaikilla valtakunnan rajan ylittävien liikenneväylien välittömässä yhteydessä (maantiet, kaavakadut ja rautatie) sekä Suomen ja Ruotsin välisen valtakunnan rajat ylittävissä henkilö- ja

ajoneuvoliikenteen mahdollistavissa ratkaisuissa ja rakenteissa (esim. Suomen ja Ruotsin väliset moottorikelkkareitit sekä uudet jalankulun ja pyöräliikenteen yhteystarpeet Tornionjoen yli Kukkolankoskella sekä Parasniemessä).
Tornio on Suomen ja Ruotsin välillä vilkkain rajanylityspaikka, jossa toimii laajasti eri osapuolten valtakunnanrajat ylittävä yhteistyö sekä yhteistyön kehittäminen. Yhteistyön, toiminnallisuuden ja turvallisuuden lisäksi kaavavalmistelussa on tärkeää varautua myös kansallisiin ja kansainvälisiin poikkeustilanteisiin mm. rajanylityspaikoilla. Kaavaselosteen (luonnos 22.11.2024) kohdassa ´3.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet / Terveellinen ja turvallinen elinympäristö´ on tärkeää lisätä *kansainvälisen tavaraliikenteen valvonta* esimerkiksi tarkennuksella: ' Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen, raja- sekä tullivalvonnan / kansainvälisen tavaraliikenteen valvontatarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.´

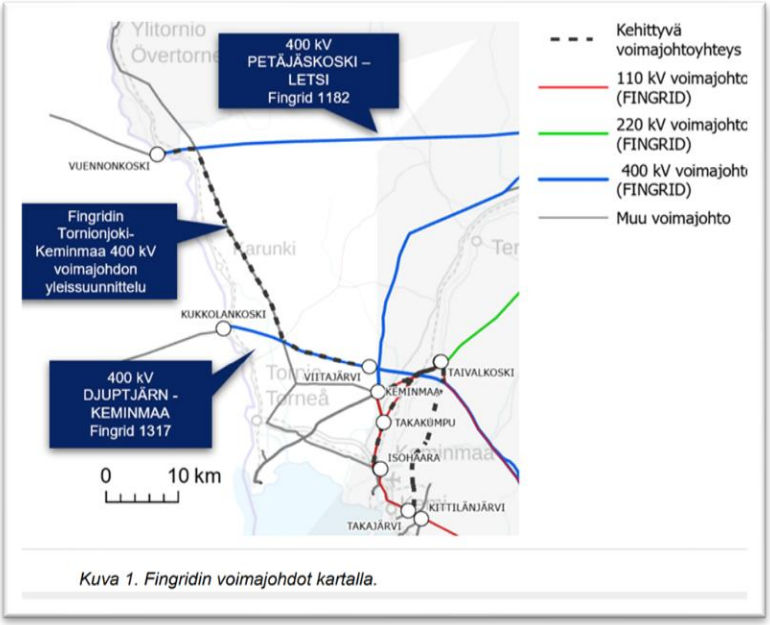
Tulli pitää tärkeänä, että Tulli saa tiedot Tornion yleiskaava 2040 aikataulu- ja osallistumisen eri vaiheista sekä kaavaprosessin aikana pidettävistä viranomaisneuvotteluista.

1.7.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Kaavaselostuksen kohdassa 3.2.1 on esitetty valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sellaisina kuin valtioneuvosto on ne hyväksynyt (VATpäätös14.12.2017_FI.pdf), eikä ko. kaavaselostuksen kohtaan voida lisätä tarkennuksia. Lausunnossa korostetut tarkennustavoitteet ovat enemmänkin yksityiskohtaisemman asemakaavoituksen aluevarauksissa huomioitava asia.

1.8 Fingrid Oyj
Maankäyttö ja ympäristö, yksikön päällikkö Mika Penttilä, 26.3.2025

Fingridin voimajohdoista Tornion kaupungin alueella sijaitsevat 400 kV (kilovoltin) voimajohto Petäjäskoski-Letsi ja 400 kV voimajohto Djuptjärn-Keminmaa (kuva 1). Lisäksi Tornion alueelle sijoittuu rakenteilla oleva Aurora Line-voimajohtohanke. Fingrid rakentaa uuden 400 kV voimajohdon yhteistyössä Ruotsin kantaverkkoyhtiö Svenska Kraftnätin kanssa Pyhänselästä Keminmaan kautta Ruotsin puolelle Messaureen ks. www.fingrid.fi/kantaverkko/rakentaminen/hankkeet/aurora-line.

Fingridin kantaverkon kehittämissuunnitelmassa on esitetty uusi rajajohtoyhteys, Aurora Line 2. Fingrid valmistelee parhaillaan yhteyden taustaselvitysten ja esisuunnittelun käynnistämistä yhteistyössä Svenska Kraftnätin kanssa. Tällä hetkellä yhteydestä ei ole tarkempia reittisuunnitelmia.

Kuva 1. Fingridin voimajohdot kartalla.

Kaavoituksessa tulee turvata edellytykset kantaverkon voimajohtojen käyttöön ja kehitykseen. Yleiskaavan luonnoksessa esitetään jonkin verran uutta ja kehittyvää

maankäyttöä Fingridin voimajohtojen ympärillä. Alueiden suunnittelussa tulee ottaa huomioon Fingridin kehittyvät voimajohdot, mutta maankäytön toimintojen yhteensovitusta käsitellään tarpeen mukaan suunnittelun eri tasolla. Yleisesti muistutamme, että voimajohtoalueella tai sen läheisyydessä tapahtuva toiminta ei saa olla ristiriidassa sähköturvallisuuden kanssa. Voimajohdon rajoituksia maankäytölle käsitellään Fingridin julkaisemassa oppaassa Ohje voimajohtojen huomioon ottamiseen yleis- ja asemakaavoituksessa sekä maakäytön suunnittelussa, joka on saatavissa Fingridin verkkosivuilta www.fingrid.fi/kantaverkko/maankaytto-ja-ymparisto/voimajohtoalueiden/hyodyntaminen/ohjeita-kaavoittajalle/.

Fingrid osallistuu mielellään kaavoitukseen lausuntojen antajana sekä keskusteluun maankäytön ja rakentamisen tarpeiden yhteensovituksesta. Fingridin johtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämälausunto. Pyydämme toimittamaan lausuntopyynnön ensisijaisesti verkkosivun kautta www.fingrid.fi/risteamalausunnot. Yleiskaavat ja asemakaavat, joissa on Fingridin voimajohtoja tai muita toimintoja, pyydämme lähettämään lausunnolle osoitteeseen kirjaamo@fingrid.fi. Tämä lausunto koskee vain Fingridin voimajohtoja.

1.8.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Merkitään tiedoksi.

1.9 Erillisverkot Oy 13.13.2025

Viitaten lausuntopyyntöönne 3.2.2025 koskien Tornion kaupungin yleiskaavan 2040 valmisteluaineistoa. Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

1.9.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Merkitään tiedoksi.

1.10 Keminmaan kunta

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä lausuntopyynnöstä.
Vs. kunnanjohtajan esitys: Keminmaan kunnalla ei ole huomautettavaa Tornion yleiskaavan 2040 valmisteluaineistosta.
Kunnanhallitus 25.2.2025 93 §: Esitys hyväksyttiin.

Lausunto:
Keminmaan kunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Tornion yleiskaava 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan. Tornion kaupungin kaavoitushanke kattaa laajan alueen, joka rajautuu Keminmaan kunnanrajaan. Näin ollen kaavatyöllä voi olla merkittäviä vaikutuksia Keminmaan kuntarakenteeseen, elinkeinoelämään ja asukkaiden elinympäristöön.

<u>Alueiden käyttö ja rajapinnat Keminmaan kanssa</u>
Keminmaan kunta painottaa rajapinnassa sijaitsevien alueiden käytön yhteensovittamista Keminmaan yleiskaavan kanssa. Tornion alueen kehittämissuunnitelmien tulisi ottaa huomioon erityisesti Keminmaan nykyinen maankäytön suunnittelu sekä mahdolliset yhteiset kehityshankkeet. Alueen elinkeinojen, kuten teollisuuden ja logistiikan, kehittäminen voi tuottaa myönteisiä vaikutuksia myös Keminmaan puolella, mutta niiden suunnittelussa tulee huomioida mahdolliset liikenne-, melu- ja ympäristövaikutukset.

<u>Yhteistyö ja vuorovaikutus</u>
Tornion yleiskaavan valmisteluvaiheessa on keskeistä tiivis yhteistyö alueen naapurikuntien kanssa. Keminmaan kunta toivoo aktiivista vuoropuhelua erityisesti liikenne- ja palvelurakenteisiin liittyvissä kysymyksissä. Esimerkiksi Tornion ja Keminmaan välillä kulkeva liikenne, kuten raskas liikenne ja julkinen liikenne, on alueen kehityksen kannalta keskeinen teema.

Lisäksi Keminmaa korostaa moottorikelkkareitistöjen kehittämisen tärkeyttä alueiden saavutettavuuden ja matkailun kannalta. Tornion yleiskaavaluonnoksen maininta reitistön jatkamisesta Keminmaalle ja Tervolaan on myönteinen avaus, ja Keminmaa toivoo tiivistä yhteistyötä reittisuunnitelmien toteutuksessa.

Ympäristö
Tornion yleiskaavatyössä esille nostetut teemat, kuten vihreä energiantuotanto (tuulivoima, vety- ja biokaasutuotanto), voivat vaikuttaa myös Keminmaan alueeseen. Kunta toivoo, että luonnonvarojen käyttöä ja ympäristövaikutuksia arvioidaan seudullisesti ja kattavasti. Erityisesti melu- ja maisemavaikutukset sekä mahdolliset vaikutukset vesistöihin tulee ottaa huomioon.

Keminmaan kunta arvostaa Tornion yleiskaavassa esitettyä kattavaa huomiointia luonnonympäristön ja suojelukohteiden osalta. Luontoselvityksessä mainitut suojelualueet, kuten Tornionjoen Natura-alueet, ovat koko Meri-Lapin ekologisen tasapainon kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Kaavoituksen yhteydessä tulisi erityisesti varmistaa, ettei luonnon monimuotoisuus heikkene rakentamisen tai muun maankäytön seurauksena.

Erityisesti Tornion kaava-alueen pohjoisosissa suunnitellut tuulivoimapuistot voivat vaikuttaa sekä lintujen muuttoreitteihin että paikalliseen luontoon. Keminmaa toivoo, että mahdolliset vaikutukset arvioidaan tarkasti ja varmistetaan, että hankealueiden ekologiset yhteydet säilyvät.

Lisäksi pienydinvoiman mahdollisuuksia koskeva selvitysalueen rajaus on huomionarvoinen. Keminmaa katsoo, että pienydinvoiman sijoittaminen edellyttää tarkkaa vaikutusarviota sekä lähialueen asukkaiden osallistamista valmisteluun.

Logistiikka ja elinkeinoelämä
Tornion yleiskaavassa suunnitellut ratakuljetusten ja satamatoimintojen kehittäminen voivat tarjota uusia mahdollisuuksia Keminmaan kunnalle. Tornion yleiskaava 2040:n visio uusien teollisten alueiden kehittämisestä on linjassa koko Meri-Lapin kasvustrategian kanssa. Keminmaan kunta näkee positiivisena, että kaavassa on huomioitu vetyteollisuuden, biojalostamoiden ja datakeskusten kaltaiset modernit teollisuudenalat. On myönteistä, että yleiskaava pyrkii yhdistämään teollisuusalueet ja niihin liittyvät liikenneyhteydet toimivaksi kokonaisuudeksi. Keminmaan kunta korostaa, että uusien teollisten alueiden rakentamisessa tulee panostaa käytössä olevien infrastruktuurien tehokkaaseen hyödyntämiseen sekä varmistaa, ettei olemassa oleva asutus kohtuuttomasti kärsi.

Väestökehitys ja palvelut
Tornion yleiskaavatyössä on tuotu esille väestörakenteen muutokset ja niihin varautuminen. Keminmaan kunta kannattaa suunnitelmia, jotka tukevat alueellista yhteistyötä palveluiden tarjonnassa, kuten koulutus-, terveys- ja kulttuuripalveluissa. Monipaikkaisen asumisen ja etätyöskentelyn mahdollisuudet tulisi hyödyntää seudullisena yhteistyönä.

Keminmaan kunta suhtautuu myönteisesti Tornion yleiskaavan päivittämiseen ja näkee sen tarjoavan mahdollisuuksia koko alueen kehittämiselle. Kunta korostaa yhteistyön ja vuoropuhelun merkitystä kaavoituksen eri vaiheissa ja toivoo, että Keminmaan tarpeet ja erityispiirteet otetaan huomioon suunnitteluprosessissa.

1.10.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Yhteistyön tärkeys kunnanrajat ylittävien yhteyksien (moottorikelkkareitit, ulkoilureitit ja mahdolliset uudet tie- ja muut kulkuyhteydet) on tiedostettu myös Torniossa. Erityisesti Tornion ja Keminmaan rajalle mahdollisesti rakentuva Luikonniityn siirtokuormausalue edellyttää toteutuessaan yhteissuunnittelua kuntien välillä.
Kaavaehdotukseen on osoitettu moottorikelkkailun yhteystarpeita ohjeellisella merkinnällä perustuen vielä voimassa olevan Tornion yleiskaavan 2021 periaatteisiin. Jatkossa kuntarajan tuntumaan osoitettujen yhteystarpeiden toteutussuunnittelu tehdään yhteistyössä kuntien kesken.
Luonnosvaiheen jälkeen kaavaan osoitettavat tuulivoima-alueet ovat vähentyneet, kun Rovavaaran ja Vinsanmaan alueet on poistettu Tornion yleiskaavasta 2040.

Pienydinvoiman sijoittamisen vaikutukset on arvioitu strategisen yleiskaavan tasoon soveltuvasti yleispiirteisesti, sillä tarkempia sijoitussuunnitelmia pienydinvoimaloista ja niiden laajuuksista ei vielä ole.
Katso tuulivoimaa koskeva yhteisvastine 5.

1.11 Skyborn Renewables Offshore Finland Oy Projektikehityspäällikkö Anu Vaahtera, 28.3.2025

Skyborn Renewables Offshore Finland Oy kehittää Pooki-merituulivoimahanketta Suomen aluevesille Simon ja Iin kuntien edustalla. Merituulivoimahankkeen luvittaminen ja suunnittelu vaatii noin 10 vuotta. Pooki-hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma) on tällä hetkellä valmistelussa.

Hankkeen esisuunnitteluvaiheen aikana on käynyt ilmi, että Tornio alueena kiinnostaa useita vihreän siirtymän teollisia toimijoita, joiden tuotantoprosessit vaativat suuria määriä energiaa toteutuakseen. Haluamme osaltamme olla mahdollistamassa vihreän siirtymän toteutumista Suomessa ja olemmekin päättäneet osana YVA-menettelyä tarkastella sähkönsiirtoa Pookin tuotantoalueelta Tornion teollisuuden tarpeisiin ja edelleen kohti kantaverkon Keminmaan liittyntäpistettä. Käytännössä tuotantoalueelta on alustavasti suunniteltu siirtoyhteys rantautumaan Tornion alueelle. Siirtokaapeli muunnetaan ilmajohdoiksi rannikon tuntumassa. Korkeajännitteistä (400 kV) ilmajohtoa pitkin sähkö siirretään edelleen teollisille suurkuluttajille ja kantaverkkoon.

Merituulivoimahankkeen kehittäminen tapahtuu pitkällä aikavälillä ja tulevaisuuden kulutuspisteiden ennakointi on hankkeen alkuvaiheessa haastavaa. Sen vuoksi toivoisimme, että Tornion kaupunki yleiskaavassaan vuodelle 2040 ottaisi huomioon myös sen mahdollisuuden, että suuria määriä sähköä teollisiin tarpeisiin voitaisiin tulevaisuudessa tarjota myös Pooki-hankkeen merituulivoiman tuotantoalueelta, ja osoittaisi alustavan varauksen mereltä tulevan siirtokaapelin rantautumispaikaksi.
Annan mielelläni lisätietoja Pooki-merituulivoimahankkeesta.

1.11.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Mereltä tuleva siirtokaapelin tilanteesta on kysytty lausunnon antajalta kesäkuussa 2026. Saadun vastauksen mukaan suunnittelutilanne ei ole edennyt, eikä siirtokaapelin reittiä ole vielä suunniteltu. Koska siirtokaapelin suunnittelu ei ole mahdollisen sijoitusalueen laajuuteen nähden riittävän pitkällä, ei mahdollista siirtokaapelia ole perusteltua osoittaa Tornion strategisessa yleiskaavassa.

1.12 Meri-Lapin lintutieteellinen yhdistys Xenus ry Puheenjohtaja Allan Hamari, Maankäytönvastaava Matti Rask, Suojeluvastaava Tuomo Karplund, 31.3.2025

Meri-Lapin Lintutieteellinen Yhdistys Xenus ry näkee nähtävillä olevassa kaavaluonnoksessa ainakin seuraavia epäkohtia liittyen paikallisten luontoarvojen ja ihmistoiminnan yhteensovittamiseen:

Toiminnassa olevan Kitkiäisvaaran tuulivoimala-alueen lisäksi Tornion pohjoisosassa tuulivoimalle varattujen alueiden määrä ja yhteenlaskettu pinta-ala ei noudata valtakunnallisia alueidenkäytön periaatteita luonnon monimuotoisuuden eikä varsinkaan alueiden ekologisten yhteyksien säilymisestä. Kyseiset hankealueet eivät sisälly Länsi-Lapin maakuntakaavaan eikä niitä Haapamaan hankealuetta lukuun ottamatta tuoda esille potentiaalisina tuulivoima-alueina vuoden 2024 Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksessä. Selvitys sinällään perustuu puutteellisiin ja väärin tulkittuihin lintuselvityksiin, minkä johdosta maakuntakaavaan ja em. selvitykseen perustuen hankealueet tulee poistaa Tornion yleiskaava 2040 kaavaluonnoksesta.

Olemme linnustonsuojelullisiin näkökohtiin sekä Länsi-Lapin maakuntakaavaan (Alueidenkäyttölaki 32 ja 39§) nojaten esittäneet kaikkiin Länsi-Pohjan alueen tuulivoimahankkeisiin vaihtoehdon 0 toteuttamista. Yhtenäinen massiivinen itä-länsi - suuntainen tuulivoimaloiden vyöhyke Tornion ja Tervolan kuntien alueella aiheuttaa linnuille suuren kumulatiivisen törmäysriskin Perämeren pohjukan muuttosuuntia suppiloivalla alueella.

Varsinkin, kun vielä huomioidaan Ylitorniolla vireillä olevat Tornion rajan läheiset tuulivoimahankkeet, voidaan puhua todella merkittävästä esteestä lintujen luontaiselle liikkumiselle. Tuulivoimahankkeiden yva-ohjelmissa yleisesti esiintyvä väite muuttoreittien sijoittumisesta vain jokien varsille ei pidä alueellamme paikkaansa arktisten lajien, esim. Kuikkalinnut, pilkkasiipi, mustalintu, piekana, arktiset kahlaajat, osalta, vaan näiden lajien muutto tunnetusti ja tutkitusti suuntautuu mereltä viuhkamaisesti kohti sisämaata. Syysmuutolla tämän "kolmannen muuttoreitin" yksilömäärät ovat vielä kevätmuuttoa suurempia.

Suunnitellussa mittakaavassaan hankkeet myös uhkaavat lintupopulaatioita kaventamalla usean uhanalaisen lajin pesimäbiotooppeja alueella. Esim. Suuret petolinnut, hanhet, kurjet sekä metsäkanalinnut tulevat kärsimään metsä- ja suoalueiden pirstaloitumisesta voimaloiden ja niiden vaatiman infrastruktuurin seurauksena.

Röyttän merituulivoimapuistoa koskevassa muistutuksessa (20.12. 2024) suhtaudumme kriittisesti kaavoitushankkeen etenemiseen Tornion edustan merialueella. Edellä mainituin perustein myös Röyttän merituulivoimalahanke tulee jättää pois Tornion yleiskaava 2040 luonnoksesta.

Tuulivoimahankkeiden yva-ohjelmissa esiintyy toistuvasti myös puute niiden Natura-arviointien suunnitteluun tai toteutukseen liittyen. Kaikkien Tornion tuulivoima-alueiden lähistöillä sijaitsee Natura 2000-verkoston suojelualueita, jotka velvoittavat erillisten Natura-arviointien laatimiseen. Myös hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnit keskittyvät vain yleisten periaatteiden läpikäymiseen.

Tuulivoimahankkeiden yva-prosesseissa ei ole riittävällä tasolla tutkittu hankkeiden vaikutusta alueiden IBA-, FINIBA- tai MAALI -kohteisiin. Vaikutuksista muodostuu luotettava kuva vasta useamman vuoden seurantojen perusteella.

Yleiskaavaluonnoksessa on vaihtelevasti huomioitu Tornion alueen tärkeät lintualueet. Ala-Raumon ja Oraskerin peltoalueet ovat mukana. Näistä Ala-Raumon lintualueeseen kohdistuu kaavoitusuhka Tornion ohittavan rautatien / maantien linjauksessa, joka toteutuessaan puhkoo ja häiritsee parhaiden Halla- ja Hakaniityn hanhien, sorsien ja kahlaajien levähdysalueet. Torniossa merkittäviä lintualueita ovat myös Tullinliete-KaupunginlahtiNäränperä, Liakan pellot, Oravaisensaaren eteläpää sekä Koivuluoto-Uksei- Pajukari. Nämä kaikki ansaitsevat kaavaan tärkeän lintualueen statuksen. Koivuluodon asemakaavahankkeeseen olemme laatineet 15.2. 2025 ja lähettäneet erillisen kannanoton (liite). Tornion Naura 2000-, FINIBA- ja MAALI-alueille eikä niiden läheisyyteen tule sijoittaa tuulivoimaloita, teollisuusalueita eikä liikenneväyliä. Edellytyksenä hankkeiden jatkosuunnittelulle näiden alueiden läheisyydessä ovat perusteelliset linnustoselvitykset.

Energiantuotanto kehittyy nopealla vauhdilla ja tulevan 10 vuoden aikana on tarjolla useita merkittävästi luontoa säästäviä ja monimuotoisten luontokohteiden ulkopuolelle sijoitettavia tuotantotapoja. Tuulivoimalat on luonnontilaisilla tai niiden kaltaisilla alueilla (esim. Tornion pohjoisosat ja merialue) pahin monimuotoisuutta uhkaava sähköntuotantotapa. Yksistään boreallisten ja arktisten lintujen muutto on peruste, jonka johdosta Perämeren rannikolle tai Tornion- ja Kemijoen varteen ei tule rakentaa lisää tuulivoimaa.

Kaupunginlahden alue on linnustollisesti erittäin merkittävä kahden valtakunnan kohde. Viime vuosien lintulaji- ja yksilömäärähavaintojen perusteella linturikas alue ulottuu aina Tullinlietteeltä Näränperälle asti. Näemme alueella potentiaalia toimia laajana luontomatkailu- sekä paikallisten virkistyskohteena kahden kaupungin kaupan palveluiden keskellä. Pienillä opastusten, suojarakenteiden sekä kulkureittien parantamisella saadaan aikaan ainutlaatuinen, esteetön virkistys- ja luontokohde lähelle ihmistä.

Viimeisenä kaavassa sekä tulevissa rakentamista säätelevissä ohjeissa huomioitavana näkökulmana esitämme, että tulevassa korkeiden, sinällään alavaan maisemaan sopimattomien rakennusten rakentamisessa vältetään heijastavien lasipintojen käyttöä. Lasipinnat lisäävät lintujen törmäämisiä rakennuksiin. Liikenneväyliä suunniteltaessa toivomme myös suojarakenteiden käyttämistä lintukosteikkojen ja teiden välissä.

Voimassa olevalla yleiskaavalla pyritään turvaamaan kunnan luotoarvot minimitasolla. Kaavan suojelu- virkistys- sekä suojavirkistysalueilla säilytetään merkittävimmät

luontoalueet kartalla, muttei käytännössä niiden luontoarvoja, koska myös reunavaikutus tulee suunnittelussa ottaa huomioon. Tornion yleiskaavan päivityksessä reunavaikutuksen huomioiminen nousee merkittävimmäksi Koivuluodon alueella, missä yhteensovitettavana ovat teollisuuden ja luonnon intressit.

Lausunto sisältää erillisen Aloite-liitteen, jossa esitetään huomioimaan lintuystävällistä rakentamista koskevat tarpeelliset määräykset asemakaavoihin ja kaupungin rakennusjärjestykseen.

1.12.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Vireillä olevien tuulivoimakaavojen aluerajaukset on tarkistettu Tornion yleiskaavan 2040 ehdotusvaiheessa (10/2026) vastaamaan tuulivoimapuistojen sen hetkistä tilannetta. Kaavaehdotusvaiheen kaavakarttaan on osoitettu linnuston kaksi keskeistä muuttoreittiä ekologisina yhteystarpeina seuraavasti:

- *välille Martimo-Aronpää (Karhakkamaan tuulivoimapuiston ja Martimon tuulivoimapuiston väliin)*
- *välille Varajärvi-Kantojärvi (Martimon tuulivoimapuiston itälaidalle).*

Ko. ekologisten yhteyksien linjaukset perustuvat erillisten tuulivoimahankkeiden yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin.

Linnuston ja petolintujen yksityiskohtainen huomiointi tapahtuu tarkempien hankekaavojen sekä niiden yhteydessä tehtävien yhteisvaikutusten arviointien kautta. Tuulivoimaa mahdollistavat hankekaavat laaditaan tiiviissä yhteistyössä eri viranomaisten kesken ja hankkeiden ympäristön vaikutusarvioinneista (YVA) saadaan Lupa- ja valvontaviraston perusteltu päätelmä, joka huomioidaan hankekaavoissa niin, että mm. linnustoarvot tulevat huomioiduksi riittävästi.

Nyt laadittava Tornion yleiskaava 2040 on strategisen tason kaava; lasipintojen käyttöä koskevat määräykset eivät kuulu strategisen tason kaavaan.

Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

2 LAUSUNNOT RUOTSISTA

2.1 Länsstyrelsen Norrbotten (Norrbottenin lääninhallitus) Yksikön johtaja Annica Lindström, 4.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista ja kaavaluonnoksesta.

Länsstyrelsens yttrande

Generalplanen ska möjliggöra för olika industriverksamheter, vindkraftsprojekt, solenergiproduktion samt småskalig kärnkraft. Generalplanen i sig påverkar vare sig svenska naturmiljöer och arter, men de verksamheter som planen möjliggör kan däremot ha betydande miljöpåverkan på naturmiljön och arter på svensk sida.

Man anger i planen att: Storindustrin och den maximala utbyggnaden av vindkraft kan ha betydande konsekvenser för naturvärdena. Konsekvenserna för naturen bör utredas noggrant vid närmare planläggning av områdena så att den tillåtna byggnivån anpassas till naturvärdena. Det viktigaste för Sveriges del är därför att få ges möjlighet att ha synpunkter när dessa utredningar inklusive MKB:er tas fram till nästa planskede.

Den omfattande vindkraftsubyggnaden som planen möjliggör kan även ha betydande miljöpåverkan på kulturmiljön på den svensk sidan av gränsen.

I planen anges på sidan 42 under avsnittet 6.8 och rubriken Konsekvenser för landskapet och tätortsbilden att: "Den planerade maximala vindkraftsbyggnationen i norra Torneå har landskapseffekter även på den svenska sidan vid Torneälvens västra strand, där utsikten över åkerområden och älven ställvis torde öppna sig mot vindkraftsområden". Det viktigaste för Sveriges del är därför att ges möjlighet att ha synpunkter på de

beslutsunderlag eller motsvarande utredningar, inklusive MKB, som tas fram i nästa planskede.

Gällande Torneå stads förslag till eventuell framtida etablering av småskalig kärnkraft/små modulära reaktorer (SMR), avvaktar Länsstyrelsen nästa planskede, förslagsfasen. där konsekvenser avses beskrivas mer ingående.

Suomennos:
Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavaprosessista ja kaavaluonnoksesta.

Lääninhallituksen lausunto

Yleiskaava mahdollistaa erilaiset teollisuustoiminnot, tuulivoimahankkeet, aurinkoenergian tuotanto sekä pienimuotoinen ydinvoima. Yleiskaava ei sinänsä vaikuta ruotsalaisiin luonnonalueisiin ja lajeihin, mutta suunnitelman mahdollistamat toiminnot voivat vaikuttaa merkittävästi luonnonalueisiin ja lajeihin Ruotsin puolella.

Suunnitelmassa todetaan: Suurteollisuus ja tuulivoiman maksimirakentaminen voivat merkittävästi vaikuttaa luontoarvoihin. Luontoarvojen vaikutukset tulisi tutkia tarkkaan alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jotta rakentamisen sallittu taso sovitetaan luontoarvoihin. Ruotsille on tärkeää, että annetaan mahdollisuus esittää näkemyksiä näissä selvityksissä, mukaan lukien ympäristövaikutusten arvioinnit (YVA), joita suunnitellaan seuraavassa vaiheessa.

Suunnitelma mahdollistaa laajan tuulivoiman rakentamisen, joka voi merkittävästi vaikuttaa kulttuuriympäristöön Ruotsin rajalla.

Suunnitelmassa todetaan sivulla 42 kohdassa 6.8 ja otsikossa "Vaikutukset maisemaan ja taajamaan": "Suunniteltu maksimaalinen tuulivoiman rakentaminen Tornion pohjoisosassa vaikuttaa maisemaan myös Ruotsin puolella Tornionjoen länsirannalla, missä näkymät yli peltoalueiden ja joen osittain avautuvat tuulivoima-alueisiin". Ruotsille on tärkeää, että annetaan mahdollisuus esittää näkemyksiä päätöksenteon perusteista tai vastaavista selvityksistä, mukaan lukien ympäristövaikutusten arvioinnit (YVA), joita tuodaan esiin seuraavassa vaiheessa.

Tornion kaupungin ehdotus mahdollisesta tulevaisuuden pienimuotoisesta ydinvoimasta /pienistä modulaarisista reaktoreista (SMR), lääninhallitus odottaa seuraavaa suunnitteluvaihetta, ehdotusvaiheessa, jossa vaikutukset kuvataan tarkemmin.

2.1.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Suurteollisuuden ja tuulivoimarakentamisen luontovaikutukset arvioidaan yksityiskohtaisesti tarkempien hankekaavojen sekä niiden yhteydessä tehtävien yhteisvaikutusten arviointien kautta. Tuulivoimaa mahdollistavat osayleiskaavat laaditaan tiiviissä yhteistyössä eri viranomaisten kesken ja hankkeiden ympäristön vaikutusarvioinneista (YVA) saadaan Lupa- ja valvontaviraston perusteltu päätelmä, joka huomioidaan hankekaavoissa niin, että luontoarvot tulevat huomioiduksi riittävästi. Suurteollisuuden alueille laaditaan asemakaava, jossa myös selvitysten taso ja vaikutusten arviointi vastaa yksityiskohtaista kaavatasoa. Tarvittaessa tarkemmassa kaavoituksessa suurteollisuuden aluevarauksia supistetaan, mikäli vaikutukset mm. luonnonympäristöön sitä edellyttävät.

Tornion yleiskaava 2040 osalta Espoon sopimuksen mukainen kansainvälinen kuuleminen on toteutettu toimittamalla osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä kaavan valmisteluaineisto Suomen ympäristökeskukselle. Myös kaavaehdotusvaiheessa menetellään samoin.

Pienydinvoima:
Tornion strategisessa yleiskaavassa 2040 varaudutaan mahdollisuuteen sijoittaa osalle Tkem alueista myös pienydinvoimaa (kaavan se-y merkintä). Pienet ja paikalliset ydinvoimalat voivat tulevaisuudessa olla tehdyn ydinenergialain muutoksen myötä mahdollisia. Jatkossa pienydinvoimaloiden ympärille tarvittavan

suojavyöhykkeen laajuuden määrittelee laitoskohtainen turvallisuusanalyysi. STUK (Säteilyturvakeskus) on turvallisuusviranomainen, joka valvoo eri tavoin, että turvallisuusvaatimukset täyttyvät. Muuttunut ydinenergialaki mahdollistanee tulevaisuudessa pienreaktorien sijoittamisen joustavammin lähemmäs asutusta.
Tornion yleiskaavatyössä pyritään se-y merkinnällä luomaan yleiskaavalliset mahdollisuudet sijoittaa tietyille alueille pienydinreaktoreita, joiden tarkemmat vaikutukset selvitetään yksityiskohtaisemmin myöhemmin asemakaavavaiheessa. Tornion strategisessa yleiskaavassa vaikutusten arviointi on kaavataso huomioiden yleispiirteistä.

2.2 Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio Vesi- ja ympäristöinsinööri Simja Lempinen, 24.3.2025

Ympäristölupavirasto tarjoaa Suomalais-ruotsalaiselle rajajokikomissiolle tilaisuuden lausua Tornion kaupungin ehdotuksesta yleiskaavaksi 2040. Rajajokikomissio kiittää mahdollisuudesta kommentoida asiaa.

Osallistumis- ja arviointiohjelmassa Tornio-Haaparannan alue kuvataan matkailun vetovoimaisena alueena sekä matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueena. Samalla siinä todetaan, että pohjoisosat soveltuvat tuulivoimatuotannon suunnitteluun. Komissio toteaa, että Tornion kunnan alueelle suunnitellut tuulivoima-alueet (yhdessä jo rakennettujen tuulivoimaloiden kanssa) aiheuttavat riskin vaikuttaa kielteisesti matkailun ja virkistyksen kehittämistavoitteisiin Tornio-Hapaarannan kohdealueella ja koko Tornionlaaksossa. Nämä tavoitteet ovat siis ristiriidassa keskenään.

<u>Vaikutukset Tornionlaakson matkailuelinkeinoon</u>
Tornion yleiskaava 2040 kaavaselostuksessa kuvataan vaikutuksia Ruotsin puolelle. Todetaan, että *Tornion pohjoisosaan suunnitellulla maksimaalisella tuulivoimarakentamisella on maisemavaikutuksia myös Ruotsin puolelle Tornionjoen länsirannalle, josta paikoitellen peltoalueiden ja joen yli avautunee näkymiä tuulivoima-alueiden suuntaan.*

Koskien vaikutuksista matkailuun todetaan, että: *”Mahdolliset tuulivoimasta johtuvat vaikutukset Tornion matkailuun ovat todennäköisesti vähäiset”* ja lisäksi: *”Näkymämuutokset aiheuttanevat lähinnä välillisiä vaikutuksia sen suhteen, miten matkailijat kokevat mahdollisesti muuttuvan maiseman*”.

Komissio korostaa, että jokilaakson matkailuelinkeino elää erityisesti tarjoamalla luontoelämyksiä vapaasti virtaavan rajajoen varrella luonnollisessa ympäristössä. Monien ulkomaisten matkailijoiden syy Tornion jokilaaksoon tuloon on juuri ympäristö ja mahdollisuus kokea alueita, joilla on jatkuvuutta maisemassa, luonnossa, pimeydessä ja hiljaisuudessa. Tämän vuoksi komissio katsoo, että Tornion pohjoisosassa sijaitsevien suurten tuulivoima-alueiden arvioidut vaikutukset matkailuun ja kokemukseen ympäristöstä Ruotsin puolelta, on aliarvioitu huomattavasti. Alueen luonne muuttuisi maaseutumaisesta ja vähän rakennetusta ympäristöstä enemmän teollisuusalueen kaltaiseksi.

Erityisesti Ruotsin puolella Tornion (ja Ylitornion) kunnan tuulivoimarakentamisen kielteiset maisemavaikutukset uhkaavat vaikuttaa matkailuelinkeinon lisäksi myös paikallisiin asukkaisiin.

<u>Kulttuuriympäristön hoidon valtakunnallinen kohde sekä valtakunnallisesti arvokas maisema alue</u>
Suomessa Tornionjokilaakso on merkitty valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi (134. Tornionjokilaakso; Tornio, Ylitornio). Ruotsin puolella Tornionjokilaakso on tunnustettu kulttuuriympäristön hoidon valtakunnalliseksi kohteeksi (riksintresse) Haaparannan kunnasta Övertorneån kuntaan. Tätä perustellaan sillä, että Tornionjokilaakso on jokilaakso, jossa on esihistoriallinen käytön ja asutuksen jatkuvuus ja jolle on ominaista avoin maatalousmaisema, jossa on kyläympäristöjä, joista osa on keskiaikaista alkuperää, ja kalastuspaikkoja joen varrella.

Komissio huomauttaa, että jos suunnitellut tuulivoimalat rakennetaan Tornionlaakson eteläosaan, on olemassa vaara, että sekä suomalainen kansallisesti arvokas

Tornionjokilaakson maisema-alue, että ruotsalainen Tornedalenin riksintresse menettäisi alueen luonteen, joka teki siitä alun perin suojelun arvoisen.

Komissio katsoo, että yleiskaavaa olisi täydennettävä siten, että siinä otetaan huomioon vaikutukset Ruotsin puolella sijaitsevaan kansallisesti arvokkaaseen alueeseen. Komissio huomauttaa, että rajajokisopimuksen tarkoituksena on muun muassa turvata molempien osapuolten mahdollisuudet rajajokien kohtuulliseen käyttöön rajaseudun etuja edistävällä tavalla. Sopimus kattaa muun muassa luonnon- ja kulttuuriarvojen suojelun ja niihin liittyvät maisemakysymykset.

2.2.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Rovavaaran tuulivoima-alue on poistettu Tornion yleiskaavan 2040 ehdotuksen kaavakartalta, sillä toimija on luopunut hankkeesta. Myös Vinsanmaan tuulivoimahanke on poistettu, sillä kaavaa ei hyväksytty kaupungin hyväksymiskäsittelyssä syksyllä 2026.

Tornion yleiskaavaan 2040 on lisätty matkailua tukevia kaavamerkintöjä. Myös vaikutusarviota suhteessa matkailuun on tarkistettu kaavaselostukseen ehdotusvaiheessa tehtyjen muutosten myötä. Tornion kaupunki katsoo, ettei tuulivoiman kehittäminen ja matkailu ole toisiaan poissulkevia tavoitteita.

Ruotsin puolella sijaitseva kansallisesti arvokas alue (Tornedale riksintresse) on lisätty kaavaehdotusvaiheen selostuksen (maisema, vaikutukset maisemaan ja matkailuun).

Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

2.3 Sveriges geologiska undersökning SGU (Ruotsin geologinen tutkimuskeskus)
Statsgeolog Magnus Johansson, 1.4.2025

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2025-01-28 tagit emot rubricerad remiss. SGU avstår i föreliggande remiss på grund av hög arbetsbelastning från att lämna ett platsspecifikt yttrande, men hänvisar till bifogat yttrande.

SGU önskar dock framföra följande: Speciellt längs norra Östersjöns kuster och floddalar kan sulfidjordsproblematik vara ytterst viktig att ta hänsyn till inom såväl detaljerad eller övergripande samhällsplanering. Förekomst av sura sulfid- / sulfatjordar kan i vissa fall ge stor påverkan på förutsättningar för -och miljökonsekvenser av- faktisk eller tänkt markanvändning.

Det är av stor vikt att eventuella naturrisker som utgår från jordart, bergart i kombination med vattendrag, havsnivå, topografi och påverkan genom ett ändrat klimat beaktas vid all samhällsplanering, likaså hållbar (åter-)användning av naturresurser som förbrukas av samhället. SGU ser generellt positivt på åtgärder som bidrar till sanering av förorenad mark, klimatanpassning och hållbar energiproduktion för grön omställning. I områden med brant topografi och nära vattendrag bör risk för erosion och skred beaktas, speciellt i områden med finkorniga jordarter.

Även i de fall där kommunen inte är självförsörjande på bergmaterial behöver fysisk planering tillgodose materialförsörjning till byggande och infrastruktur på både kort och lång sikt, exempelvis genom masshantering, mellankommunala samarbeten och regional materialförsörjningsplanering. Då täktverksamhet kan innebära avsevärd påverkan på omgivningen och samtidigt i många fall ställer specifika krav på råvara och lokalisering, kan det vara klokt att redovisa dylik verksamhet i plankartan om tillämpligt, för att visualisera ev. konkurrerande markanvändning och påverkan. SGU anser att materialförsörjning är en mellankommunal fråga, och i Torneås fall även en potentiellt relevant fråga att diskutera över gränsen, då efterfrågan och produktion av bergmaterial kan vara ojämnt fördelad bland berörda kommuner.

Suomennos:
Ruotsin geologinen tutkimus (SGU) on 28.1.2025 vastaanottanut otsikoidun lausuntopyynnön. SGU pidättäytyy tässä lausuntopyynnössä korkean työmäärän vuoksi antamasta paikkakohtaista lausuntoa, mutta viittaa oheiseen lausuntoon.

SGU haluaa kuitenkin esittää seuraavaa: Erityisesti Pohjanmeren pohjoisten rannikoiden ja jokilaaksojen varrella sulfidimaaongelmat voivat olla erittäin tärkeitä ottaa huomioon niin yksityiskohtaisessa kuin yleisessäkin yhteiskuntasuunnittelussa. Hapanten sulfidimaiden/sulfaattimaiden esiintyminen voi joissakin tapauksissa merkittävästi vaikuttaa todellisen tai suunnitellun maan käytön edellytyksiin ja ympäristövaikutuksiin.

On erittäin tärkeää, että mahdolliset luonnonriskit, jotka johtuvat maaperästä, kallioperästä yhdistettynä vesistöihin, merenpintaan, topografiaan ja ilmastonmuutoksen aiheuttamaan vaikutukseen, otetaan huomioon kaikessa yhteiskuntasuunnittelussa, sekä yhteiskunnan kuluttamien luonnonvarojen kestävää (uudelleen) käyttöä. SGU suhtautuu yleisesti positiivisesti toimenpiteisiin, jotka edistävät saastuneen maan puhdistamista, ilmastonmuutokseen sopeutumista ja kestävää energiantuotantoa vihreästä siirtymästä. Alueilla, joissa topografia on jyrkkä ja vesistöjen läheisyydessä, tulee huomioida eroosion ja maanvyörymien riski, erityisesti alueilla, joissa on hienojakoisia maaperiä. Vaikka kunta ei olisikaan omavarainen kalliomateriaalin suhteen, fyysisen suunnittelun on turvattava materiaalin saatavuus rakentamiseen ja infrastruktuuriin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä, esimerkiksi massojen hallinnan, kuntien välisen yhteistyön ja alueellisen materiaalin saatavuuden suunnittelun kautta. Koska louhintatoiminta voi huomattavasti vaikuttaa ympäristöön ja samanaikaisesti monissa tapauksissa asettaa erityisiä vaatimuksia raaka-aineelle ja sijainnille, voi olla järkevää esittää tällaista toimintaa kaavakartassa, jos sovellettavissa, jotta mahdollinen kilpaileva maan käyttö ja vaikutus voidaan visualisoida. SGU katsoo, että materiaalien saatavuus on kuntien välinen asia, ja Tornion tapauksessa myös mahdollisesti relevantti keskustelun aihe rajan yli, sillä kallioaineiden kysyntä ja tuotanto voivat olla epätasaisesti jakautuneet asianomaisten kuntien kesken.

Lausunnon liitteenä on SGU:n yleislausunto, jossa viitataan yleisiin Ruotsia koskeviin ohjeisiin.

2.3.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Happamien sulfaattimaiden todennäköisyys on tuotu esille kaavaluonnosvaiheen kaavaselostuksessa sekä edelleen myös kaavaehdotusvaiheen selostuksessa. Kaavaluonnosvaiheen kaavakartan merkintöjen selitysosiossa oli yleismääräys happamista sulfaattimaista, ja näin on edelleen kaavaehdotusvaiheessa.

Tornion yleiskaava 2040 on strategisen tason kaava, jonka perusteella keskeisille uudisalueille laaditaan tarkemmat asemakaavat. Tarpeen mukaan tehdään myös strategista yleiskaavaa tarkempia osayleiskaavoja. Strategisen yleiskaavan yleismääräys on katsottu riittäväksi happamien sulfaattimaiden osalta. Happamien sulfaattimaita tarkeastellaan tarkemmin yksityiskohtaisemmissa osayleiskaavoissa ja asemakaavoissa.

Myös eroosion ja maanvyörymän riski tulee tarkasteluun tarkemman asemakaavoituksen tai osayleiskaavoituksen kautta.

Maa-ainesten oton osalta nyt laadittavaan kaavan on osoitettu ne olemassa olevat maa-aineisten ottoalueet, jotka ovat potentiaalisia jatkossakin. Mahdollisia uusia maa-aineisten ottoalueita ei selvitetä tämän kaavan laatimisen yhteydessä mm. yksityisestä maanomistuksesta johtuen.

2.4 Haparanda (Haaparannan kaupunki) Planeringsarkitekt MSA Jakob Jakobsson, 25.3.2025

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavan sisällöstä.

Haparandas synpunkter:
Inledningsvis vill Haparanda kommun framhålla att man ser positivt på de insatser som görs för att främja befolkningstillväxten och attraktiviteten i båda kommunerna. Generellt sett vill Haparanda kommun gärna se att fler planeringsprojekt genomförs i samverkan för att skapa en sammantagen helhet, så att invånarna i Haparanda och Torneå får ut så mycket som möjligt av det gemensamma läget.

Industrimark
Haparanda ser positivt på att planen har föreslagit ett antal olika etableringsområden för dessa industrier. Vid utvecklingen av industrier med risk för betydande miljöpåverkan

anser Haparanda att det är viktigt att beakta risken för eventuella konsekvenser för människor samt djur- och växtliv på båda sidor om gränsen, och att industrier i första hand etableras i områden där risken för sådana externa effekter är som lägst.

Utredningsområden för småskalig kärnkraft (se-y områden)
Haparanda delar Torinos bedömning att byggandet av småskalig kärnkraft medföra potentiellt stora sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser Haparanda anser därför att bland annat följande punkter är viktiga att ha med sig i den forsatta planeringen av se-y områdena.

- I ett tidigt skede av utredningen bör syftet, de bakomliggande motiven samt hur processen kommer att se ut framöver beskrivas.
- Vid en framtida utredning bör en omfattande kartläggning av möjliga risker genomföras.
- Om möjligt bör ett brett samråd hållas med berörda parter för att fastställa omfattningen av de konsekvenser och risker som en utveckling av områden för småskalig kärnkraft kan medföra.
- De uppskattade nyttorna av utredningsförslagen bör i ett tidigt skede vägas mot de sociala och miljömässiga risker som förslagen medför på båda sidor om gränsen.
- En ordentlig alternativutredning bör genomföras innan en specifik utvecklingsriktning beslutas, där även ett välbeskrivet nollalternativ tas med hänsyn till ovanstående punkter.
- Om möjligt bör en sådan alternativutredning visa på andra möjliga tillvägagångssätt för att uppnå den nytta som de småskaliga kärnkraftsreaktorerna väntas medföra.
- En redovisning över hur risker kan mildras bör presenteras.

Förbindelsebehov fotgängare och cyklister
Haparanda ställer sig positiv till slutförandet av de projekt som har pekats ut i tidigare planer – till exempel en gång- och cykelbro vid Kukkola-forsen. Haparanda skulle gärna se ett ökat fokus på att förbättra flödet för gång- och cykeltrafik i båda städerna. Ett gemensamt, sammanhängande gång- och cykelstråk vid Stadsviken skulle kunna utgöra en utvecklingsriktning som förbättrar situationen för invånarna på båda sidor om gränsen.

Suomennos:

Lausunnon alussa on toteavaa tekstiä kaavan sisällöstä.

Haaparannan näkemykset:
Aluksi Haaparannan kunta haluaa korostaa, että suhtaudutaan myönteisesti toimiin, joilla edistetään väestönkasvua ja attraktiivisuutta kummassakin kunnassa. Yleisesti ottaen Haaparannan kunta haluaa nähdä, että useampia suunnitteluhankkeita toteutetaan yhteistyössä, jotta Haaparannan ja Tornion asukkaat saavat kaiken hyödyn yhteisestä sijainnista.

Teollisuusalueet
Haaparanta suhtautuu myönteisesti siihen, että suunnitelmassa on esitetty useita erilaisia perustamisalueita näille teollisuusalueille. Kehitettäessä teollisuutta, jolla on riski merkittäviin ympäristövaikutuksiin, Haaparannan mielestä on tärkeää ottaa huomioon mahdolliset vaikutukset ihmisiin sekä eläin- ja kasvilajeihin kummallakin puolella rajaa, ja että teollisuus sijoitetaan ensisijaisesti alueille, joissa tällaisten ulkoisten vaikutusten riski on vähäisin.

Selvitysalueet pienimuotoiselle ydinvoimalle (se-y alueet)
Haaparanta jakaa Tornion näkemyksen siitä, että pienimuotoisen ydinvoimalan rakentamisella on mahdollisesti suuria sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöllisiä vaikutuksia. Haaparannan mielestä on tärkeää huomioida muun muassa seuraavat seikat jatkosuunnittelussa se-y alueille:

- Varhaisessa vaiheessa selvitystä tulisi kuvata tarkoitus, taustalla olevat motiivit ja miten prosessi etenee.
- Tulevassa selvityksessä tulisi suorittaa kattava riskien kartoitus.
- Mikäli mahdollista, tulisi laaja neuvottelu järjestää asianomaisten osapuolten kanssa, jotta selvitetään pienimuotoisen ydinvoiman alueiden vaikutusten ja riskien laajuus.
- Arvioituja hyötyjä tulisi varhaisessa vaiheessa punnita sosiaalisia ja ympäristöllisiä riskejä vastaan, joita ehdotukset aiheuttavat molemmilla puolin rajaa.
- Laadukas vaihtoehtojen selvitys tulee tehdä ennen kuin tietty kehityssuunta päätetään, jossa myös hyvin kuvattu nolla vaihtoehto otetaan huomioon yllä mainitut seikat.
- Mikäli mahdollista, tällaisessa vaihtoehtoselvityksessä tulisi ehdottaa muita mahdollisia keinoja saavuttaa ne hyödyt, joita pienimuotoisten ydinvoimaloiden odotetaan tuottavan.
- Esitys siitä, miten riskejä voidaan vähentää, tulisi esittää.

Yhteystarpeet jalankulkijoille ja pyöräilijöille
Haaparanta suhtautuu myönteisesti projektien viimeistelyyn, jotka on nimetty aiemmissa suunnitelmissa – esimerkiksi kävely- ja pyöräilysilta Kukkolankoskella. Haaparanta haluaisi nähdä enemmän keskittymistä jalankulku- ja pyöräliikenteen sujuvuuden parantamiseen kummassakin kaupungissa. Yhtenäinen kävely- ja pyöräilyväylä Stadsvikenillä voisi olla kehityssuunta, joka parantaisi tilannetta asukkaille kummallakin puolella rajaa.

2.4.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Tornion strategisessa yleiskaavatyössä arvioidaan kaavan toteuttamisen vaikutukset yleispiirteisesti kaavataso huomioiden. Mahdolliset pienydinvoiman alueet on tarkoituksella merkitty nimenomaan selvitysalueiksi, sillä ko. teknologiset ratkaisut ovat vielä kehitteillä, eikä se-y alueelle ole vielä tiedossa hankkeita. Strategisen kaavan tasolla yksityiskohtaiseen vaikutusarviointiin pienydinvoiman osalta ei siis ole vielä riittävää lähtötietoa (laitosten koko, tarkka sijoittuminen yms.). Selvitysalueiden edellytykset pienydinvoimaan tutkitaan ja selvitetään kaavamääräyksen mukaisesti hankkeiden myötä tarkemmalla suunnittelulla.
Idea yhtenäisestä kävely- ja pyöräilyväylästä Stadsvikenillä merkitään tiedoksi.

2.5 Samediggi (Saamelaiskäräjät)
Enhetschef Eli Larsdotter, 27.3.2025

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med syfte att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametingets uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland renskötselns intressen, vid utnyttjandet av mark och vatten.

Sametinget kan inte i dagsläget se att generalplanen skulle försvåra för renskötseln i Sverige. Visserligen planeras norra området i Torneå kommun för vindkraft, förutom sådana som redan är beslutade, men de ärendena brukar enkomt komma på samråd.

Suomennos:
Ruotsin saamelaiskäräjät ovat sekä valtiollinen viranomainen että vaaleilla valittu saamelaisparlamentti, jonka tarkoituksena on parantaa Ruotsin saamelaisten mahdollisuuksia alkuperäiskansana säilyttää ja kehittää kulttuuriaan. Saamelaiskäräjien tehtävä on osallistua yhteiskuntasuunnitteluun ja valvoa, että saamelaisten tarpeet huomioidaan, mukaan lukien poronhoidon intressit, käytettäessä maata ja vettä. Saamelaiskäräjät eivät tällä hetkellä näe, että yleiskaava vaikeuttaisi poronhoitoa Ruotsissa. Tosin Tornion kunnan pohjoisalueelle suunnitellaan tuulivoimaa, lukuun ottamatta sellaisia, jotka on jo päätetty, mutta nämä asiat yleensä tulevat erikseen kuulemiseen.

2.5.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Merkitään tiedoksi.

2.6 The Swedish Civil Contingencies Agency (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) (Ruotsin pelastusvirasto) Avdelningschefen Anna Nyman, Kristina Grape 26.3.2025

MSB:s yttrande i ärendet avser konsekvenser inom myndighetens ansvarsområden för civilt försvar och skydd mot olyckor.

Konsekvenser för det civila försvaret
Med hänsyn till det allvarliga säkerhetspolitiska läget, med krig i Europa, anser MSB att det är positivt att utkastet till generalplan innehåller en allmän bestämmelse om gränsbevakningens behov. MSB saknar dock i utkastet till generalplan en redogörelse för hur det civila försvarets behov har tillgodosetts och eventuella konsekvenser för det civila försvaret. Exempelvis bör transporter mellan Finland och Sverige, inom ramen för vårat totalförsvar och det nordiska samarbetet, förmågan till värdlandsstöd samt Nato-perspektivet tas med.

Riksintressen för totalförsvarets anläggningar (den civila delen)
MSB ansvarar för att lämna uppgifter till länsstyrelserna om områden som myndigheten bedömer är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 2-2a §§ förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden samt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken (1998:808). MSB arbetar kontinuerligt med att identifiera mark- och vattenområden som kan vara av riksintresse.

Generalplanen gränsar i väster, vid riksgränsen, till två beslutade riksintresseanspråk för luftledningar i transmissionsnätet för el. Riksintresseanspråken ligger inom Haparanda och Övertorneå kommuner. Den 25 oktober 2024 beslutade MSB att mark- och vattenområdena för samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer, liksom områden för förnyelse och förstärkning av dessa, utgör områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar (TfC 0004-0024), den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken. MSB bedömer att utkastet till generalplan inte påtagligt försvårar tillkomsten eller utnyttjandet av luftledningarna. Mer information om MSB:s arbete med områden av riksintresse finns på MSB:s webbsida Riksintresse

Konsekvenser för skydd mot olyckor
MSB noterar att det i förslaget till generalplan anges områden för industri som hanterar farliga ämnen samt småskalig modulär kärnkraft (avsnitt 5.6 ”Industri och logistik”). I avsnitt 6.18 ”Eventuella konsekvenser för den svenska sidan” finns dock inget beskrivet om konsekvenser till följd av olyckor i dessa industriverksamheter. MSB anser därför att avsnitt 6.18 behöver kompletteras i det avseendet.

Haparanda ligger alldeles invid Torneå älv och på andra sidan älven ligger den finska staden Torneå. Haparanda är identifierade som ett område med betydande översvämningsrisk enligt förordning (2009:956) om översvämningsrisker. Arbetet med förordningen sker genom att MSB systematiskt identifierar områden med betydande översvämningsrisk och kartlägger översvämningshot. Länsstyrelserna kartlägger sedan översvämningsrisk och tar fram riskhanteringsplaner i samråd med kommuner och andra aktörer. MSB vill upplysa att nya hot- och riskkartor samt en ny riskhanteringsplan för Haparanda ska tas fram under perioden 2025–2027. Arbetet samordnas med den finska ansvariga myndigheten, NTM-centralen i Lappland.

Suomennos:

MSB:n lausunto asiassa koskee seurauksia, jotka kuuluvat viranomaisen vastuualueisiin siviilipuolustuksen ja onnettomuuksien suojelun osalta.

Seuraukset siviilipuolustukselle
Ottaen huomioon vakavan turvallisuuspoliittisen tilanteen, jossa on sota Euroopassa, katsoo MSB, että on positiivista, että yleiskaavaluonnoksessa on yleinen määräys rajavalvonnan tarpeista. MSB kuitenkin huomaa, että yleiskaavaluonnoksesta puuttuu selonteko siviilipuolustuksen tarpeiden huomioimisesta ja mahdollisista seurauksista siviilipuolustukselle. Esimerkiksi kuljetukset Suomen ja Ruotsin välillä, osana kokonaispuolustusta ja

pohjoismaista yhteistyötä, valmiudet isäntämaatuelle sekä NATO-näkökulma tulisi huomioida.

Valtakunnalliset intressit kokonaispuolustuksen laitosten osalta (siviilipuolustus)
MSB vastaa tietojen antamisesta lääninhallituksille alueista, jotka viranomainen arvioi olevan valtakunnallisesti merkittäviä, koska niitä tarvitaan kokonaispuolustuksen laitoksille, siviilipuolustukselle, asetuksen 2-2a §:n mukaan (1998:896) maan ja vesialueiden taloudellisesta käytöstä sekä ympäristöbalkin (1998:808) 3 luvun 9 § toisen momentin mukaan. MSB työskentelee jatkuvasti tunnistaakseen maa- ja vesialueita, jotka voivat olla valtakunnallisesti merkittäviä. Yleiskaava rajoittuu lännessä, valtion rajalla, kahteen päätettyyn valtakunnalliseen ilmajohdon intressialueeseen sähkön siirtoverkossa. Valtakunnalliset intressialueet sijaitsevat Haaparannan ja Ylitornion kunnissa. MSB päätti 25. lokakuuta 2024, että kaikki sähkön siirtoverkon johdot ja asemat sekä sähkön jakeluverkon johdot mantereen ja Gotlannin välillä siihen kuuluvine asemineen, sekä näiden uudistamisen ja vahvistamisen alueet, muodostavat valtakunnallisesti merkittäviä alueita, koska niitä tarvitaan kokonaispuolustuksen laitoksille (TfC 0004-0024), siviilipuolustuksen osalta, ympäristöbalkin 3 luvun 9 § toisen momentin mukaisesti. MSB arvioi, että yleiskaavaluonnos ei merkittävästi estä ilmajohdon rakentamista tai käyttöä. Lisätietoja MSB:n työstä valtakunnallisesti merkittävien alueiden osalta löytyy MSB:n verkkosivuilta Riksintresse.

Seuraukset onnettomuuksien suojelulle
MSB huomauttaa, että yleiskaavaehdotuksessa mainitaan alueet teollisuudelle, joka käsittelee vaarallisia aineita sekä pienimuotoista modulaarista ydinvoimaa (kohta 5.6 "Teollisuus ja logistiikka"). Kohdassa 6.18 "Mahdolliset seuraukset Ruotsin puolelle" ei kuitenkaan kuvata mahdollisia seurauksia näiden teollisuustoimintojen onnettomuuksista. MSB katsoo, että kohtaa 6.18 tulee täydentää tältä osin. Haaparanta sijaitsee aivan Tornionjoen varrella, ja joen toisella puolella sijaitsee Suomen kaupunki Tornio. Haaparanta on tunnistettu merkittäväksi tulvariskialueeksi asetuksen (2009:956) mukaan tulvariskeistä. Asetuksen mukainen työ tapahtuu MSB:n toimesta systemaattisesti tunnistamalla merkittävät tulvariskialueet ja kartoittamalla tulvauhat. Lääninhallitukset kartoittavat sitten tulvariskit ja laativat riskinhallintasuunnitelmat yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. MSB haluaa ilmoittaa, että uudet uhka- ja riskikartat sekä uusi riskinhallintasuunnitelma Haaparannalle laaditaan vuosien 2025–2027 aikana. Työtä koordinoidaan Suomen vastuullisen viranomaisen, Lapin ELY-keskuksen kanssa.

2.6.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tornion strategisen yleiskaavatyön yhteydessä ei nähdä tarvetta erilliselle selonteolle siviilipuolustuksen tarpeista ja turvallisuusuudesta, sillä kaavatyön aikana on tehty yhteistyötä eri viranomaisten kanssa (lausunnot, työpalaverit, viranomaisneuvottelut) ja turvallisuuden kannalta kriittisten kysymysten oletetaan tulleen esille ko. vuorovaikutuksessa.

Lapin liitolla on meneillään Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavoitus 2050, jonka tavoitteena on päivittää geopoliittisen tilanteen vuoksi voimassa olevia maakuntakaavoja ja vastata maankäytön suunnittelun osalta toimintaympäristön muutoksiin erityisesti liikennejärjestelmän ja turvallisuuden osalta. Lapin liiton kanssa pidetyssä työneuvottelussa (06/2026) on käyty läpi keskeinen tarve osoittaa sekä vaihemaakuntakaavassa että Tornion strategisessa yleiskaavassa Tornionjoen yli vaihtoehdot uudelle rata- ja tieliikenteen sillalle sekä mahdollisia siirtokuormausalueita Tornioon olevan radan tuntumaan. Näiden lisäksi neuvottelussa ei tullut esille muita kokonaisturvallisuuden tarpeita nykyisen geopoliittisen tilanteen vuoksi. Myöskään Suomen viranomaiset eivät ole ottaneet asiaan kantaa luonnosvaiheen lausunnoissaan. Viranomaisilla on mahdollisuus lausua asiasta lisää ehdotusvaiheen lausuntokierroksella.

Tornion yleiskaavatyössä pyritään se-y merkinnällä luomaan yleiskaavalliset mahdollisuudet sijoittaa tietyille alueille pienydinreaktoreita, joiden tarkemmat vaikutukset selvitetään yksityiskohtaisemmin myöhemmin viimeistään asemakaavavaiheessa, kun pienydinvoimaloista on varsinaisia hankesuunnitelmia. Tornion strategisessa yleiskaavassa vaikutusten arviointi on kaavataso huomioiden yleispiirteistä.

2.7 Energimyndigheten (Energiavirasto)
Enhetschef Fredrik Svartengren, 25.2.2025

Sammanfattning
Energimyndigheten vill föreslå Torneå kommun att bjuda in Haparanda kommun för enskilt samråd gällande miljökonsekvensbedömningens innehåll och geografiska omfattning.

Energimyndighetens ställningstagande
Energimyndigheten har tagit del av Torneås förslag till generalplan 2040 och noterar särskilt utredningsområden benämnt ”se-y” ämnat för småskalig kärnkraft. Energimyndigheten vill föreslå Torneå kommun att bjuda in Haparanda kommun till enskilt samråd i frågan om miljökonsekvensbedömningens geografiska omfattning samt tematiska avgränsning för utredningsområden med beteckning ”se-y” och kommunens intentioner enligt generalplanens avsnitt 6.14.1.

Suomennos:

Yhteenveto
Energiavirasto haluaa ehdottaa Tornion kaupungille Haaparannan kunnan kutsumista erilliseen kuulemiseen ympäristövaikutusten arvioinnin sisällöstä ja maantieteellisestä laajuudesta.

Energiaviraston kannanotto
Energiavirasto on tutustunut Tornion ehdotukseen yleiskaavaksi 2040 ja huomioi erityisesti tutkimusalueet nimeltä "se-y", jotka on tarkoitettu pienimuotoiselle ydinvoimalalle. Energiavirasto haluaa ehdottaa Tornion kaupungille Haaparannan kunnan kutsumista erilliseen kuulemiseen ympäristövaikutusten arvioinnin maantieteellisestä laajuudesta sekä tutkimusalueiden nimellä "se-y" määritetystä temaattisesta rajauksesta ja kaupungin aikeista yleiskaavan kohdan 6.14.1 mukaan.

2.7.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Kaavatyön ohjausryhmän kokouksiin on koko kaavatyön ajan kutsuttu Haaparannan kaupungin edustaja. Erillisen kuulemisen toive Haaparannan kaupungin ja Tornion kunnan välillä tulee lausunnon myötä tiedoksi Tornion kaupungin viranomaisille.
Tornion yleiskaavatyössä pyritään se-y merkinnällä luomaan yleiskaavalliset mahdollisuudet sijoittaa tietyille alueille pienydinreaktoreita, joiden tarkemmat vaikutukset selvitetään yksityiskohtaisemmin myöhemmin viimeistään asemakaavavaiheessa, kun pienydinvoimaloista on varsinaisia hankesuunnitelmia. Tornion strategisessa yleiskaavassa vaikutusten arviointi on kaavataso huomioiden yleispiirteistä.

2.8 Sjöfartsverket (Merenkulkulaitos)
Infrastruktursamordnare Niklas Hammarkvist, Infrastruktursamordnare Tomasz Krzynsk, 14.3.2025

säkerhet i svenska farleder och farvatten. Sjöfartsverket arbetar dessutom för hög transportkvalitet, god miljö, regional utveckling och ett jämställt transportsystem. I Sjöfartsverkets uppdrag ingår att bevaka sjöfartens transportleder och hamnterminaler inklusive dess anslutningar till landbaserad infrastruktur.

Yttrande
Sjöfartsverket har tagit del av samrådsunderlaget.

Påverkan på svenska intressen:
Sjöfartsverket ser ingen påverkan på sjöfart till svenska hamnar eller andra svenska sjöfartsintressen.

Miljökonsekvenser, inklusive hälsa, som berör Sverige:

Sjöfartsverket yttrar sig inte i frågor rörande miljö och hälsa utan endast i fråga om tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet i svenska farleder och farvatten.

Om det finns behov av att Sverige medverkar i den fortsatta miljöbedömningsprocessen: Sjöfartsverket har inget behov av att medverka i den fortsatta miljöbedömningsprocessen.

Suomennos:
Turvallisuus Ruotsin väylillä ja vesialueilla. Merenkulkulaitos toimii lisäksi korkealla kuljetuslaadulla, hyvällä ympäristöllä, alueellisella kehityksellä ja tasa-arvoisella liikennejärjestelmällä. Merenkulkulaitoksen tehtäviin kuuluu valvoa merenkulun kuljetusreittejä ja satamaterminaaleja, mukaan lukien niiden yhteyksiä maayhteyksiseen infrastruktuuriin.

Lausunto
Merenkulkulaitos on tutustunut kuulemisaineistoon.

Vaikutus ruotsalaisiin intresseihin:
Merenkulkulaitos ei näe vaikutusta merenkulkuun ruotsalaisiin satamiin tai muihin ruotsalaisiin merenkulkuintresseihin.

Ympäristövaikutukset, mukaan lukien terveys, jotka koskevat Ruotsia:
Merenkulkulaitos ei lausu ympäristöä ja terveyttä koskevissa asioissa, vaan ainoastaan saavutettavuudesta, liikkuvuudesta ja turvallisuudesta Ruotsin väylillä ja vesialueilla.

Onko tarvetta Ruotsin osallistua jatkossa ympäristöarviointiprosessiin:
Merenkulkulaitos ei näe mitään tarpeita osallistua jatkossa ympäristöarviointiprosessiin.

2.8.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Merkitään tiedoksi.

2.9 Swedish Environmental Protection Agency (Ruotsin ympäristösuojeluvirasto)
Head on Unit Nanna Wikholm, Åsa Blomster 4.4.2025

Sweden has been notified by Finland regarding the master plan for Tornio 2040. The plan is prepared as a strategic land use plan and covers the entire area of Tornio municipality, bordered by the Tornio River and the Finnish-Swedish border in the west. Sweden acknowledge that the notification has been received and inform that Sweden would like to take part in the further environmental assessment. Views and comments on the plan and the assessment is presented below.

Consultation in Sweden
The document for consultation has been circulated for consideration to Swedish central government agencies, the relevant county administrative board in Norrbotten county and the municipalities that borders Tornio municipality, organizations and the public during the period from 29th of January 2025 until 31th of March 2025.

A public hearing was held in Tornio in Finland on the 26th of February. It was possible to attend the public hearing on-line. The Swedish EPA (SEPA) had announced the consultation and the public hearing in relevant daily papers. The documents for consultation were also published on the website of SEPA.

The Swedish EPA is the authority responsible for fulfilling the obligations following from, inter alia, Article 10 in the protocol (SEA) to the Espoo convention. However, SEPA does not evaluate the consultations received with a view to presenting an overall Swedish position. For a comprehensive view of the comments received during the consultations, we refer to the enclosed statements.

Comments received
Statements have been received from the Swedish National Board of Housing, Building and Planning, The Swedish Energy Agency, Sámediggi, the Swedish Transport Administration, the Swedish Maritime Administration, the Swedish Civil Contingencies Agency, the

Swedish National Heritage Boardthe County Administrative Board, the Finnish – Swedish Transboundary River Commission and Haparanda city.

The Swedish National Board of Housing, Building and Planning, the Swedish National Heritage Board and the Swedish Transport Administration had no comments on the plan at this stage. Birdlife Sweden refrained from giving an opinion.

A brief summary of the statements with comments is provided below, please note that the summary is written by the Swedish EPA and not the referred body. All statements are attached and must be read in full text.

The Swedish Energy Agency recommends that Tornio municipality invites Haparanda municipality to a dialogue regarding the environmental assessment of the planned small modular, nuclear, reactors.

The Swedish Civil Contingencies Agency submits comments regarding consequences for the national defence, information on electric distributions lines of national interest for the national defence and information on the risk for flooding since Tornio river and its surrounding is identified as a flood risk area. In addition, the authority identified that transboundary impact from small modular reactors have not been described and need to be completed. See full statement for more information.

Sámediggi cannot, based on the provided documentation, at present see that the general plan would make reindeer husbandry in Sweden more difficult except for in the northern are of Tornio municipality where wind power parks are planned in addition to those already decided. Sámediggi expects to leave comments when the specific wind power projects will come for consultation. See full statement.

The Swedish Maritime Administration consider that the plan has no impact on the Swedish sea transports, and their access to routes or Swedish harbours. The authority does not give any comments regarding health and environmental issues.

The Geological survey of Sweden (SGU) provides general information regarding risks that should be considered in planning. SGU also points out that acid sulphide soil can be present along the coasts and river valleys in the area close to the Baltic Sea and that this, as well as the consequences, must be taken into account in the planning. They also state that risks related to the bedrock and soils present and that supply of material have to be considered and that cross-border co-operation with Haparanda on supply material is recommended. See the full statement and the attached general information for more details.

The County Administrative Board in Norrbotten states that the implementation of planned activities may have a transboundary impact on nature and species in Sweden. It is important that Sweden is allowed to leave comments on the environmental assessment for each plan or project. The extensively plans for wind power plants may also have a negative impact on cultural heritage in Sweden. The Board will leave comments regarding planned SMR in the next stage, see full statement for more information.

The Finnish – Swedish Transboundary River Commission raise issues regarding wind power plants and their risk for negative impact on the tourism industry, the living conditions and the areas of national interest for cultural heritage along the Tornio river. See more details in the full statement.

Haparanda city sees opportunities for more planning projects to be carried out in collaboration. When planning industrial areas, the transboundary impacts have to be considered and industries should generally be localised to areas without negative transboundary impact. Haparanda presents a list with points to be considered when planning small scale nuclear plants. Finally, they are positive to improvements for cycling and walking listed in previous plans but would like to see an increased focus on this in both cities. See full statement for more information.

Conclusion and summary
Based on the comments received Sweden intends to participate in the further planning procedure and leave comments on the environmental assessment etc.

Suomennos:
Ruotsi on saanut ilmoituksen Suomen Tornio 2040 yleissuunnitelmasta. Suunnitelma on laadittu strategisena maankäyttösuunnitelmana ja kattaa Tornion kunnan koko alueen, jonka rajana ovat Tornionjoki ja Suomen-Ruotsin raja lännessä. Ruotsi vahvistaa saaneensa ilmoituksen ja kertoo haluavansa osallistua jatkossa ympäristöarviointiin. Suunnitelmaa ja arviointia koskevat näkemykset ja kommentit esitetään alla.

Konsultointi Ruotsissa
Konsultointia koskeva asiakirja on kiertänyt tarkasteltavaksi Ruotsin keskusviranomaisille, Norrbottenin läänin asiaankuuluville alueellisille viranomaisille, Tornion kuntaa ympäröiville kunnille, organisaatioille ja yleisölle ajanjaksolla 29. tammikuuta 2025 - 31. maaliskuuta 2025.
Julkinen kuulemistilaisuus pidettiin Torniossa Suomessa 26. helmikuuta. Kuulemistilaisuuteen oli mahdollista osallistua verkossa. Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto (SEPA) oli ilmoittanut kuulemisesta ja julkisesta kuulemistilaisuudesta asiaankuuluvissa päivälehdissä. Konsultointia koskevat asiakirjat julkaistiin myös SEPA:n verkkosivuilla.
Ruotsin ympäristönsuojeluvirasto on vastuussa velvoitteiden täyttämisestä mm. Espoon sopimuksen pöytäkirjan (SEA) 10 artiklan mukaisesti. SEPA ei kuitenkaan arvioi saatuja konsultointeja laatiakseen kokonaisvaltaista Ruotsin kantaa. Kokonaiskuvan konsultointien aikana saaduista kommenteista löydät liitteenä olevista lausunnoista.

Saadut kommentit
Lausuntoja on saatu Ruotsin asuntovirastolta, Ruotsin energiavirastolta, Saamelaiskäräjiltä, Ruotsin liikennevirastolta, Ruotsin merenkulkuvirastolta, Ruotsin pelastusvirastolta, Ruotsin kansallisperintövirastolta, lääninhallitukselta, Suomen-Ruotsin rajajokikomissiolta ja Haaparannan kaupungilta.
Ruotsin asuntovirastolla, Ruotsin kansallisperintövirastolla ja Ruotsin liikennevirastolla ei ollut kommentteja suunnitelmaan tässä vaiheessa. Birdlife Sweden ei antanut lausuntoa.

Ruotsin energiavirasto suosittelee, että Tornion kunta kutsuu Haaparannan kunnan keskustelemaan suunniteltujen pienten modulaaristen ydinreaktoreiden ympäristöarvioinnista.

Ruotsin pelastusvirasto antaa kommentteja koskien kansallisen puolustuksen seurauksia, sähköjakeluverkkojen kansallisen puolustuksen kannalta sekä Tornionjokeen liittyvästä tulvavaarasta, koska joki ja sen ympäristö on tunnistettu tulvariskialueeksi. Lisäksi viranomainen toteaa, että pienten modulaaristen reaktoreiden rajat ylittävä vaikutus ei ole kuvattu ja se tulee täydentää. Katso lisätietoja täydestä lausunnosta.

Saamelaiskäräjät eivät tällä hetkellä näe, että yleissuunnitelma vaikeuttaisi poronhoitoa Ruotsissa paitsi Tornion kunnan pohjoisosassa, jossa tuulivoimapuistoja suunnitellaan. Saamelaiskäräjät antavat kommentteja, kun yksittäiset tuulivoimaprojektit tulevat kuultavaksi. Katso täydellinen lausunto.

Ruotsin merenkulkuvirasto katsoo, ettei suunnitelmalla ole vaikutusta Ruotsin merikuljetuksiin tai niiden pääsyyn reiteille ja Ruotsin satamiin. Viranomainen ei anna kommentteja terveys- ja ympäristökysymyksistä.

Ruotsin geologinen tutkimus (SGU) antaa yleistä tietoa riskeistä, jotka tulisi ottaa huomioon suunnittelussa. SGU tuo esille, että rikkiä sisältävä maa voi olla läsnä rannikoilla ja jokilaaksoissa lähellä Itämeren aluetta, ja tämä sekä sen seuraukset tulee ottaa huomioon suunnittelussa. He myös toteavat, että kallioperään ja maahan liittyvät riskit sekä materiaalin saatavuus on otettava huomioon, ja suosittelevat rajat ylittävää yhteistyötä Haaparannan kanssa materiaalin saatavuuden suhteen. Katso täydellinen lausunto ja liitteenä oleva yleinen tieto lisätietoja varten.

Norrbottenin lääninhallitus toteaa, että suunniteltujen toimien toteuttamisella voi olla rajat ylittävä vaikutus Ruotsin luontoon ja lajeihin. On tärkeää, että Ruotsi saa jättää kommentteja ympäristöarvioinnista jokaisen suunnitelman tai projektin kohdalla. Laajat tuulivoimalasuunnitelmat voivat myös vaikuttaa negatiivisesti Ruotsin kulttuuriperintöön. Hallitus jättää kommentteja suunnitelluista pienistä modulaarisista reaktoreista seuraavassa vaiheessa, katso lisätietoja täydestä lausunnosta.

Suomen-Ruotsin rajajokikomissio tuo esille tuulivoimaloiden vaikutukset matkailuteollisuuteen, elinolosuhteisiin ja Tornionjoen kansallisesti merkittäville kulttuuriperintöalueille. Katso lisätietoja täydestä lausunnosta.

Haaparannan kaupunki näkee mahdollisuuksia toteuttaa enemmän suunnitteluprojekteja yhteistyössä. Teollisuusalueita suunniteltaessa on otettava huomioon rajat ylittävät vaikutukset ja teollisuus tulisi sijoittaa alueille, joilla ei ole negatiivista rajat ylittävää vaikutusta. Haaparanta esittää luettelon huomioonotettavista asioista pienien ydinvoimaloiden suunnittelussa. Lopuksi, he suhtautuvat myönteisesti aiemmissa suunnitelmissa lueteltuihin parannuksiin pyöräilyn ja kävelyn osalta, mutta haluaisivat nähdä lisääntynyttä keskittymistä tähän molemmissa kaupungeissa. Katso lisätietoja täydestä lausunnosta.

Yhteenveto ja päätelmät
Saadun palautteen perusteella Ruotsi aikoo osallistua jatkosuunnittelumenettelyyn ja jättää kommentteja ympäristöarvioinnista ym.

2.9.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Katso seuraavat vastineet:

- *Ruotsin energiavirastoa koskeva palautekohta: Ks. vastine 2.7.1*
- *Ruotsin pelastusvirastoa koskeva palautekohta: Ks. vastine 2.6.1*
- *Ruotsin geologista tutkimuskeskusta (SGU) koskeva palautekohta: Ks. vastine 2.3.1*
- *Norrbottenin lääninhallitusta koskeva palautekohta: Ks. vastine 2.2.1*
- *Haaparannan kaupunkia koskeva palautekohta: Ks. vastine 2.4.1.*

3 MIELIPITEET

3.1 Laivajärven kyläyhdistys ry

Laivajärvenkylän eteläpuolelle sijoittuva teollisuusalue (melua tuottava ja vaaralliset aineet). Vallitseva tuulen suunta on etelä ja lounas, jolloin kylä jää tuulen alapuolelle. Esitetään, että kaavaa muutetaan ko alueesta.

3.1.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tornion yleiskaava 2040 on strategisen tason yleiskaava, jossa on huomioitu Tornion kaupungin strategiset linjaukset (Tornion kaupunkistrategia 2021-2025, Maailmanluokan rajakaupunki 2030) suurteollisuuden ja yritysten kasvu- ja kehitysmahdollisuuksien suhteen. Strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi Torniossa tarvitaan monipuolisesti ja riittävästi uusia aluevarauksia teollisuudelle ja logistiikalle, joten uudisaluevaraukset ovat tarpeellisia.

Tornion strategista yleiskaavaa on kuitenkin muutettu kaavaehdotusvaiheessa Laivajärventien-Hietaharjuntien ja Valtatien välillä niin, että strateginen yleiskaava noudattaa käyttötarkoitusmerkinnöiden osalta alueelle vireillä olevan asemakaavatyön tavoitteita: Tkem (vaaralliset kemikaalit mahdollisia) varaukset on muutettu LTA (logistiikka-alue), TY (ympäristöhäiriöitä aiheuttamaton teollisuus) ja TT (teollisuus) merkinnöille.

3.2 Mielipide 2 (yht. 2 nimeä)

Me vastustamme TT / Tkem -alueen kaavoittamista meidän omistamiemme asuintalojen viereen. Nykyisessä yleiskaavassa alue on M-aluetta, eli maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, ja vaadimme että tämä nykyinen yleiskaavamerkintä pidetään edelleen voimassa. Emme hyväksy että näin lähelle asuintaloja kaavoitetaan tuollaista teollisuusaluetta, joka mahdollistaa esimerkiksi vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen. Meidän asuintaloihin on matkaa lähimmillään vain n. 70 metriä tuosta TT / Tkem -alueesta. Asuinkiinteistöjemme arvokin romahtaa, mikäli tähän talojemme viereen kaavoitetaan tuollainen teollisuusalue.

Lisäksi valtakunnallisissa ohjeissa ja määräyksissä määrätään ottamaan huomioon mm. haitallisia terveysvaikutuksia ja onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja esimerkiksi asuintalojen ja pohjavesialueiden väliin on jätettävä riittävä etäisyys. Kaavoituksen osana on huolehdittava siitä, ettei riskille alttiita toimintoja sijoiteta liian lähelle vaaraa aiheuttavia varastoja tai laitoksia.

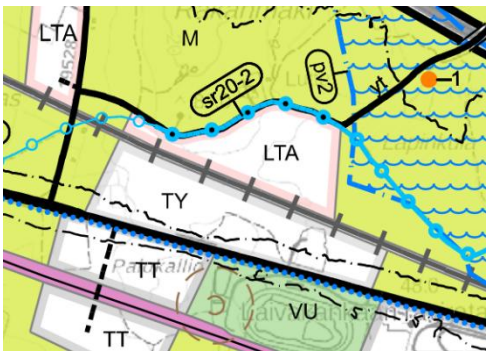
Asuintalojemme osoitteet ovat:

- Laivajärventie 735, kiinteistötunnus 851-417-7-1 (nimi poistettu)
- Laivajärventie 731, kiinteistötunnus 851-417-7-20 (nimi poistettu)

3.2.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Kaavaa on muutettu ehdotusvaiheessa niin, että ko. kohdalla radan eteläpuoli osoitetaan vireillä olevan asemakaavan (Laivakankaan suora) tavoitteita vastaavasti TY alueeksi (ympäristöhäiriöitä aiheuttamaton teollisuus). Radan ja Laivajärventien välinen alue on muutettu LTA-alueeksi (logistiikka-alue). Katso myös vastine 3.1.1. Alla vasemmalla ote kaavaluonnosvaiheen kaavakartasta ja oikealla kaavaehdotuksesta mielipidettä koskevasta kohdasta.

3.3 Mielipide 3 (mielipiteessä on 4 allekirjoittajaa)

Omistan tilan 851-417-7-20 ja 851-417-7-14, jotka molemmat rajoittuvat Laivajärven itäpuolen tiehen. Tilat ovat vanhoja tontteja, asuinkäytössä ja 7-120 on tälläkin hetkellä asuttuna. Laivajärven itäpuolen tie on museotie eikä sen rasittaminen teollisuuden liikenteellä ole järkevää. TT/Tkem alue tulisi rajata junaradan eteläpuolelle ja valtatien (921) molemmille puolille. Laivajärven kylää on "kuritettu" tarpeeksi. Emme halua ympäristövaikutuksiltaan merkittäviä teollisuustoimintoja emmekä varsinkaan vaarallisia kemikaaleja varastoivaa tai valmistavaa teollisuutta. Em toimenpiteellä (TT/Tkem alueen rajaamisella uudelleen) Laivajärvi voisi säilyä rauhallisena maaseutu kylänä, jossa lapseni ja lapsenlapseni voisivat asua luonnon ympäröimänä, mutta silti hyvien liikenneyhteyksien päässä kuntakeskuksista (Tornio, Keminmaa, Kemi).

3.3.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Katso vastineet 3.1.1 ja 3.2.1.

3.4 Mielipide 4

Kyläjoki-Laivakankaalle suunnitellut logistiikka- ja teollisuusalueet (LTA, TT/Kem ja TT) on sijoitettu yleiskaavaluonnoksessa liian lähelle kiinteistöjä, jotka ovat vakituisessa asuinkäytössä. Oma vakituisessa asuinkäytössäni oleva kiinteistö sijaitsee noin 20 metrin päässä suunnitellusta logistiikka-alueesta ja noin 100 metrin päässä lähimmästä suunnitellusta teollisuusalueesta. Lähiympäristö on suunniteltu laajasti logistiikka- ja teollisuuskäyttöön, mikä aiheuttaisi huomattavia häiriöitä asumiselle.

Häiriöt eivät aiheutuisi ainoastaan alueiden toiminnasta, kuten koneiden käytöstä, rekkaliikenteestä ja tavarankäsittelystä. Niitä syntyisi myös rakentamisvaiheessa ja siitä johtuvasta liikenteen kasvusta. Toiminnasta aiheutuvat päästöt ja jatkuva melu heikentäisivät asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia, ja lisääntyvä raskas liikenne vaarantaisi alueen turvallisuutta.

Erityisen huolestuttavaa on vaarallisten kemikaalien käsittelyyn tarkoitetun teollisuusalueen läheisyys. Tämä lisää vakavan onnettomuuden riskiä, mikä ei ole hyväksyttävää, kun kyseessä on ihmisten turvallisuus ja oikeus terveelliseen elinympäristöön. Vaikka ei ole varmuutta teollisuusalueen käytöstä vaarallisten kemikaalien käsittelyyn, jo pelkkä raskaan teollisuuden jatkuva toiminta, kuten koneiden käyttö, kuljetukset ja tuotantoprosessit, aiheuttaa melu- ja tärinähaittoja. Nämä johtavat elinalueiden heikkenemiseen ja voivat aiheuttaa jopa pitkäaikaisia terveysongelmia. Näitä vaikutuksia pahentaa se, että raskas teollisuus toimii usein ympäri vuorokauden.

Haittojen mittavuuden vuoksi kiinteistön arvo laskisi merkittävästi, eikä se enää soveltuisi nykyiseen käyttötarkoitukseensa asumiseen ja elämiseen.

3.4.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Katso vastineet 3.1.1 ja 3.2.1.

3.5 Mielipide 5 (Tanskinsaaren maanomistajat ja tiekunnan osakkaat) mielipiteessä on 13 allekirjoittajaa

Tanskinsaaren maankäytön ja asutuksen historiaa 2000-luvun alkupuolelle asti:
Tanskinsaari syntyi Tornionjoen suistoalueelle jonkin verran aiemmin kuin Suensaari jääkauden jälkeisen maannouseman seurauksena. Saari lienee ollut silloisten Itämeren kauppareittien vaikutuspiirissä ja käytössäkin, mihin saaren nimikin viitannee.

Jokisuun maatilojen omistajat valtasivat saaren hyväkasvuiset luonnonniityt heinä- ja laidunmaiksi. Maanviljelyskäyttö jatkui vuosisatojen ajan vielä senkin jälkeen, kun vuonna 1809 sodan seurauksena saari liitettiin Suomen alueeseen. Ruotsin ja Venäjän rauhanteossa saaren pohjoisosaan muodostettiin suvereniteettialue, jossa säilyi Ruotsin puoleisten maatilojen omistusoikeus.

Tanskinsaaren vakinainen asutushistoria alkoi tiettävästi 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. (Mielipiteestä on poistettu henkilötietoja käsittävä historiaosuus henkilötietosuojan vuoksi.) Saaren pohjoisimmalle tilalle Seskarö 17:3 rakennettiin 1960-luvulla vuokrasopimuksilla Tornion-Muonionjoen kalastusseuran kerho- ja saunarakennus sekä yksi lomarakennuskiinteistö. Huonokuntoisiksi rapistuneet rakennukset on hiljattain pääosin purettu nykyisen omistajan toimesta.

Saarelle päästiin kulkemaan talvisaikaan Tanskinjuovan yli jäätietä pitkin. Tie rakennettiin 1970-luvulla saaren puolella penkereelle ja pikkujuovan yli rakennettiin ns. pikkusilta. Talvitie jatkui saaressa pihapiirien läpi saaren pohjoisosaan saakka. Kesäliikenne hoidettiin pääosin veneillä ja lisäksi (nimi poistettu) v. 1972 jalankululle rakentamaa kevyttä riippusiltaa pitkin. Saaren maanviljelyskäyttö loppui 1960-luvulla. Saaren keskiosaan rakennettiin kolme loma-asuntoa 1990-luvulla.

Yleiskaava 2009, uuden tiestön ja siltojen rakentaminen:
Saari osoitettiin vuoden 2009 yleiskaavassa päämerkinnällä loma-asutukseen, joka sijoittuisi saaren läpi vanhan talvitien uran tuntumaan. Ranta-alueet osoitettiin metsäalueiksi. Kaavoitusta ohjaava valtiovalta tulkitsi, että suvereniteettialueella noudatetaan Suomen rakennuslakeja, koska alue kuuluu Suomeen. Saarelaiset laativat tältä pohjalta saarelle pääsyä, saarella liikkumista ja rakentamista varten uudet suunnitelmat siltojen ja uuden sisätieverkon rakentamiseksi.

Siltasuunnitelman lupaprosessi venyi pitkäksi yhden erikoisen valituksen vuoksi. Sillat valmistuivat v.2012. Ne rakennettiin tulevia rakennustöitä varten kuorma-autoliikenteen kantavuudelle ja tulvavaaran vaatimaan korkeuteen. Hankkeeseen ei saatu mitään julkista tai ulkopuolista rahoitusta. Kustannusten kurissa pitämiseksi päärakenteet, kantavat teräspalkit ja kansi tehtiin kierrätysmateriaaleista ja paljolti talkoovoimin. Siltaosuuksia kustansivat myös suvereniteettialueen osakkaat ja useat tilat, joilla ei ole vielä rakennuksia.

Uusi sisätieverkosto on pääosin rakennettu kaupungin katurakennustyömailla syntyvistä, kierrätettävistä ylijäämämaista. Näitä tarjolla olevia kierrätysmaita on myös viime aikoina käytetty uuden sisätien ja rakennuspaikkojen korotuksiin.

Asuinrakentamiseen tarvittava vesihuollon infrayhteys vedettiin saareen siltojen vieressä muutaman vuoden takaisessa omakotirakentamishankkeessa. Siinä varauduttiin jatkamaan vesi- ja viemärijohtoja edelleen koko saareen.

Tornion yleiskaavaluonnos 2040 /22.11.2024:
Pieneen mittakaavaan piirretyssä kaavaluonnoksessa saari on osoitettu kokonaan merkinnällä SL luonnonsuojelualueeksi, jonka kaavamääräys kuuluu: ”Merkinnällä on osoitettu olevat luonnonsuojelualueet sekä valtion omistamat suojeluun varattavat alueet. Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvon.”

Edellä kuvatut pitkällä ajalla syntyneet rakennetut rakennuspaikat on suojelualueelle merkitty pienillä RA kohdemerkinnöillä loma-asuntopaikoiksi. Lähes koko saari on merkitty kerran sadassa vuodessa toteutuvan tulvauhan alaiseksi alueeksi (1/100a) vaakasuoralla viivarasteroinnilla. Lisäksi saaren pohjoisosan suvereniteettiosa on merkitty suve -pistekatkoviivalla. Suve -alueelle ei ole esitetty kaavamääräystä.

Tanskinsaaren omistajien ja tiekunnan lausunto yleiskaavaluonnoksesta 2040:
Tanskinsaari on kokonaisuudessaan yksityisomistuksessa ja on ollut aina ihmisten aktiivisesti käyttämä alue. Saaren varaaminen suojelualueeksi ei vastaa nykytodellisuutta eikä tehtyjä ja hyväksyttyjä rakennushankkeita.

Maatalouskäytön loputtua saareen alkoi 1990-luvulla syntyä uutta loma-asutusta vanhan asutuksen lomaan. Vuoden 2009 yleiskaavan perusteella saareen rakennettiin uudet sillat, uusi sisätieväylä ja vesihuoltoinfra kaavassa osoitettua rakentamista varten. Näiden isojen yksityisten investointien jälkeen saari on sopiva loma-asutuksen lisäksi väljän, kiinteän kyläasutuksen lisärakentamiseen. Lisäasutus tulisi lähelle Kivirannan palveluja eikä siten aiheuttaisi kaupungille uusia palveluvelvoitteita.

Esitämme, että Tanskinsaari varataan AT -merkinnällä kyläasutusalueeksi samoin kuin suuri joukko muitakin vastaavia kyläasutuksen alueita yleiskaavaluonnoksessa. Tavoitteenamme on täydentää saaren pohjoisosaan saakka ulottuvaa asutusnauhaa saaren keskiosan korkeimmille alueille väljällä, paikkaan sopivalla asutuksella kuten 2009 yleiskaavassa esitettiin. Saaren rantaosat jäävät metsäisiksi ja puistomaisiksi alueiksi. Saaren metsäinen maisema mantereelle päin ei tule lisärakentamisen vaikutuksesta muuttumaan ollenkaan.

Yleiskaava 2040:n pienimittakaavainen karttapohja ei mahdollista rakennuspaikkojen tarkkaa esittämistä. Tämän vuoksi tulemme esittämään jokaisen lisärakennushankkeen perusteeksi rakennekuvan tavoiteltavasta asutuksen kokonaismäärästä ja sijoittumisesta. Pienimmät rakennuspaikat saarella ovat tällä hetkellä 5000 m2.

Jokitulvien torjunta vaatii rakennuspaikkojen ja tieyhteyksien korotuksia jatkossakin. Kierrätysmassojen saanti ja kuljetus riippuu kaupungin rakennustoiminnasta ja tapahtuu vähitellen. Rakennuspaikkojen korotuksia on tehtävä ennen talojen rakentamista. Nämä täyttötyöt tapahtuvat pienillä alueilla metsien keskellä eivätkä aiheuta minkäänlaisia näkymähäiriöitä maisemassa.

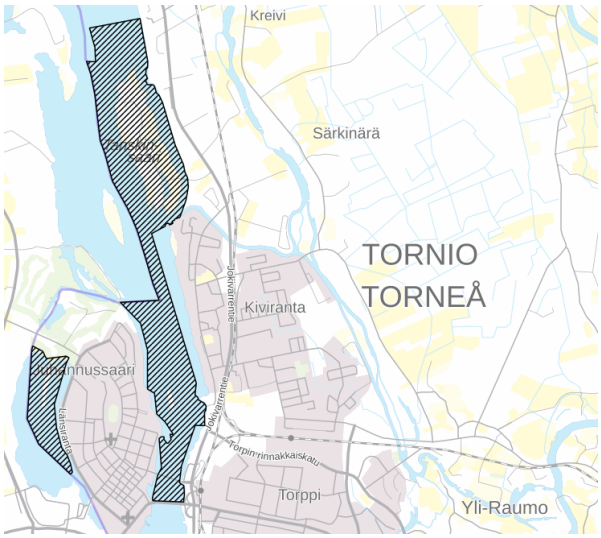
Mielipiteen liitteenä on lista Tanskinsaaren tie- ja siltaosakkaista.

3.5.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tanskinsaaren osoittaminen laajasti luonnonsuojelualueeksi perustuu Ympäristöhallinnon aineistoihin (Hertta-Karpalo-Hertta tai Paikkatietoikkuna), joissa koko Tanskinsaari on osa laajempaa luonnonsuojelualuetta (Tornion linnustonsuojelualueet / YSA120030. Alueen perustamispäätös on tehty 1931 kirjauksella "linnusto on kokonaisuudessaan oleva rauhoitettu". Luonnonsuojelualueen perustamispäätös on pysyvä, ja siitä tehdään merkintä kiinteistörekisteriin.
Tehdyt suojelupäätökset on huomioitava kaavoituksessa; suojelualueet tulee osoittaa kaavoituksessa luonnonsuojelualueina, eikä olemassa olevien luonnonsuojelualueiden osoittaminen uudisrakentamiseen ei ole lähtökohtaisesti mahdollista.

Asiasta on keskusteltu myös ELY:n (nykyisin Lupa- ja valvontavirasto) kanssa työneuvottelussa 17.6.2025. Neuvottelussa todettiin, ettei suojelualueen statuksen poistamisesta ole juurikaan tapauksia, poikkeuslupia on kylläkin toisinaan myönnetty. Saarikohteet ovat yleensä hyvin haastavia ja tässä tapauksessa alue on voimakkaasti tulvavaara-aluetta. Lisäksi ympärillä (joki) on Natura-alueetta. Kaikkineen Tanskinsaaren rakentamiselle ei löydy myönteistä kantaa.

Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

Vieressä kuvaote luonnonsuojelualueesta "Tornion linnustonsuojelualueet / YSA120030" (lähde: Paikkatietoikkuna).

3.6 Mielipide 6

Omistan 2,195 hehtaarin suuruiseen kiinteistön Tornion Ruohokarissa kiinteistötunnuksella 851-410-14-99. Ehdotan että kiinteistö huomoidaan yleiskaavan uudistuksessa siten, että se osoitetaan rakentamista varten AT-alueeksi.

Ehdotusta tukevat seuraavat seikat:

- Kiinteistöä ympäröivät AT-2 alueet.
- Kiinteistö sijaitsee Ruohokarintien pohjoispäässä lähellä vanhaa Kemintietä. Tämä tarjoaa erinomaiset kulkuyhteydet pääväylille Tornioon, Keminmaahan ja Kemiin.
- Alueella ei ole yhtään toiminnassa olevaa maatilaa, mikä vapauttaa alueen nykyisestä peltokäytöstä rakentamiseen.
- Kiinteistö ei sijaitse tulva-alueella. Kiinteistön länsipäähän on läjitetty maata, joka on nostanut kiinteistön alavan osuuden muun kiinteistön tasalle, tulvariski-rajan yläpuolelle. Tornion Kaupungin Kaavoitus ja mittaus on mitannut kiinteistön maanpinnan korkeuden 31.1.2025, kartat liitteenä. Verkossa olevat kartta-aineistot päivittyvät maaliskuun 2025 kuluessa.

Kiinteistöllä on tarvittavat infrastruktuurit ja tekniset valmiudet rakentamiseen:

- Syksyllä 2023 kiinteistölle rakennettiin liittymä Ruohokarintielle ja tontin läpi kulkeva kuorma-autoille mitoitettu tie.
- Kiinteistölle on vedetty kuusi varausta kunnalliseslle vedelle ja viemäröinnille. Tornion Vesi Oy on huomioinut kiinteistön rakennussuunnitelmat alueen vesi- ja viemäröintisuunnittelussa.
- Tornion Energia Oy on huomioinut kiinteistön rakennussuunnitelmat Ruohokarin alueen sähköistyksen saneerauksen kannalta, siten että tarvittaessa kiinteistölle on mahdollista varata tarvittava kapasiteetti omakotitalo-rakentamiselle.
- Kaakamon Tietoverkko-osuuskunnan valokuitu sijaitsee kiinteistön laidalla.

Esitän ja toivon ja että kiinteistön suunnitelma voidaan ottaa huomioon yleiskaavoituksessa Ruohokarin rakentamismahdollisuuksien varmistamiseksi.
Mielipiteen liitteenä on karttakuvia.

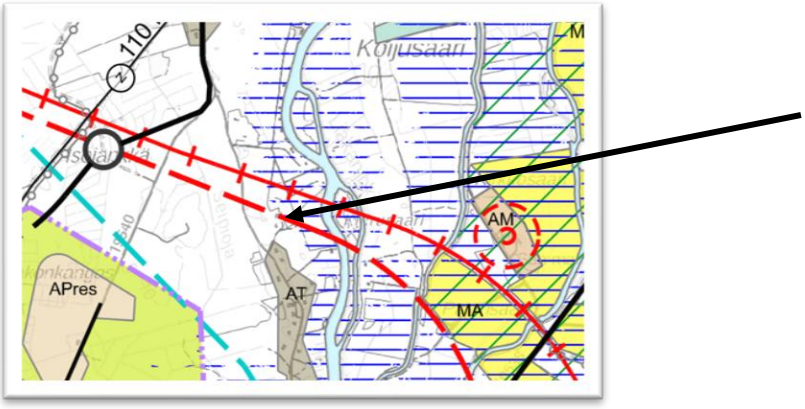
3.6.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Kiinteistö 851-410-14-99 on kaavaluonnoksessa ja edelleen kaavaehdotuksessa osoitettu AT (tiivistyvä kyläalue) alueeksi muutoin, paitsi aivan länsipuoleisilta osiltaan, joka on tulvavaara-aluetta. Mielipiteessä viitattaneen osin myös kiinteistöön 851-410-14-153, joka sijoittuu kiinteistön 14-99 eteläpuolelle. Myös kiinteistö 14-153 on länsiosiltaan tulvavaara-aluetta, jonne ei voida osoittaa rakentamista.
Kaavatyö perustuu viranomaisohjeistukseen tulvavaara-alueiden huomioimisesta. Alla kuvaote merenrannikon tulvakartasta (1/100a) Kirkkokarissa (ks. vesi.fi-karttapalvelu). Kuvaotteessa on osoitettu tila 14-99 punaisella rajauksella.
Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

3.7 Mielipide 7

Valtatielinjaus kulkee taloni läpi Ruijalaisentie 201. Pyydän siirtämään valtatielinjaus viivan pois taloni päältä. Taloa myytäessä tienlinjaus vaikeuttaa myyntiä ja laskee hintaa.
(Alla kuva kaavaluonnoksesta, johon on nuoliviiva kuvaamaan palautteen kohdetta.)

3.7.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tornion yleiskaavan 2040 luonnosvaiheen kaavakartassa ohjeellinen uusi valtatielinjaus oli piirretty ko. kohdalla selvästi uuden ratalinjan eteläpuolelle, jotta ko. rata- ja tielinjat erottuisivat toisistaan myös kaavakartan 1: 50 000 paperitulosteessa. Nämä uudet rata- ja tielinjat ovat sijainniltaan ohjeellisia, eikä merkintä tarkoita, että ne rakennettaisiin metrilleen ko. kohtaan, vaan asiaa tutkitaan yksityiskohtaisemmin toteutusta edellyttävien tarkempien rata- ja tiesuunnitelmien sekä niihin kuuluvien kuulemis- ja vuorovaikutusprosessien myötä. Kaavaehdotukseen uusi valtatie on linjattu kuitenkin lähemmäs ratalinjaa niin, ettei tielinja osu tilan 851-410-31-18 (Ruijalaisentie 201) rakennusten alueelle.

3.8 Mielipide 8 Lapinniemen osakaskunta Tervola

Pidämme tärkeänä että vedet ovat kaikkialla puhtaat ja elinkelpoiset. Ihmisen rakentaminen, maankäyttö ym. Asiat eivät saa pilata vesiluontoa ja sen eliöstöä, kalastoa. Rakentelulla ym. asialla ei saa esim. haitata vesien luontaista virtousta ja sitä myöden eri eliöiden, kalojen yms. luontaista käyttäytymistä, elämää. Maankäytön suunnittelu pitää olla laadukasta ja valvonta ajantasalla. Eläkäämme yhdessä luonnon kanssa.

3.8.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tornion yleiskaavan 2040 on strategisen tason yleiskaava. Rakentamista ohjataan yksityiskohtaisemmin asemakaavoituksella tai tarkemmilla osayleiskaavoilla, joiden laadinnan yhteydessä selvitetään tarpeen mukaan myös vesiluonnon tila sekä yksityiskohtaisemman kaavoituksen vaikutukset vesiluontoon ja tehdään tarvittaessa muutoksia suunnitelmiin kielteisten vaikutusten lieventämiseksi.

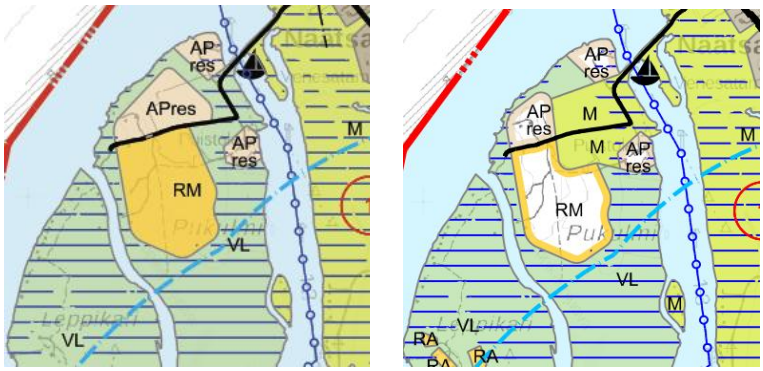
3.9 Mielipide 9

Torniossa sijaitsevan Pukulmin saaressa olevan tilan Puistola (rek.nro 851-420-19-6) pellot ovat kaavassa merkitty suurimmaksi osaksi merkinnällä RM. Kyseisiä peltoja on viljelty reilut 200 vuotta ja viljellään edelleen, joten olisi historiallisistakin näkökohdista tärkeää, että ne säilyisivät maatalousmaana (esimerkiksi M tai paremminkin MA). Kyseiset pellot ovat lisäksi tukikelpoisia.

3.9.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tornion yleiskaava 2040 on strategisen tason yleiskaava, jossa osoitetaan alueiden käytön pääperiaatteet. Pukulmi nähtiin strategisella tasolla kaavaluonnostyöstön yhteydessä sekä asumisen että myös matkailun alueena. Maanomistajan antaman mielipiteen perusteella kaavaa on muokattu kuitenkin niin, että Pukulmin nykyiset pellot osoitetaan kaavaehdotuksessa pääosin maa- ja metsätalousalueeksi (M). Pukulmin rakentamisen lopullinen laajuus ratkaistaan myöhemmin laadittavalla asemakaavalla, joka on alueiden käytön suhteen nyt laadittavaa yleispiirteistä yleiskaavaan selvästi yksityiskohtaisempi ja tarkempi.

Alla vasemmalla on ote kaavaluonnosvaiheen kaavakartasta ja oikealla kaavaehdotuksesta Pukulmin alueella.

3.10 Mielipide 10

Olen matkailuyrittäjä Tornion Mustajärveltä ja erityisesti kohta 10.7.1 Tuulivoimarakentamisen vaikutukset matkailuun särähti tosi pahasti korvaani. Selvityksessä lukee: Mahdolliset tuulivoimasta johtuvat vaikutukset Tornion matkailuun ovat todennäköisesti vähäiset, sikäli kun tuulivoimalat sijoittuvat riittävän etäälle matkailuyrityksistä tai arvokkaita maisemaalueista. Vaikutukset matkailuun eivät ole vähäiset ja tuulivoimalat eivät todellakaan ole sijoittumassa näillä suunnitelmilla riittävän kauaksi matkailuyrityksistä tai arvokkaista maisema-alueista.

Tornion Pohjoisosassa, Korpikylän Mustajärvellä on meitä kaksi matkailuyritystä, Farm Escape Tornio ja Komun tila. Korpikylässä ja Matkakoskella puolestaan on majoitusta matkailijoille ja siellä on myös kansallisesti arvokas maisema-alue.

Yritysten tulevaisuutta on vaikea suunnitella ja investointeja tehdä, kun tuulivoimahankkeet uhkaavat yritysten ja asukkaiden olemassaoloa. Matkailijat haluavat katsoa revontulia ja kokea hiljaisuutta ja luontoa, eivät melua tuulivoimaloita, jotka valollaan pilaavat pohjoisen taivaan, jossa revontulet näkyvät. Kukkolankosken tulevaisuuden sillaltakin katsotessa tuulivoimaloiden valot pilaavat revontulet.. Ruotsin puolelta näkymä avautuu joelle ja sieltä katsossa tilanne on vielä huonompi.

Eteläisen Tornionjoen kansallisesti arvokkaat maisemat ovat Tornionjoen rannalla ja toisella puolella rajaa on Ruotsin vastaavanlaisesti arvokkaat maisemat. Eli molemmissa maissa nämä ovat matkailuvalttejamme, joita maisemaa suojellaan. Nämä maisemat ovat paikallisille korvaamattomia mutta myös matkailijat, joilta ei lyhyntäköisesti pidä heiltä tuulivoimaa ikimassa tuhoaa.

Selvityksessä mainitaan sana melu 63 kertaa, ja vain kerran se mainitaan tuulivoimaloiden yhteydessä, kun puhutaan Röyttän tuulivoima-alueista. Monessa muussa yhteydessä sana melu mainitaan, kuten esimerkiksi raidemelu ja tieliikenteen melu. Olisi varmasti ihan aiheellista mainita melu myös tuulivoimaloiden yhteydessä, sekä muutkin haitat kuten melu, valo, varjot, välke, tärinä, infraääni. Maisemavaikutukset ovat jättiläismäiset ja mitä lähempänä asutusta voimalat ovat, sitä pahemmat ovat vaikutukset asukkaille:

Maksimaalisen tuulivoimarakentamisen myötä Tornion pohjoisosan maisema muuttuu leveänä itälänsisuuntaisena vyöhykkeenä tuulivoimastojen alueeksi. Maisemavaikutukset läheisiin kyliin voivat olla merkittäviä, riippuen siitä kuinka lähelle olemassa olevaa asutusta tuulivoimalat sijoitetaan. Tämä on mitä suurinta vähättelyä, kun väitetään, että paikotellen avautunee näkymiä tuulivoima-alueiden suuntaan:

Tornion pohjoisosan suunniteltu maksimaalinen tuulivoimarakentamisella on maisemavaikutuksia myös Ruotsin puolelle Tornionjoen länsirannalle, josta paikotellen peltoalueiden ja joen avautunee näkymiä tuulivoima-alueiden suuntaan. Ruotsin puolelta todellakin avautuu näkymiä joelle ja tuulivoimalat ovat juuri siinä maisemassa. Miten Ruotsin puolen mielipiteiden ja lausuntojen pyyntö on hoidettu? Ainakin tuo Tornion kaupungin Yleiskaava 2040 sivu oli vain suomeksi, eikä ruotsiksi ollenkaan. Ruotsiksi on siis vain tiivistelmä ja OAS, mutta ei mitään ohjeita ruotsiksi, milloin ja minne voi lähettää mielipidettä.

Tuulivoimasuunnitelmat uhkaavat tyhjentää Pohjois-Tornion asukkaista ja tehdä sen rakennuskannasta arvotonta, sillä kuka ostaisi talon tuulivoimaloiden vierestä. Vierestä tarkoittaa tosiaan kilometrien etäisyyttä tuulivoimaloihin, sillä tuulivoimalat ovat hallitsevat elementti maisemassa kilometrin etäisyydelläkin ja samoin melu kuuluu kilometrien päähän. Nykyiset asukkaat kärsivät ja sinne eivät paluumuuttajat palaa kotitaloihinsa, esimerkiksi tekemään etätöitä, perhettä perustaakseen tai eläkepäiviä viettämään.

Tämä seuraava kohta on kuin märkä rätti Pohjois-Tornion asukkaiden ja yrittäjien naamalle: *Teollisuuteen ja energiantuotantoon varattujen alueiden vastapainona on tärkeää, että Torniosssa on myös virkistymistä, vapa-aikaa ja matkailua tukevia hiljaisia alueita kuten kattavia ulkoilureitistöjä, joiden kehittämistarpeet on tärkeää tuoda esille yleiskaavassa.*

Pohjois-Tornio ollaan uhraamassa teollisuusalueeksi, ja se ei meitä kyllä lohduta, että jossain muualla Torniossa tätä vastapainotetaan! Olisi oikeus ja kohtuus, että mikäli Pohjois-Tornio tällaiseen tuomitaan, niin kunta maksaa korvauksia haitoista asukkaille kiinteistöverotuloistan tai velvoittaa tuulivoimayhtiön maksamaan haitoista korvauksia etäisyyden asutuksen perusteella.

JÄÄVAARA
Tässä seuraavassa kohdassa jätetään mainitsematta talvisin jäävaara:
Kaavassa osoitetut lukuisat ulkoilun yhteystarvemerkinät Tornion keski- ja pohjoisosissa antavat strategisen signaalin kehittää ulkoilureitistä jatkossa kattavia ja toisiinsa kytkeytyviä verkostoja. Tornion pohjoisossa ulkoilureittien yhteystarvemerkinöjen sijoittuminen osin päällekkään mahdollisen tuulivoimarakentamisen kanssa vaikuttaa todennäköisesti reittien houkuttelevuuteen, mikäli sekä reitit että tuulivoima toteutuvat esitetyssä laajuudessaan.
Mikäli tuulivoimahankkeet toteutuvat, on talvisin alueella vaarallista liikkua siipien lavoista sinkoavan jään vuoksi. Jääpalat ovat vaarallisia ihan autoillakin liikkuville, saati sitten moottorikelkalla tai muuten liikkuen. Selvityksessä puhutaan, että tuulivoimalat vaikuttavat reitien houkuttelevuuteen, mutta selvityksessä kyllä pitäisi ihan suoraan myös sanoa, että jäästä aiheutuu vaaraa ja jää voi singota satoja metrejä. Selvityksessä pitäisi selvittää, mihin asti jää voi singota ja missä tuulivoima-alueella olisi turvallista liikkua myös talvella.

”LOKKIALLAS”
Rajalla Kauppakeskuksen takana olevassa vedellä täytetyn kuopan, ns. ”lokkialtaan”, rinteillä asuu kuulemma törmäpääskyjä ja ne ovat erittäin uhanalaisia. Tämä pitäisi huomioida ja luoda kuoppaa kiertävä puistomainen kävelyreitti penkkeineen ja kiikarointipaikkoineen. Kaupunginlahti on myös linnuille tärkeä, ja kävelyreittiin sen ympäri pitäisi panostaa. Kaupunginlahdelle voisi myös tehdä saaren, jolle menisi silta ja siellä olisi penkkejä ihmisille sekä rantaa linnuille.

OAS
OAS on tehty 02.06.2023 ja päivitetty 17.12.2024. Miksi päivittämisen yhteydessä ei ole päivitetty s. 6 kuvaa 8, jossa on maankäyttötilanne vuodelta 2022 ja näkyy silloin tiedossa olleet tuulivoimahankkeet. Tämä kuva olisi ehdottomasti pitänyt päivittää.

3.10.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).
Tornion yleiskaavassa noudatetaan Espoon sopimuksen mukaista kuulemista Ruotsin osalta (alueidenkäyttölaki 206 §). Menettelystä huolehtii Suomen ympäristökeskus, jolle Tornion kaupunki toimittaa ympäristökeskuksen pyytämät asiakirjat ruotsiksi.
Mielipiteessä esitetyt ideat kävelyreitistä Rajalla kauppakeskuksen viereisen vesialueen ympäri sekä Kaupunginlahden osalta eivät ole strategisella yleiskaavalla ratkaistava asia, mutta ideat menevät vastinekoosteen myötä tiedoksi Tornion viranhaltijoille sekä päättäjille. Mielipiteessä esitetty vesialue (Lokkiallas) sijaitsee Haaparannan puolella.
OAS:n päivitys 17.12.2024 tehtiin OAS:in tarkoituksen osalta keskeisiltä osin. Tuolloin tuulivoiman tilannekuvan päivitystä ei katsottu keskeiseksi asiaksi, sillä

luonnosvaiheen kaavaselostukseen (s. 54) liitettiin tuoreempi kuva vireillä olevista tuulivoimaosayleiskaavoista. Tuulivoimakaavojen tilanne elää hankekaavojen etenemisen myötä. Esimerkiksi Rovavaaran ja Vinsanmaan hankealueet on poistettu strategisen yleiskaavan ehdotuksesta.

3.11 Mielipide 11

Miksi oxön saareen itäpuolelle saa vapaa-ajan asuntoa muuttaa vakituiseksi asunnoksi. Talo täyttää joka omakotitalon kriteerit, jätehuolto, vesijohto, viemäröinti imetyskenttineen korkeus 4m vedenpinnasta hyvä tie perille. Ihmetyttää kun Tornio keskusta ja Kemimaan valinen alue on kaavassa ja siellä voi saada kesäasunnon vakituiseksi. Miksi eri kohteu Oxössa yleiskaavassa RA alue tulee muuttaa TA alueeksi.

3.11.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Oxön saarella tarkoitettaneen Uksein saarta.
Laivaniemenlahden ja Pitkälahden välinen mantereen rantavyöhyke on hyvien liikenneyhteyksiensä ja palvelujen saavutettavuuden kannalta hyvin potentiaalinen asumisen vyöhyke. Tornion muut loma-asumisen keskittymät ovat erillään muusta yhdyskuntarakenteesta eikä niillä ole perinteisesti ollut vakituisen asumisen paikkoja kuten esim. Tornionjokivarressa tai Laivaniemessä on. Uksein saaren loma-asutuksen muuttaminen pysyvään asumiseen ei ole perusteltua yhdyskuntarakenteen hajautumisen vuoksi. Uksein alueelta on tehty useita hakemuksia muuttaa loma-asunto pysyvään asumiseen, mutta niille ei ole ollut perusteita maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Samoin on myös nykyisen alueidenkäyttölain myötä. Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

3.12 Mielipide 12

Mielestäni öxön itäpuolen RA kaava pitää poistaa saaren asukkaille pitäis olla tasapuolinen kohtelu, alueella on hyvä tiestö. RA alue tulee muuttaa TA alueeksi yleiskaavassa.

3.12.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Katso kohdan 3.11.1 vastine. Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

3.13 Mielipide 13 (Korkeatien tiekunta)

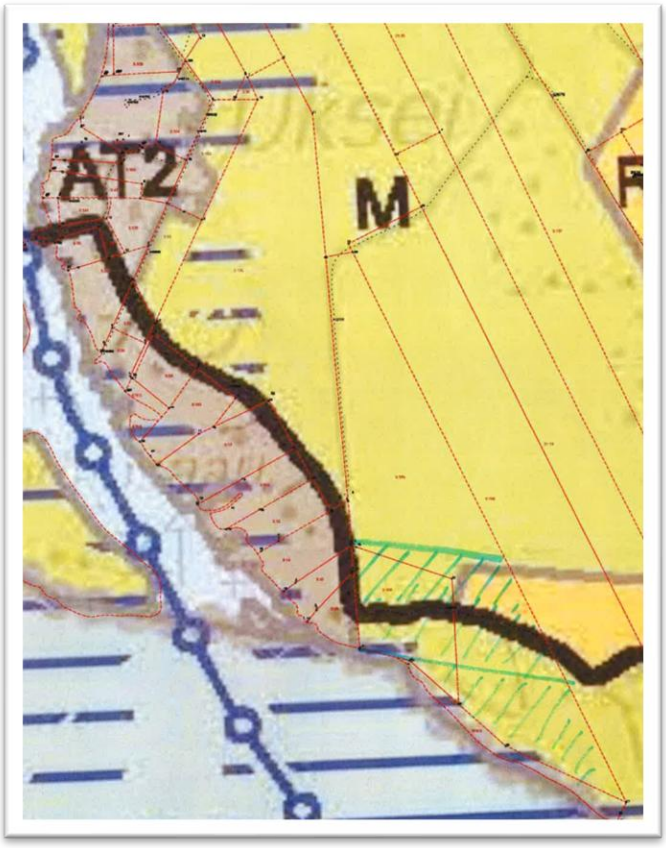
Muistutan Yleiskaava 2040 -kaavaluonnokseen liittyen kolmesta eri asiasta, jotta kuntalaisten yhdenvertaisuus toteutuisi.
Kaavaselostuksen sivu 62, kappale 7.8. Rakennemalli. Tässä keltainen, eli joustava asumisen, loma-asumisen, matkailun ja yritystoiminnan integraatio on ulotettava Korkeantie 240:stä etelään päin, vähintään Korkeantien päähän, mieluusti muun rannikon tavoin aina Marjaluodon päähän asti.
Kaavaselostuksen sivu 73-74, kappale 9.7 Maa- ja metsätalous. AT ja AT2 -alueet tulee ulottaa, jokirannan nauhamaisen M-alueen sijaan, kiinteistöjaotuksen mukaisesti rantaan asti Korkeantiellä, kuten esim. joen vastarannalla Ruohokarissa lienee on tehty.
Kaavaselostuksen sivut 79-80, kappale 9.11 Liikenneverkko. Tässä yhdystie/kokoojakatu -merkintä tulee ulottaa käsittämään koko Korkeantien tiekunnan hallinnoima alue, eli Korkeantien asfaltoitu osuus. Merkintää tulee siis jatkaa noin Korkeantie 100:n kohdalta etelää kohti aina Korkeantien asfaltoidun osuuden päähän (Korkeantie 318).

3.13.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Rakennemalli on laadittu kaavatyön taustaksi kaavatyön alussa, eikä sitä ole tarpeen enää muuttaa. Nyt laadittavassa kaavassa voidaan rakennemallin ohjausvaikutusta tarvittaessa säätää, mutta Palosaaren rannoilla ei tule luonnosvaiheessa esitettyä laajemmin sallia pysyvää asumista yhdyskuntarakenteen hajautumisen vuoksi. Lisäksi Palosaaren rannat ovat myös laajasti tulvavaara-alueita.
Korkeantie halkoo tien varren asututut palstat pääosin niin, että rakennukset pihapiireineen jäävät tien mantereen puolelle. Palstojen rantaosuuksia ei ole perusteltua osoittaa AT eikä AT2 alueiksi mm. tulvavaaran vuoksi.
Liikennesuunnittelijan näkemys on, että Korkeantien yhdystie/kokoojakatu-status ulottuu vain tien varrella olevan venevalkaman alueelle, sillä liikennemäärät valkamasta etelään päin ovat vähäiset.
Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

3.14 Mielipide 14

Pyydämme yleiskaavan merkinnän AT2 jatkamista liitekartan mukaisesti rasteroidulla kohdalla. Perusteluna Oxöntien rantapuolen AT2 kaavan tasapuolinen kohtelu. Torniossa 20.3.2025 Kiinteistöjen 851-420-5-192 ja 851-420-5-195 puolesta.

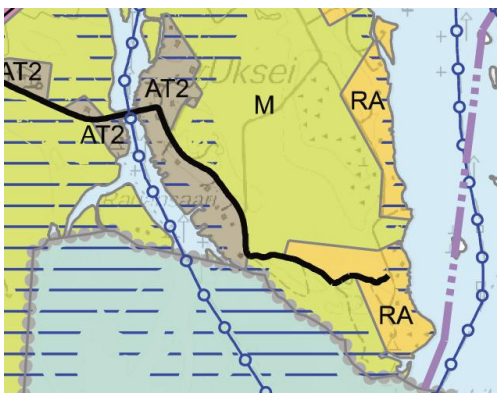

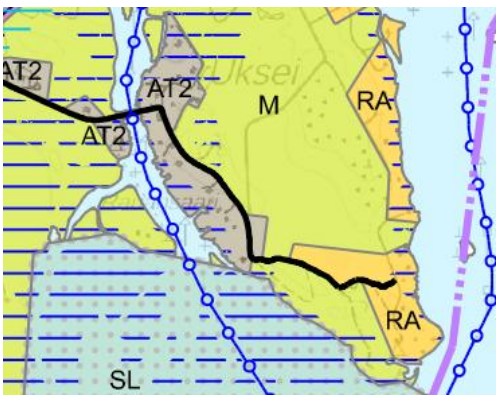
3.14.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Uksein saareen ei tule yhdyskuntarakenteen hajautumisen ehkäisemiseksi ja luontoarvojen turvaamiseksi osoittaa merkittävää uutta asumista eikä laajentaa merkittävästi loma-asumisen alueita. Saari rajautuu etelässä luonnonsuojelualueeseen (SL) sekä Natura 2000-alueeseen, jolloin ko. alueiden lähiympäristöön osoitettavat laajat maakäyttömuutokset aiheuttaisivat Natura-arvioinnin tarveharkinnan tai mahdollisesti myös varsinaisen Natura-arvioinnin tarpeen.

Kyläalueen laajuutta on voitu kuitenkin pieneltä osin tarkistaa laajennuksella Öxontien itäpuolella niin, että kyläalueen ja loma-asumisen väliin jää laaja rakentamaton alue viherverkostoa varten.

Alla vasemmalla on ote kaavaluonnosvaiheen kaavakartasta ja oikealla kaavaehdotuksesta.

3.15 Mielipide 15 / As Oy Patokarsina

As Oy Patokarsinan hallitus on tutustunut Tornion kaupungin yleiskaava 2040, joka kattaa koko kaupungin alueen valmisteluvaiheen asiakirjoihin ja haluaa esittää kantansa puistoalueelle suunnitellun omakotitalokaavan rakennuspaikan osalta. Hallitus vastustaa suunnitelmaa, joka koskee omakotitalojen rakentamista puistoalueelle Kirannan alueella kaavamerkintä 85 asemakaavan mukaiseen alueeseen.

Taloyhtiön hallitus katsoo, että puistoalueen muuttaminen omakotitaloalueeksi ei ole taloyhtiön ja sen asukkaiden edun mukaista, eikä se sovellu alueen nykyisiin maankäyttötarpeisiin. Tällä hetkellä alueella sijaitsee arvokas viheralue, joka palvelee paitsi asukkaita myös laajempaa kaupunkikuvaa ja ekologisia tavoitteita. Muutokset puistoalueelle saattavat heikentää alueen viihtyisyyttä ja luontoympäristöä, joka on tärkeä osa asukkaiden elinympäristöä.

Lisäksi taloyhtiön hallitus muistuttaa, että aiemmassa yleiskaavaesityksessä oli esitetty samankaltaista suunnitelmaa, joka herätti huomattavaa vastustusta alueen asukkailta ja taloyhtiöltä. Vaikka suunnitelma on nyt hieman tarkistettu, perusongelmat, kuten puistoalueen luonteen muuttaminen ja mahdolliset ympäristövaikutukset, eivät ole saaneet riittävää huomiota.

Hallitus toivoo, että kaavoituksessa otetaan huomioon alueen asukkaiden ja taloyhtiön näkemykset sekä varaudutaan ympäristövaikutusten huolelliseen arviointiin ennen lopullisten päätösten tekemistä. Pyydämme, että tämä kannanotto otetaan huomioon kaavoitusprosessin seuraavissa vaiheissa.

3.15.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

As Oy Patokarsinan tontin edustalla oleva tila 851-415-9-75 on osoitettu Tornion yleiskaavan 2040 luonnoksessa osittain asuinkerrostalon alueeksi (AK) liittyen Kivirannantien muuhun AK alueeseen. Tornion yleiskaava 2040 on strategisen tason kaava, jonka käyttötarkoitusmerkinnät ovat ns. ”pääkäyttötarkoitusmerkintöjä” ja niiden rajausviivat ovat ohjeellisia. Käyttötarkoitusmerkinnät ja eri alueidenväliset rajat tutkitaan tarkemmin asemakaavassa kuitenkin niin, että yleiskaavan ohjausvaikutus yleispiiteisenä kaavana toteutuu.

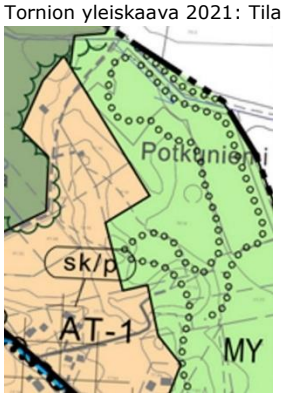
Mielipiteessä esiintuodut asiat ovat detaljitason kysymyksiä, jotka ratkaistaan asemakaavalla. Asemakaavalla tilan 851-415-9-75 alue voidaan yleiskaavan aluerajausten ohjeellisuuden perusteella osoittaa joko virkistykseen tai asuinrakentamiseen tai osin molempiin.

Mielipiteessä esiintuotu kanta on sinänsä ymmärrettävä alueella voimassa olevan, yli 50 vuotta vanhassa asemakaavassa (lääninhallitus hyväksynyt 25.9.1972) osoitetun maankäytön näkökulmasta, jossa ranta-alue on osoitettu puistoalueeksi (P). Toisaalta kaava on laadittu aikana, jolloin kaupungin linjana on ollut rantojen kategorinen osoittaminen virkistyskäyttöön keskeisellä kaupunkialueella riippumatta siitä, onko ranta-alueella ollut jo muuta maankäyttöä, kuten tässä tapauksessa jo 1950-luvulla muodostunut asuinkiinteistö. Tornion kaupunki ei aikoinaan kaavan laadinnan jälkeen kohtuullisessa ajassa lunastanut ko. kiinteistöä, minkä johdosta asemakaavan voidaan tulkita olevan vanhentunut jo 1980-luvun jälkipuoliskolta lähtien.

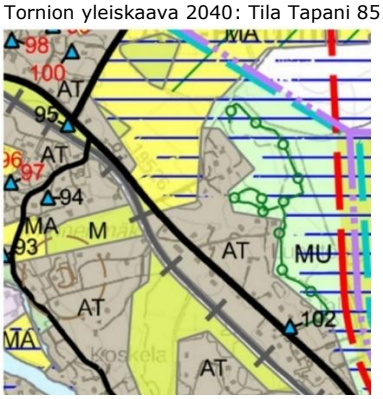
3.16 Mielipide 16

Tornion yleiskaavan 2021 tarkennusalueen Tornion keskeinen kaupunkialue + Raumo kartassa on Tammentien vasemmalla puolella vastapäätä Unikkopolkua merkitty maaperältään moreenipohjainen alue AT 1-alueeksi (ks. kartta alla). Vastaavaa ei ole havaittavissa Tornion yleiskaavan 2040 kartassa ko. kohdassa (ks. kartta alla). Tulisi saada AT alueeksi Tornion yleiskaavan 2040 tarkennusalueeseen 1:10 000 Keskeinen kaupunkialue Tornio+Raumo.

Tornion yleiskaava 2021: Tila Tapani 851-410-18-15

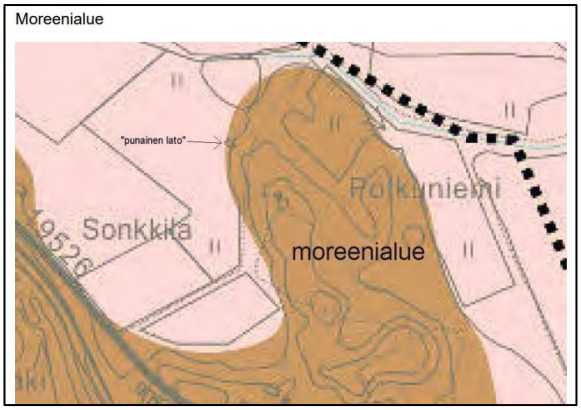

Tornion yleiskaava 2040: Tila Tapani 851-410-18-15

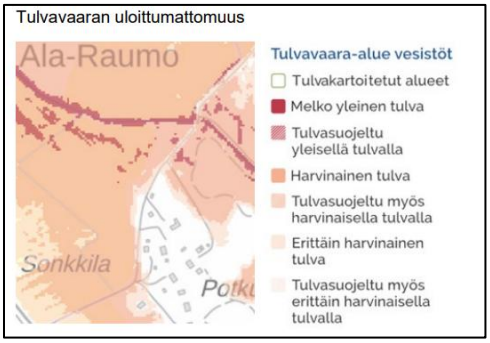

Perusteluina alueen AT-alueeksi merkitsemiselle
- alueen moreenipitoisuus (ks kartta alla)
- tulvavaaraisuus ei ulotu alueelle (ks kartta alla, sivustolta vesi.fi)

Moreenialue

Tulvavaaran uloittumattomuus

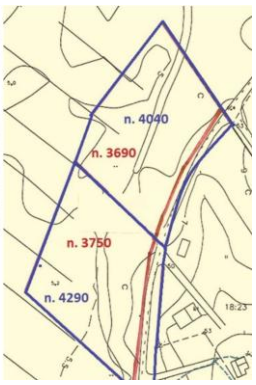

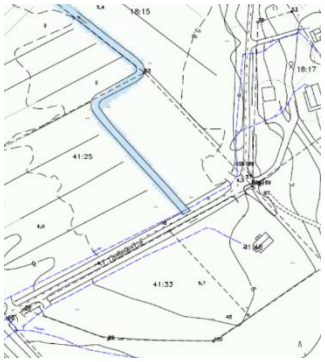
- maanomistajan halukkuus alueen saamiseksi tonttimaaksi AT-merkinnällä (ks kartta alla sekä tonttihahmotelmat)

tai Hahmotellut tontit voisivat olla pienempiäkin alaltaan, koska vaatimuksina 2000 tai 2500 neliömetriä riittävät viemäröidyllä/viemäröimättömällä alueella. Hahmotellut tontit ulottuisivat hieman niittymaalle, koska kasvimaan, perunapellon, marjapensaat tms. saisi sinne parhaiten. Rakennusmaan hyvyydestä kertoo myös puuvaltainen ilmakuva alueesta (ks. ilmakuva alla). Sähkön ja veden saamiseksi kaivuut onnistuvat, koska asutusta on 50-100 metrin etäisyydellä hahmotelluista tonteista (ks. kartta alla Tammentien vesikuluista toivotun AT-alueen lähelle)

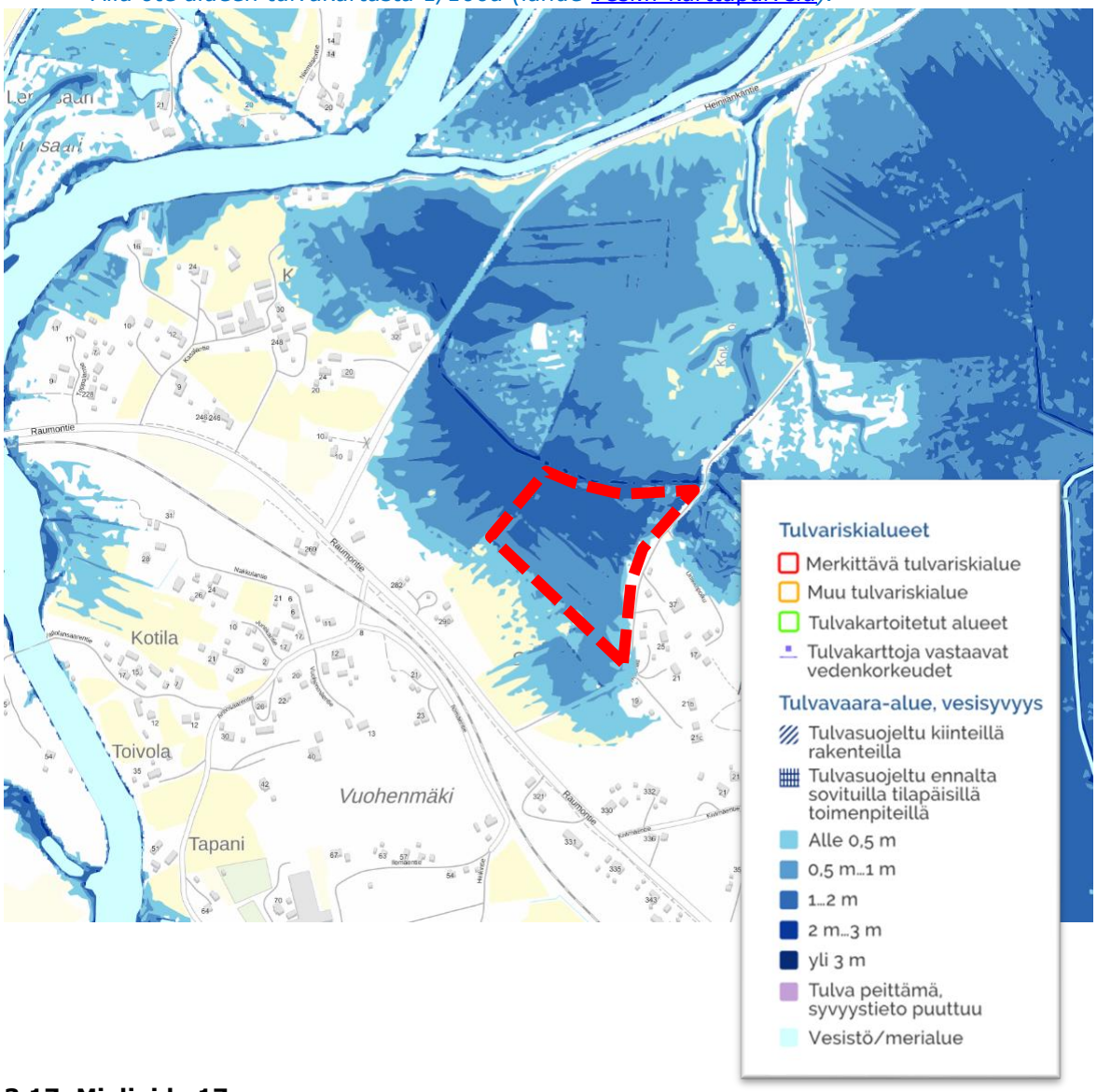
Puuvaltainen ilmakuva alueesta yllä
Tammentien vesikulut (sininen katkoviiva) ulottuvat toivotun AT-alueen tonttien lähelle eli 50-100 metrin päähän hahmotelluista tonteista.

3.16.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Tilan 851-410-18-15 TAPANI Tammentien länsipuolelle jäävä alue on selvästi tulvavaara-aluetta (ks. alla oleva kuva, johon ko. tilan alue on osoitettu punaisella katkoviivalla). Nykyinen viranomaisohjeistus ja alueidenkäyttölaki edellyttävät tulvavaaran huomioimista maankäytön suunnittelussa. Lupa- ja valvontaviraston (aiemmin ELY-keskus) ohjeistus on, että asumisen osalta on huomioitava vähintään 1/100a toistuva tulva. Teollisuusalueiden osalta on huomioitava tätäkin mittavampi mahdollinen tulvan laajuus (1/250a tai 1/1000a).

Alueen osoittaminen rakentamiseen ei ole perusteltua tulvavaaran vuoksi. Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

Alla ote alueen tulvakartasta 1/100a (lähde vesi.fi-karttapalvelu).

3.17 Mielipide 17

Tornio tekee vakavan rikkomuksen itseään ja Tornionjokivarren kuntalaisiaan vastaan, jos se kaavoittaa kauneimmat alueensa - kuten Karhakkamaan - tuulimyllyjen käyttöön.

3.17.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

3.18 Mielipide 18

Jag noterar i er generalplan för 2040 att ni tänkt bygga ut norra Torneå med flertalet vindkraftverksparker. Ni kommenterar detta med att turismen kan påverkas och att det på svenska sidan kan påverkas än mer om alla vindkraftparker byggs ut. Jag vill kommentera att om ni bygger ut vindkraften såsom den är planerad att göras på finska

sidan så kommer ni totalt ödelägga den unika dalgången som utgör Tornedalen. Det kommer inte finnas ett hus på svenska sidan som inte ser ett vindkraftverk. De allra flesta husen, eftersom de vetter mot Finland, kommer att se tiotals, kanske 100 vindkraftverk då i princip hela dalgången nu är projekterad. Det är ett svek mot era grannar att så fullständigt köra över invånarna. Låt oss komma ihåg att protesterna varit massiva från svenskt håll när ni började projektera Karhakkamaa. I de insamlingar som gjordes var motståndet 90 %. Därefter har det fyllts på mer och mer vindkraftsparker, till den grad att folk har tappat räkningen och helt enkelt inte kunnat följa med i alla projekt som är planerade.

Var förnuftiga och dra iallafall in vindkraftverken, minst 15 km från älven för att freda det unika Tornedalen.

Suomennos:
Minä huomaan yleiskaavassanne vuodelle 2040, että olette suunnitelleet laajentavanne Pohjois-Torniota useilla tuulivoimapuistoilla. Kommentoitte, että tämä voi vaikuttaa turismiin ja että Ruotsin puoli voi vaikuttua enemmän, jos kaikki tuulivoimapuistot rakennetaan. Haluan kommentoida, että jos rakennatte tuulivoiman suunnitellulla tavalla Suomen puolella, tulette täysin tuhoamaan ainutlaatuisen laakson, joka muodostaa Tornionlaakson. Ei tule olemaan yhtäkään taloa Ruotsin puolella, joka ei näkisi tuulivoimalaa. Koska useimmat talot ovat Suomen suuntaan, ne tulevat näkemään kymmeniä, ehkä 100 tuulivoimalaa, koska käytännössä koko laakso on nyt esitetyssä suunnitelmassa. Tämä on petos naapureitanne kohtaan, että näin täysin ylitätte asukkaat. Muistakaamme, että protestit ovat olleet massiivisia Ruotsin puolelta, kun aloititte suunnitella Karhakkamaata. Keräyksissä, joita tehtiin, vastustus oli 90 %. Sen jälkeen on tullut lisää ja lisää tuulivoimapuistoja, siihen määrään, että ihmiset ovat menettäneet laskut ja eivät yksinkertaisesti ole voineet seurata kaikkia suunniteltuja projekteja.

Olkaa järkeviä ja vetäytykää ainakin tuulivoimaloista, vähintään 15 km joesta, suojellaksenne ainutlaatuista Tornionlaaksoa.

3.18.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

3.19 Mielipide 19

En ole niin kauheasti perehtyny tähän Tornion yleiskaava 2040 aineistoon. Kylläkin näihin Tornion ns. vihreän siirtymän hankkeisiin. Onko sellainen kuvitelma, että meinaatte pelastaa koko maapallon näillä hankkeilla? Ottakaa jo järki käteen !! Maailmalla perustetaan kivihiilivoimalaitoksia täyttä häkää. Suomi ja Tornio ovat aika pieniä tekijöitä, jos on kuvitelma saada maapallon päästöt kuriin. Meinaatte pilata kauniit kulttuuriympäristöt aika halvalla.
Sivuillanne kerrotte mm. näin: ”Teollisuuteen ja energiantuotantoon varattujen alueiden vastapainona on tärkeää, että Torniossa on myös virkistymistä, vapaa-aikaa ja matkailua tukevia hiljaisia alueita kuten kattavia ulkoilureitistöjä, joiden kehittämistarpeet on tärkeää tuoda esille yleiskaavassa”
Jotenki nämä ns. energiahankkeet ovat ristiriidassa edellisen mietinnön kanssa. Mihin näitä alueita voidaan järjestää, kun meinaatte tehdä lähes koko Tornion pinta-alasta teollisuuslaitosten omaisen?? Samalla pilaatte monen ihmisen asumismukavuuden!! Ei muuta huomauttamista.

3.19.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

3.20 Mielipide 20

Niin kaavaselostuksessa kuin osallistumis ja arviointi suunnitelmassa on puutteelliset ja siten harhaan johtavat kuvat alueista jotka pyritään kaavoittamaan tuuliteollisuusalueiksi. Vaikutuksia elinolosuhteisiin ja matkailuun vähätellään. Matkailu on piristymässä Länsilapissa erityisesti Ylitornion ja pohjois-Tornion alueella, tuuliteollisuus tulee vaikuttamaan erittäin negatiivisesti niin Ruotsin Tornionjokilaakson, Ylitornion, kuin Tornion omaankin matkailuun.

Tuuliteollisuusalueille kaavoitetut alueet tai suunnittelu asteella olevat kaavoitukset ovat suuren tai kohtalaisen suuria sulfiittimaita. Tuuliteollisuuden rakentaminen vaatii mittavia kaivuu ja maan siirtotöitä jotka ovat omiaan vapauttamaan sulfitteja pyöröivään luontoon niin vesistöihin kuin kosteikkoihin. Nämä vapautuvat sulfaatit uhkaavat kallisarvoista luontoa suojelualueilla kuin myös heikentää Tornionjoen veden laatua ja vesiluontoa niin joessa kuin lähi merialueella.

Kaavan osallistumi- ja arviointisuunnitelma esittää johdattelevia mielipiteitä tuulivoima myönteisyydestä ja on valmis uhraamaan pohjoisen kylät ja niiden rauhan tuulivoiman alttarilla.

3.20.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Luonnosvaiheen kaavakartan ja kaavaselostuksen teemakarttojen tuulivoima-alueet osoitettiin sen hetkisten Torniossa vireillä olevien tuulivoimakaavojen kaava-alueen rajausten mukaisesti. Samoin on menetelty tehty nyt ehdotusvaiheessa kaavaehdotuskartan ja kaavaselostuksen suhteen.
Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

3.21 Mielipide 21

Kaavaan merkityt tuulivoima-alueet ovat kohtuuttoman isoja. Esimerkiksi Vinsanmaa ei ole maakuntakaavassa merkitty tuulivoimalle soveltuvaksi. Vinsanmaan välittömässä vaikutuspiirissä on yli 300 vakituista ja lähes 60 loma-asuntoa. Sen sijaan Arpelan ympäristö on merkitty maakuntakaavaan siten, että siellä pyritään kehittämään mm. matkailua ja rakentaminen tulee olla ympäristöön sopivaa. 300 metriä korkea tuulimylly ei tätä ole. Maakuntakaavassa on myös sanottu: "Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä". Vinsanmaan tuulivoimalat eivät täytä mitään näistä kriteereistä. Lisäksi Korpijärvi on merkitty kaavassa loma-asunnoille. Vinsanmaa on liian lähellä alueen asutusta ja loma-asuntoja.

3.21.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

3.22 Mielipide 22

Suunnittelussa yleiskaavassa on maininta, että tuulivoimalla ei ole vaikutuksia alueen matkailuun. Tämä ei pidä paikkaansa. Minulla on Mustassajärvessä matkailutila, vieraita meillä on käynyt useasta maasta. Kauimmaiset Tasmaniasta asti. Täällä on myös muita matkailuyrityksiä. Esim. Farmescape, Vonkavillage, Matkakoski. Myös airbnb asuntoja löytyy.
Voimaloille on suuret vaikutukset minun (ja muiden) matkailuyritykseeni. Markkinoimme pimeätä ja revontulia sekä Suomen puhdasta luontoa. Mutta suurten voimala-alueiden vuoksi valot tulisi näkymään juuri siellä suunnalla missä revontulet näkyvät. Tornionjokilaakso on myös yksi Suomen kansallismaisemista!
Tämä ei ole hyväksyttävää! Menetän luultavasti elinkeinoni näiden vuoksi.

3.22.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

3.23 Mielipide 23

Annan mielipiteeni Tornion yleiskaavasta, joka on surullista katseltavaa Tornion pohjois-osista. Meidän asukkaiden mielipide täytyy ottaa huomioon. Emme halua ehkä Suomen laajinta tuulivoima-aluetta naapuriimme. Näin laajalla alueella on vaikutuksia niin asumiseen kuin eliöstöön.
Suurten voimaloiden tärinä aiheuttaa terveysvaikutuksia. Lisäksi kiinteistöjen arvo tipahtaa. Kukaan ei halua muuttaa tänne. Suunnitelmat ovat aivan liian isot. Lisäksi tuulivoima-ala on maailmalla vaikeuksissa, kuten Suomessakin. Kaupungin on hölmöä laittaa munia vain yhteen koriin. Pahimmassa tapauksissa purkukustannukset jäävät kaupungin maksettaviksi. Alalla on monikansallisia yhtiöitä ja muita toimijoita, jotka eivät välttämättä ole niitä luotettavampia kumppaneita. Kaupungin tulisikin tarkistaa paremmin toimijoiden taustat.

3.23.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

3.24 Mielipide 23

Suuri osa kaupungin pinta-alasta suunnitellaan uhrattavaksi teollisten tuulivoimahankkeiden alttarille. Tämä ei ole todellakaan hyvä idea allaolevista syistä:

- vaarantavat kaupunkilaisten terveyden: infraääni kantautuu noin 20 km. Näin suuren ja monen voimalan vaikutusta ei ole vielä kukaan tutkinut. Asetatte kaupunkilaiset koekaniineiksi
- vaarantavat linnuston ja eläimistön
- pilaavat maisemat
- pilaavat virkistysalueet (metsästys, marjastus, moottorikelkkailu, hiihto, luonnon tarkkailu)
- pilaavat matkailuelinkeinon mahdollisuudet kehittymiseen
- vaarantavat kaupungin talouden: lyhyellä aikavälillä kiinteistöverotuloja voi tulla, mutta riski konkurssille on suuri (vrt. Piteån suuri konkurssiin mennyt tuulivoimatehdasalue). Tällöin purkukustannukset tulevat kaupungille lopulta, koska eivät torniolaiset maanomistajat monikaan kykene maksamaan satojen tuhansien purkukustannuksia

Alla vielä tieteellisillä vertaisarvioiduilla artikkeleilla täydennetty kirjoitus asiasta: "Tuulivoimaloiden aiheuttamat kuuluvat äänet ovat todistetusti haitallisia ihmisten terveydelle, infraäänen vaikutukset vaativat lisätutkimuksia Useimpien jopa 300 metriä korkeiden ja teholtaan 10 megawatin Tornionkin suunniteltujen teollisten mittaluokan voimalaiden pitkäaikaisia terveysvaikutuksia ihmisille ei tiedä kukaan, koska näin suuria tuulivoimaloita ei ole ollut pitkään toiminnassa missäänpäin maailmaa. Sen lisäksi torniolaisten alueiden terveysvaikutuksia on tutkittu, ei kovin laajamittaisesti, mutta kuitenkin. Synkistä tutkimusten vähyyteen on osittain varmastikin se että rahoittajia ei tahdo löytyä, tuulivoimateollisuus ei itse tällaisia tutkimuksia kustanna koska se ei sovi nykyisin "ilmastonmuutoshätätilassa" vallalla olevan vihreiden poliittisten vakaumuksien maan ns. yleiseen mielipiteeseen. Koska tuulivoimaa on ehdokkaiden voimakkaasti muutenkaan saatettaman Torniota ja sinänsä kannatettavaa, sitä ei kritisoida eikä sen jo tunnetuista haittavaikutuksista kirjoiteta. Puhumattakaan siitä että otettaisiin esille mahdollisesti todella vakavat ja jopa kymmenien kilometrien päähän ulottuvan infraäänen vaikutukset ihmisten terveyteen.

Paitsi että teollisen mittaluokan tuulivoimalat pilaavat maiseman, ne saastuttavat pyöriessään ympäristöään sekä kuuluvalla että kuulumattomilla ääniaaltoilla, siipien varjosta tulevalla välkkyvaikutuksella ja maanvärähtelyllä. Kuultavien ääniaaltojen terveyshaitoista on jo paljon vertaisarvioituja tieteellisiä tutkimuksia, mm. Uudessa Seelannissa tehty tutkimus^1, jossa verrattiin tuulivoimaloiden läheisyydessä asuneiden terveyttä vertailukohteessa asuneiden terveyteen WHO:n mittariston mukaan. Tutkimuksessa havaittiin tilastollisesti merkittäviä eroja unen laadussa ja ympäristön kokemisessa rauhalliseksi.

Mutta ihmiskorvaan kuulumattoman äänen eli infraäänen vaikutuksia terveyteen ei tunneta vielä tarpeeksi. Esimerkiksi Saksan 118. lääkäripäivät vuonna 2015 vaativat Saksan hallitukselta lisätutkimuksia liittyen teollisen mittakaavan tuulivoimaloiden infraäänien (alle 20 Hz) ja matalien äänen (alle 100 Hz) vaikutuksesta ihmisterveyteen.^2 Myös suomalainen Työ-ja elinkeinoministeriön raportti toteaa että asiaa koskevia tutkimuksia on niin vähän, ettei pitkäaikaisen altistumisen haittoja voida sulkea pois.^3 Kiistanalaista VAD-tautia, eli pitkäaikaisen infraäänelle altistumisen johdosta puhkeavaa tautia pitkään tutkineneen portugalialaisen professori Mariana Alves-Pereiran henkilökohtaisen mielipiteen mukaan hän ei itse asuisi 20 km lähempänä tuulivoimaloita.^4 Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sisältävän ennaltavarautumisen periaatteen^5 mukaan tähän periaatteeseen voidaan vedota silloin, kun jostakin ilmiöistä, tuotteesta tai menettelystä voi tieteellisesti ja objektiivisesti arvioituna aiheutua vaarallisia vaikutuksia eikä riskiä voida tämän arvioinnin perusteella määritellä riittävän varmasti. Mielestäni tässä

ko. tapauksessa tulisikin tätä periaatetta soveltaa siten että nämä uudet erittäin suuret teollisen mittakaavan tuulivoimalat sijoitettaisiin kauas Perämeren rannikolle tekosaarille, jossa etäisyys lähimpiin asutuksiin ja kesämökkeihin olisi vähintään 10 km, mieluiten 20 km.

Suhteellisen lyhyen käyttöiän, 20 vuotta, jälkeen torniolaisilla olisi käsillään yli 14.000 tonnia tuulivoimaloiden lapojen kierrätykseen kelpaamatonta kaatopaikkajätettä (yksi 10 MW:n tuulivoimalan siipi painaa 35 tonnia, 3 lapaa, 140 voimalaa suunnitteilla). Tuulivoimaloiden purkukustannukset voivat pahimmillaan tulla maanvuokraajan vastuulle ja jos maanvuokraaja ei niitä pysty hoitamaan, tulevat ko. kustannukset kaupungin vastuulle.^6 140 tuulivoimalan purkukustannukset olisivat noin 8,4 - 16,8 miljoonaa tuulivoimayhdistyksen arvion mukaan ja 42 - 56 miljoonaa euroa tuulivoimaa vastaan Tuulivoima-kansalaisyhdistyksen mukaan. Eikä tuulivoimayhtiötä edes maanvuokrauksesta kuitakaan lainkaan reilulta, vaan eneneämminkin nimellistä esim. 1.4 miljoonaa vuodessa liikevaihtoa vuodessa tekevän 10 MW:n tuulivoiman maanvuokrausta tarjotaan vain 8000 euroa vuodessa.

Mutta tulisiko tähän tuulivoiman rakentamiseen lähteä lainkaan mukaan? Entäpä jos rohkeimmat ennusteet fuusioenergian tieteellisenä^7 pitävät paikkansa ja meillä on käytössä lähes päästöön fuusio nytkäsi Fless-voimaa turvallisesti taloudellisesti kannattava energiamuoto jo tämän vuosikymmenen lopussa?

(viitteet löytyvät alkuperäisestä mielipiteestä)

3.24.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

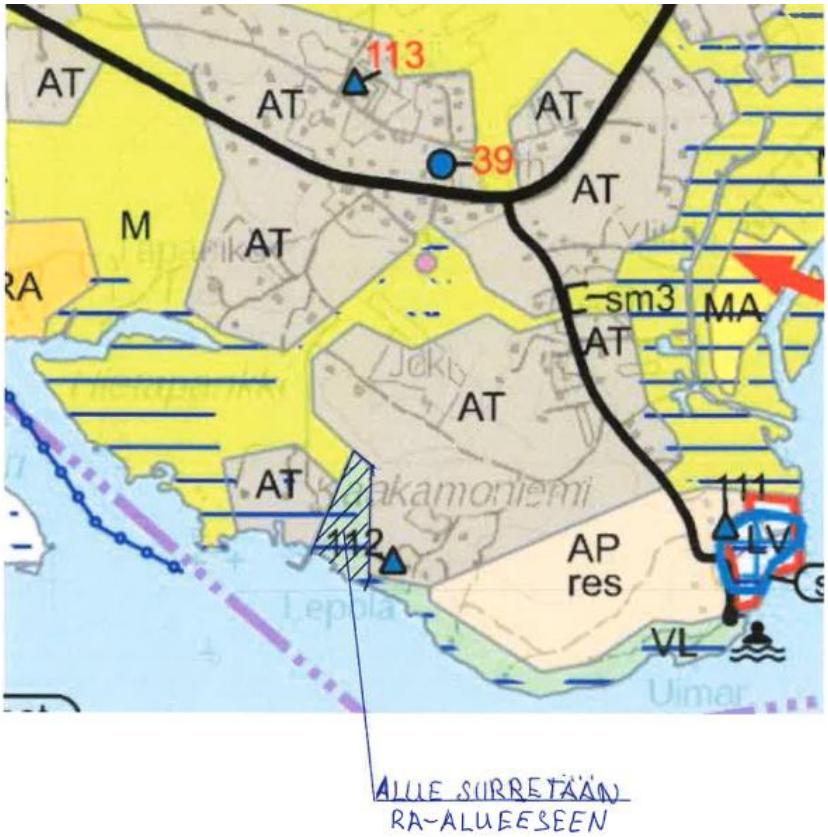
Katso yhteisvastine tuulivoimasta (kohta 5).

4 MUUT LUONNOSVAIHEEN NÄHTÄVILLÄ OLON ULKOPUOLISET MIELIPITEET

4.1 Mielipide 24 (yht. 3 nimeä)

Mielipide koskee Kaakamon yleiskaava-osaa Tila: 851-413-53-1 Koivula.
Mielipide: Liitekartan mukainen alue siirretään VL-alueesta RA-alueeseen.
Perustelut:

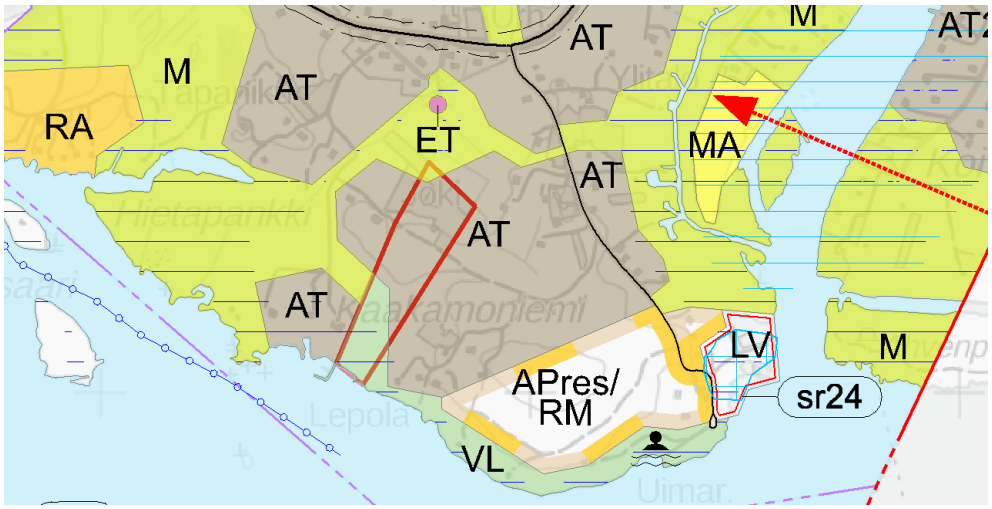
- Jauholan jaossa (kantatilat Joki ja Tapani) vuonna 1978 sovittiin, että kaikille jaetaan Murhakarin nokan ja Ailinpietin rajan väliin rantatontti, jolle olisi mahdollista rakentaa rantasauna tai kesäasunto.
- Rantatonteista on enää kaksi rakentamatta, toinen niistä on meidän. Joten ei ole meitä kohtaan oikeudenmukaista merkitä VL-alueeksi ainoata rantatonttiamme ja tilan arvokkainta osaa.
- Karttaan merkitty tontti on merkitty alavaksi alueeksi. On kuitenkin huomioitava että viereiselle tontille 851-413-57-7 on vuonna 2018 rakennettu omakotitalo. Meidän tonttimme onä samassa korkeudessa kuin edellä mainittu tontti. Tonttia on tosin nostettu talon kohdalla reilu metri. Kun rakennamme, niin pystymme nostamaan rakennuspaikan samaan korkeuteen.
- Lähivirkistysaluetta on turha laajentaa yksityisille rannoille. Alueella rannat on lunastettu veteen asti. Kaupungin omistaman AP alueen edessä on rantaa yli 500 metriä ja se varmaan riittää kaakamolaisille lähivirkistysalueeksi. Kannattaa myös huomioida se että kaupunki on myöntänyt €20.000 Kaakamonniemen uimarannan kunnostamiseen (työt jo käynnissä). Uimaranta yksistään todennäköisesti on riittävä Kaakamon lähivirkistysalueeksi.

4.1.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Kaavoituksessa on huolehdittava riittävien ja toisiinsa kytkeytyvien viheralueiden säilymisestä. Alueidenkäyttölain mukaan (AKL 39 §) yleiskaavoituksessa on huomioitava yhdyskuntarakenteen ekologinen kestävyys sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Kaakamoniemen ranta on osoitettu kaavassa virkistysalueeksi, josta tulee säilyä viheryhteys myös luoteeseen, Hietapankin maa- ja metsätalousalueen suuntaan. Mielipiteessä toivottu muutos estäisi tämän. Koivulan tilan (851-413-53-1) pohjoisosiin sijoittuu nyt laadittavassa yleiskaavassa runsaasti AT-aluetta ja tilan rannanpuoleinen alue on tulva-aluetta, jonne ei muutoinkaan tule rakentaa. Suurin osa Koivulan tilasta on siis jo AT-aluetta. Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

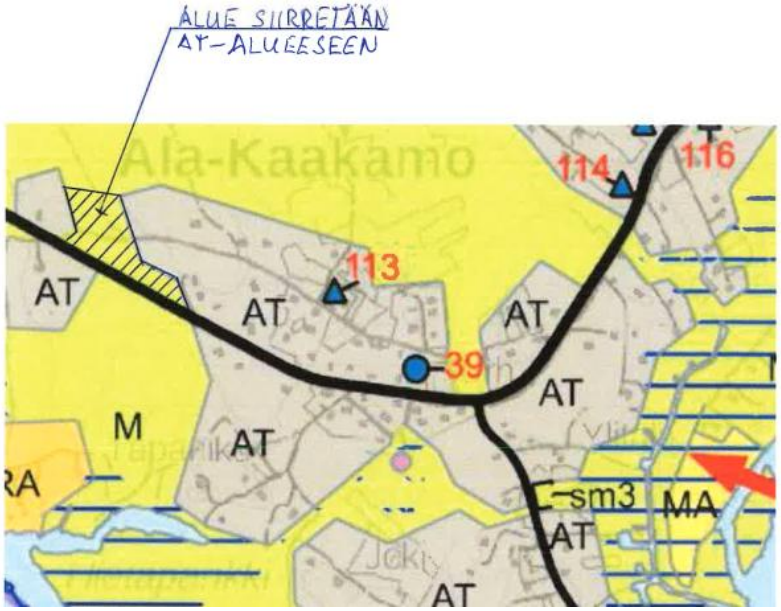
Alla kuva kaavaehdotuksen käyttötarkoitusalueista, johon Koivulan tila (851-413-53-1) on rajattu punaisella.

4.2 Mielipide 25 (yht. 3 nimeä)

Mielipide koskee Kaakamon yleiskaava-osaa Tila: 851-413-59-0 Varvikko
Mielipide: Liitekartan mukainen alue siirretään M-alueesta AT-alueeseen.
Perustelut:

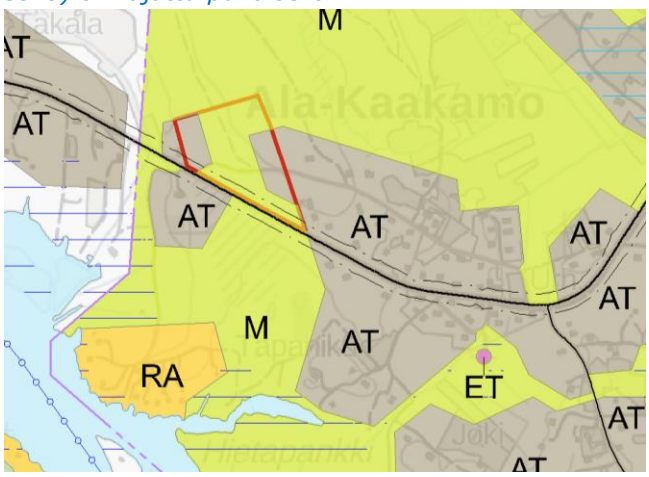
- Alue on kuivaa kangasta, joka soveltuu hyvin rakentamiseen.
- Alueen läpi kulkee Tarkan tie ja etelälaidassa Laivaniementie. Tiet ovat päällystettyjä.
- Vesijohto kulkee Laivaniementien eteläpuolella.

4.2.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:
Kaavoituksessa on huolehdittava riittävien ja toisiinsa kytkeytyvien viheralueiden säilymisestä. Alueidenkäyttölain mukaan (AKL 39 §) yleiskaavoituksessa on huomioitava yhdyskuntarakenteen ekologinen kestävyys sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Tila 851-413-59-0 on itä- ja länsilaidaltaan jo AT aluetta. Tilan halki tarvitaan pohjois-eteläsuuntainen viheryhteys, jonka leveys määrittyy tarkemmalla suunnittelulla (esim. osayleiskaava). Aivan Laivaniementien rajalla rakentamisen estää tieliikenteen melualue. Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

Alla kuva kaavaehdotuksen käyttötarkoitusalueista, johon Koivulan tila (851-413-59-0) on rajattu punaisella.

4.3 Mielipide 26

Minun nimi on (nimitiedot poistettu) ja mie omistan Kaakamossa tilan Marjaniemi Rno: 30:26 ja siihen kuluu myös merenranta. Kuulostaa kyllä aivan hullulta, että aikoinaan rahalla ostetut maat ja rannat nyt kaupunki alkaa sosialisoida. Tätähän on yritetty jo aiemmin, mutta se ei ole mennyt läpi. Toivottavasti ei mene nytkään. Tulen vastustamaan tätä esitystä niin pitkään kuin mahdollista. Kuulin tästä asiasta täällä asuvalta naapuriltani, koska eihän tule käytyä lukemassa kaupungintalolle siellä olevia julisteita. Jos tästä aiheesta järjestetään myöhemmin kuulemistilaisuus, toivon että siitä ilmoitetaan minulle kirjallisesti.

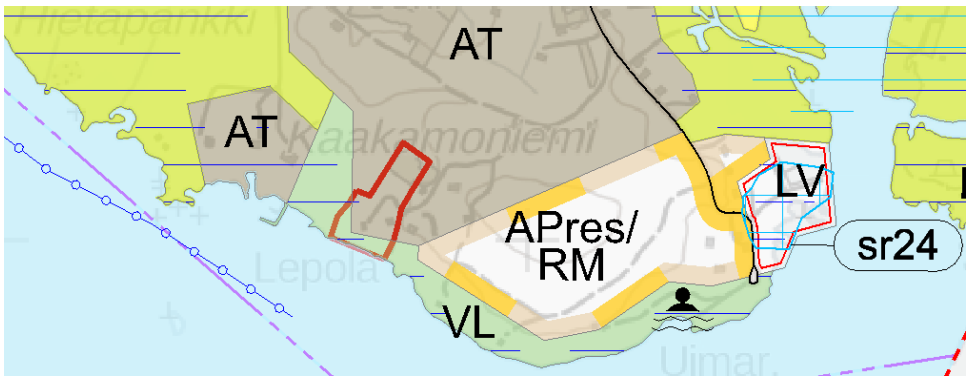
4.3.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Kaavoituksessa on huolehdittava riittävien ja toisiinsa kytkeytyvien viheralueiden säilymisestä. Alueidenkäyttölain mukaan (AKL 39 §) yleiskaavoituksessa on huomioitava yhdyskuntarakenteen ekologinen kestävyys sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Kiinteistö 851-413-30-26 sijoittuu suurimmaksi osaksi AT-alueelle (ks. alla olevan kuvan punainen rajaus). AT-alueen ja vesialueen väliin on osoitettu yleiskaavassa vihervyöhyke strategisen tason jatkuvan ja toisiinsa kytkeytyvän viherverkoston aikaansaamiseksi. Nyt laadittava strateginen kaava vastaa pääperiaatteiltaan tilan 851-413-30-26 osalta vielä voimassa olevaa Tornion yleiskaavaa 2021. Mielipide ei aiheuta muutoksia kaavaan.

Tornion yleiskaavan 2040 valmisteluvaiheessa (kaavaluonnos) järjestettiin yleisötilaisuus 26.2.2025, josta tiedotettiin Tornion kaupungin nettisivuilla ja Lapin Kansassa lehti-ilmoituksella. Lisäksi tiedotus Ruotsin puolelle on hoidettu Espoon sopimuksen (kansainvälinen kuuleminen) mukaisesti. Myös ehdotusvaiheen nähtävillä olon aikana järjestetään yleisötilaisuus, josta tiedotetaan vastaavasti. Tässä kaavatyössä tehty tiedottaminen vastaa alueidenkäyttölain 62 §:n ja MRA 30 §:n vaatimuksia. Tornion yleiskaava 2040 on koko kaupungin alueen käsittävä yleiskaava ja kaavan osallisia on valtavasti, jonka vuoksi yksittäisten osallisten tiedottaminen ei ole kunnan resurssien puitteissa mahdollista.

Alla kuva kaavaehdotuksen käyttötarkoitusalueista, johon tila 851-413-30-26 on rajattu punaisella.

4.4 Mielipide 26

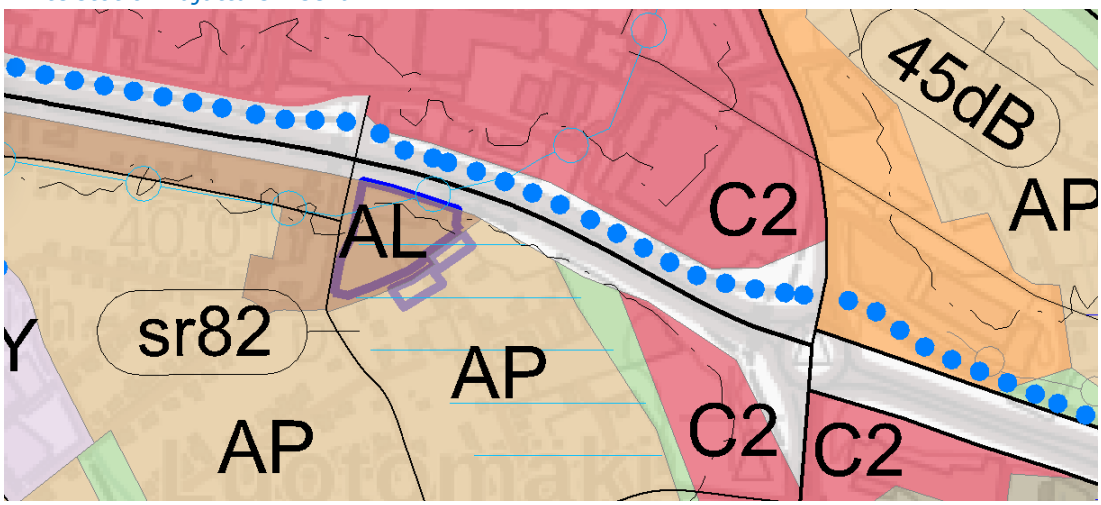
Tornion yleiskaavan päivitykseen haluaisimme vaikuttaa Luotomäellä kaava-alueella 851-283 ainakin seuraavien N.Mäenalanen Oy omistuksessa olevien kiinteistöjen osalta:
851-14-3-4 (Kemintie 54, Luotomäenkatu 1)
851-14-4-2
851-14-2-3 (Luotomäenkatu 3)
851-14-2-19

Haluaisimme ehdottomasti niissä olevan kaavan pysyvän ennallaan tai vähintään C2-luokassa, jottei suunnitelmiemme mukainen liikekiinteistön kehittäminen ja uuden rakentaminen vaikeutuisi. Nytkin on alkamassa projekti, jossa Tornioon saataisiin mahdollisesti uusi kaupallinen toimija, mutta kerrostalokaava ei sopisi tämän yhtälön kanssa ollenkaan. Kuulimme, että asiaan pystyy vielä vaikuttamaan, toivottavasti näin on.

4.4.1 KAAVAN LAATIJAN VASTINE:

Mielipiteessä mainituista kiinteistöistä suurin 851-14-3-4 (Kemintie 54, Luotomäenkatu 1) oli osoitettu yleiskaavaluonnoksessa ja edelleen yleiskaavaehdotuksessa AL-merkinnällä, mikä sallii alueella liikerakentamisen myös jatkossa. Muut mielipiteessä mainitut pienemmät kiinteistöt rajautuvat selkeästi Luotomäenkadun olemassa olevaan asutukseen (AP), joka on myös osa Luotomäen paikallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista aluekohdetta (sr82). Ympäristöarvojen ja Luotomäenkadun pientaloasutuksen asuinviihtyisyyden turvaamiseksi kiinteistöjen 851-14-4-2, 851-14-2-3 ja 851-14-2-19 käyttötarkoituksen muutokselle liikerakentamiseen ei ole perusteita. Yleiskaavan merkinnät noudattavat myös ko. kiinteistöjen alueella olevan asemakaavan periaatteita.

Alla kuva kaavaehdotuksen käyttötarkoitusalueista, johon mielipiteessä mainitut kiinteistöt on rajattu sinisellä.

5 YHTEISVASTINE TUULIVOIMASTA

Yleiset perustelut tuulivoimalle

Tuulivoima lisää puhtaan ja uusiutuvan energian tuotantoa, mikä tukee Tornion kaupungin ilmastotavoitteita. Tornion kaupungin tuorein strategia (Maailmanluokan rajakaupunki 2030) on hyväksytty kaupunginvaltuustossa vuonna 2022, ja sen visio-osuudessa on nostettu esille uusiutuvan energian käyttö.

Tuulivoima ja maakuntakaavan ohjausvaikutus

Tornion kaupungin alueella on voimassa Länsi-Lapin maakuntakaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 19.2.2014. Maakuntakaava on jo suhteellisen vanha, se ei vastaa tuulivoimarakentamisen osalta viimeaikaista yhteiskuntakehitystä.

Ympäristöministeriö on päivittänyt ohjeistustaan ja vuonna 2016 julkaistun (Tuulivoimarakentamisen suunnittelu, 5/2016) ohjeen mukaisesti maakuntakaavoituksen tehtävänä on tuulivoimarakentamisen kokonaisuuden ohjaaminen. Länsi-Lapissa ei siis ole voimassa tuulivoimaa kokonaisvaltaisesti käsittelevää maakuntakaavaa, jolloin kuntakaavoissa on mahdollista osoittaa seudullisesti tai maakunnallisesti merkittäviä tuulivoima-alueita.

Seudulliset selvitykset tuulivoimasta ja vaikutusten arviointi

Koska maakunnallinen tuulivoimarakentamisen kokonaisohjaus puuttuu Lapin alueelta, Lapin liitto on teettänyt Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen 2023-2024. Selvityksessä tutkittiin täysin uusien tuulivoima-alueiden sijoittumista eri valintaperustein Lappiin.

Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksessä 2023–2024 on tunnistettu maakunnallisesti merkittäviä potentiaalisia tuulivoima-alueita. Selvityksessä Tornion alueelle tunnistettiin yksi potentiaalinen tuulivoima-alue ja yksi uusi aurinkovoimalle potentiaalinen alue. Ko. selvityksessä tuulivoimapotentiaaliseksi alueeksi ei osoitettu tuolloin julkisesti vireillä olleita tuulivoimaloiden alueita, koska niiden osalta oli jo meneillään yksityiskohtaisempi suunnittelu ja vaikutusten arviointi.

Nyt laadittavassa Tornion strategisessa yleiskaavassa on osoitettu jo laaditut tuulivoimakaavat (Kitkiäisvaara, Röyttä) omalla merkinnällään. Muut vireillä olevat tuulivoimaosayleiskaavojen alueet on osoitettu ”selvitteillä oleviksi mahdollisiksi tuulivoima-alueiksi”, jonka kaavamerkintä edellyttää seudulliseen vaikutusten arviointiin sekä varmistamaan kokonaisuuden kannalta riittävät ekologiset yhteydet. Vaikutusten arviointi nimenomaan tarkemman osayleiskaavoituksen yhteydessä on järkevää, sillä hankkeissa toteutetaan osayleiskaavoituksen kanssa samanaikaisesti laaja ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) vaihtoehtoineen.

Tornion strategisen tason yleiskaavassa vaikutusarviointi tehdään yleispiirteisesti kaavataso huomioiden.

Tuulivoima-alueiden sijainti ja laajuus

Tuulivoimalat on sijoitettava riittävän etäälle ns. häiriintyvistä kohteista kuten asumisesta mm. tuulivoimaloiden aiheuttaman melun ja välkkeen suhteen. Tämä johtaa siihen, että tuulivoiman kannalta potentiaalisimmat alueet sijaitsevat harvaan asutuilla alueilla, ja Tornion tapauksessa kaupungin pohjoisosissa.

Useissa mielipiteissä todetaan, että Tornion strategisessa yleiskaavassa osoitetut tuulivoima-alueiden varaukset ovat liian laajoja. Tornion strategiseen yleiskaavaan osoitetut mahdolliset tuulivoimaloiden alueet on esitetty vireillä olevien tarkempien hankeosayleiskaavojen kaava-alueen rajausten mukaisina. Laaja kaava-alueen rajaus ei tarkoita sitä, että voimaloita sijoitetaan koko laajalle kaava-alueelle. Esimerkiksi Karhakkamaan, Martimon ja Haapamaan tuulivoimahankkeiden osalta on sovittu, että voimalasijoittelu tehdään niin, että Tornion alueelle muodostuu kaksi tuulivoimasta vapaata lounais-koillis-suuntaista ekologista vyöhykettä. Ko. ekologiset vyöhykkeet on esitetty myös Tornion strategisessa yleiskaavassa. Osayleiskaavojen laadinnan yhteydessä tehtävät selvitykset huomioidaan hankkeiden jatkosuunnittelussa ja lopullisen laajuuden määrittelyssä. Esimerkiksi Rovavaaran tuulivoimahankkeesta on luovuttu kokonaan alueelle tehtyjen tarkempien selvitysten myötä.

Tuulivoima ja maisemavaikutukset

Tuulivoimaloilla on kiistatta maisemavaikutuksia, sillä voimalat erottuvat kokonsa ja muotonsa puolesta ympäristön perinteisistä elementeistä. Tuulivoimapuistojen näkyvyyteen vaikuttavat mm. tuulivoimaloiden koko, rakenne, mahdollinen huomioväritys ja valaistus, voimaloiden lukumäärä ja ryhmittely voimala-alueella, voimaloiden sijaintipaikan maastonmuodot sekä sääolosuhteet.

Tuulivoimaloiden aiheuttamien visuaalisten vaikutusten kokeminen on subjektiivista ja sen vuoksi mm. vaikutusten merkittävyyden ja vaikutustavan arvioiminen on haastavaa. Tuulivoimalat eivät välttämättä aiheuta merkittäviä maisemavaikutuksia, vaikka niiden aiheuttama visuaalinen muutos olisikin huomattava. Maiseman muuttumista ei voi suoraan luokitella haitalliseksi vaikutukseksi. Maankäytön aiheuttamia muutoksia tapahtuu maisemassa jatkuvasti.

Tuulivoimahankkeiden maisemavaikutukset arvioidaan yksityiskohtaisemmin tuulivoimahankkeiden ympäristöarviointimenettelyissä sekä osayleiskaavoituksessa. Tornion yleiskaavan 2040 maisemavaikutusten arviointi kaavan strateginen luonne huomioiden yleispiirteistä, sillä yleiskaavassa 2040 ei määritetä voimalasijainteja eikä voimalamääriä. Tarkemmissa osayleiskaavoissa on mahdollista tehdä maisemavaikutuksia lieventäviä muutoksia voimasijoitteluun ja voimalamääriin.

Tuulivoima ja matkailu

Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksessä 2023-2024 on arvioitu, että tuulivoiman vaikutus alueen matkailuimagoon riippunee siitä, miten matkailijat subjektiivisesti kokevat tuulivoiman matkailumaisemassa. Toisille maisemassa erottuva tuulivoimala on merkki luonnontilaisuuden menettämisestä ja toisille tuulivoima kertoo kestävästä matkailusta ja uusiutuvan energian tuotannosta. Vaikutuksen merkittävyys suhteessa matkailuun riippuu siitä, mikä alueen matkailun vetovoiman keskiössä on. Mitä riippuvaisempi matkailu on maisemasta ja luonnosta sitä suuremmat voivat mahdolliset vaikutukset matkailuun alueella olla.

Tornion yleiskaavan 2040 selostukseen on täydennetty kaupungin pohjoisosiin osoitetun tuulivoimapotentiaalin yleispiirteisiä vaikutuksia matkailuun.

Tuulivoima ja melu

Tuulivoimahankkeet edellyttävät strategista yleiskaavaa tarkemman ja yksityiskohtaisemman yleiskaavaan laadintaa (AKL 77a §). Tarkempien, ns. hanketuulivoimayleiskaavojen laadinnan yhteydessä selvitetään mm. tuulivoimaloiden meluvaikutukset melumallinnuksilla. Tuulivoimaloiden tarkemmassa hankeosayleiskaavassa on huolehdittava, etteivät valtioneuvoston asetuksen (1107/2015) mukaiset melun ohjearvot ylity asutuksen tai loma-asutuksen osalta.

Tuulivoiman terveysvaikutukset, infraäänet

Lukuisissa infraääniin liittyvissä tutkimuksissa ei ole voitu osoittaa selkeää syy-seurausuhdetta infraäänen ja terveyshaitan synnyn välillä eikä tuulivoimasta peräisin olevasta ympäristömelusta ja infraäänistä aiheutuvista terveyshaitoista ole tieteellistä näyttöä. Tuulivoiman ja infraäänien välisen terveyshaitan syntymisen syy-yhteyttä ei voitu osoittaa myöskään tutkimuksessa, jossa hyödynnettiin pitkäaikaismittauksia, kyselytutkimuksia ja kuuntelukokeita.

Jäävaara ja happamat sulfaattimaat

Tuulivoimaloiden jäävaara on yksityiskohtaisempien hankeosayleiskaavoissa huomioitava asia, joissa tuulivoimaloiden ja kaavassa osoitettavien ulkoilureittien välille jätetään riittävä etäisyys.

Kaavan yleismääräyksissä on määräys happamien sulfaattimaiden huomioimisesta.

Tuulivoima ja purkukustannukset

Tuulivoimahankkeen toiminnan lopettaessa, purkutöissä ja jätteiden kierrätyksessä noudatetaan sen hetkistä lainsäädäntöä ja viranomaismääräyksiä. Voimaloiden purkamisesta vastaa voimalan purkuhetken omistaja. Omistaja budjetoi voimaloiden purkamisen omassa

taloudessaan, mutta voimaloille perustetaan myös purkuvakuus, jolla turvataan voimaloiden purkaminen äärimmäisessä tilanteessa, kuten omistajan ollessa maksukyvytön. Käytöstä poistetut voimalat voidaan myydä edelleen energiantuotannossa käytettäviksi ja koska valmis infrastruktuuri houkuttelee uusia toimijoita, myös tuulivoimalle kaavoitetuilla ja rakennetuilla alueilla on jälkimarkkinat. Uusi toimija vastaa tällaisessa tapauksessa vanhojen voimaloiden purkamisesta, mikäli vanha omistaja ei sitä tee.

6 LIITTEET

6.1 Meri-Lapin ympäristölautakunnan lausunto tekeillä yleiskaavan maa-aineiston ottoaluista 17.3.2026 §26.

Ote pöytäkirjasta

Tornio

Meri-Lapin ympäristölautakunta	§ 26	17.03.2026

Lausunto Tornion yleiskaavaan 2040 luonnosvaiheeseen koskien maa-ainesten ottoalueiksi (EO) esitettäviä alueita

MELAYMP 17.03.2026 § 26
3496/10.02.02/2023

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@tornio.fi)
Lotta Mattila, ympäristötarkastaja, puh. 040 770 3239

Tornion yleiskaavan laatija, Rambollin projektipäällikkö pyytää Meri-Lapin ympäristölautakunnalta lausuntoa Tornion yleiskaavan 2040 osoitettaviin maa-ainesten ottoalueisiin (EO) liittyen (liite 1). Lausuttava aineisto sisältää EO-alueista koostetun teemakarttakuvan sekä alustavat ehdotusvaiheen kaavakartan ja merkinnät. Tiedot eivät ole vielä julkisia.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (2.6.2023, päivitetty 17.12.2024, liite 2) mukaan tavoitteena on laatia koko kaupungin kattava Tornion yleiskaava 2040, joka tulee olemaan ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii Tornion kaupungin alueella Meri-Lapin ympäristölautakunta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on lupaviranomainen sekä valvontaviranomainen maa-aineslain (555/1981) mukaisissa asioissa. Maa-aineslain tavoitteena on maa-ainesten otto ympäristön kestävää kehitystä tukevalla tavalla. Maa-aineslain (555/1981) 3 §:n mukaan maa-aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista tai tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantuminen, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa. Lisäksi Ympäristöministeriö linjaa oppaassaan maa-ainesten ottamisen sääntelystä ja järjestämisestä, jota pidetään valtakunnallisena ohjeistuksena maa-ainesten ottamistoiminnassa (Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön, Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30).

Liitteet

Lausuntopyyntö, liite 1
Tornion yleiskaavan 2040 osallistumis- ja arviointisuunnitelma (2.6.2023, päivitetty 17.12.2024), liite 2

Lausunnoksi ehdotetaan seuraavaa:

Lausuntopyynnössä mukana olleessa teemakartassa esitetään, että Tornion yleiskaavassa 2040 maa-ainesten ottoalueiksi (EO) osoitettaisiin seuraavat kohteet (lueteltuna etelästä pohjoiseen): Kallinkangas, Muhonmaa, Laivakangas, Käärmekangas, Rahkosenkangas, Konttikoskenkummut, Pohjukanmäki, Ristimaa, Peurakalliot, Kalkkimaa, Tynnyrikumpu, Rantamaa, Hanhirova, Häkkisenmäki, Puolahuhta, Vonkavaara ja Virkamaankangas.

Edellä mainituista alueista jokaisella on ollut maa-ainesten ottamistoimintaa, tai on voimassa oleva maa-aineslupa hiekan tai soran ottamiseen tai maa-aines- ja ympäristölupa (yhteislupa) kalliokiviaineksen ottamiseen, louhintaan ja murskaukseen. Kuitenkin Ristimaan ja Kalkkimaan alueiden osalta toiminnan on luvittanut Aluehallintovirasto (nyk. Lupa- ja valvontavirasto) eikä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Meri-Lapin ympäristölautakunta lausuu alueista, joilla ei ole maa-aineslain mukaisen lupa- ja valvontaviranomaisen näkemyksen mukaan lain mukaisia edellytyksiä maa-ainesten ottamistoimintaan, eikä niitä tulisi varata maa-ainesten ottamisalueiksi Tornion yleiskaavassa 2040. Tornion yleiskaavaan 2040 voisi lisätä Rajakankaan alueen, missä sijaitsee kaksi kalliolouhosta ja maa-ainesten ottamistoimintaa on ollut alueella jo pitkään.

Luokitellut pohjavesialueet

Tornion yleiskaavan 2040 ehdotusvaiheen karttakuvassa Laivakankaan EO-alueeksi on rajattu Santamäentien ja voimalinjan välinen maa-ainesten ottoalue. Kyseinen alue sijoittuu Laivakankaan (1285110) muulle vedenhankintaan soveltuvalle pohjavesialueelle, joka on luokassa 2. Laivakankaan luokitellulla pohjavesialueella on useita tutkittuja vedenottamopaikkoja ja niiden yhteenlaskettu antoisuus on merkittävä. Laivakankaan alueella tehdyn laajamittaisen maa-ainesten ottotoiminnan seurauksena pohjaveden pinnan päällä oleva suojakerrospaksuus on paikoin erittäin ohut, alle 2 metriä. Valtakunnallisen ohjeistuksen mukaan tutkittujen vedenottamopaikkojen lähisuojavyöhykkeille ei tule avata uusia ottamisalueita ja olemassa olevilla ottamisalueilla suojakerros on vähintään 6 metriä. Tutkittujen vedenottamoiden kaukosuojavyöhykkeillä suojakerroksen paksuus tulee olla vähintään 4 metriä, ja tutkittujen vedenottamoiden suoja-alueiden ulkopuolella pohjavesialueella suojakerroksen paksuus tulee olla vähintään 3–4 metriä.

Tornion yleiskaavan 2040 ehdotusvaiheen karttakuvassa Rahkosenkankaan EO-alueeksi on rajattu pitkän suorakulmion mallinen alue, joka sijaitsee kokonaisuudessaan Rahkosenkankaan muulle vedenhankintaan soveltuvalle pohjavesialueelle, joka on luokassa 2. Myös Rahkosenkankaalla on tutkittu vedenottamopaikka ja sen alueella tehtävää maa-ainesten ottoa ohjaa myös edellisessä kappaleessa esitetty valtakunnallinen ohjeistus suojakerrospaksuuksista pohjaveden pintaan. Rahkosenkankaalla pohjaveden suojakerrospaksuudet vaihtelevat 1,5 metristä 3 metriin.

Edellä esitettyyn perustuen, Laivakankaan ja Rahkosenkankaan 2-luokan pohjavesialueilla ei ole maa-aineslain mukaisia edellytyksiä sille, että Tornion yleiskaavassa 2040 alueen pääkäyttötarkoitus olisi maa-ainesten ottoalue. Suojakerrospaksuudet pohjaveteen ovat ohuita, eikä alueilla ole enää jäljellä maa-aineksia otettavaksi.

Valtakunnallisesti arvokkaat geologiset muodostumat

Tornion yleiskaavan 2040 ehdotusvaiheen karttakuvassa EO-alueiksi on esitetty Käärmekangas sekä Hanhirova. Käärmekankaan alue kuuluu Käärmekankaan-Viitakankaan moreenimuodostuman (MOR-Y13-001) alueelle, jonka arvoluokka on 3 eli se on arvokas drumliinimuodostuma. Kyseessä olevaan muodostumaan kuuluu kaksi lähekkäistä drumliinia (Käärmekangas ja Viitakangas). Käärmekankaan ja Viitakankaan drumliinit kuuluvat Kemi-Tornion drumliinikentän eteläosan muodostumiin. Drumliinien päällä olevat rantakerrostumat rantavalleineen ja niiden väliset painanteet lisäävät muodostumien sisäisen maiseman vaihtelua.

Hanhirovan alue taas kuuluu Rovamaan valtakunnallisesti arvokkaalle moreenimuodostumalle (MOR-Y13-011), jonka arvoluokka on 3. Rovamaan drumliini kuuluu Kemi-Tornion drumliinikentän länsiosan muodostumiin. Se on hyvin kehittynyt loivapiirtein ja sukkulamainen drumliini. Arvoluokkiin 1–4 sijoittuvilla moreenimuodostumilla tai muodostuma-alueilla on maa-aineslaissa mainittua valtakunnallista merkitystä. Valtakunnallisen ohjeistuksen mukaan ottamistoimia ei tulisi suunnitella inventoiduille luontokohteille, kuten valtakunnallisesti arvokkaille kallioalueille, moreenimuodostumille tai tuuli- ja rantakerrostumille.

Edellä esitettyyn perustuen, Käärmekankaan ja Hanhirovan alueilla ei ole maa-aineslain mukaisia edellytyksiä sille, että Tornion yleiskaavassa 2040 alueen pääkäyttötarkoitus olisi maa-ainesten ottoalue. Maa-ainesten ottamistoimintaa ei kyseisillä alueilla voi järjestää ilman maa-aineslain 3 §:n vastaisia ympäristöperusteisia vaikutuksia, eli muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta.

Natura 2000 -alueet

Tornion yleiskaavan 2040 ehdotusvaiheen karttakuvassa EO-alueeksi on esitetty Peurakalliota, jonka välittömässä läheisyydessä on Rakanjänkkän Natura-alue (FI1301904, SAC). Rakanjänkkä on sisällytetty Natura 2000-verkostoon luontodirektiivin nojalla ja kyseisen alueen suojeluperusteina on mm. puustoiset suot-luontotyyppi ja kiiltosirppisammal. Maa-ainesten ottamistoiminnalla voi olla haitallisia ja heikentäviä vaikutuksia Rakanjänkkään luontoarvoihin esimerkiksi melun ja alueen vesien johtamisen johdosta. Luonnonsuojelulain 34 §:ssä on annettu Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden heikentämiskielto. Mikäli Peurakallioiden alue jätetään EO-alueeksi yleiskaavassa, tulisi kaavamääräyksissä maa-ainesten ottotoimintaan liittyen vähintään vaatia luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen hankkeiden ja suunnitelmien vaikutusten arviointi suojelutavoitteisiin nähden.

Esittelijä

Ympäristöpäällikkö Maikkula Pipsa

Päätösehdotus

Meri-Lapin ympäristölautakunta päättää hyväksyä edellä esitetyn lausunnon kaavan laatijalle Tornion yleiskaavan 2040 luonnosvaiheeseen esitettävien maa-ainesten ottoalueiden (EO) osalta.

Pöytäkirja pidetään kokouksessa tarkastettuna tämän asian osalta.

Päätös

Hyväksyttiin.

_____